ŞANLIURFA MÜZESİ'NDEN BİR GRUP KANDİL

Mehmet ÖZGÜL

Yüksek Lisans Tezi

Arkeoloji Anabilimdalı

Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

2012

Her Hakkı Saklıdır

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

Mehmet ÖZGÜL

ŞANLIURFA MÜZESİ'NDEN BİR GRUP KANDİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

ERZURUM-2012

14/06/2012

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Şanlıurfa Müzesi'nden Bir Grup Kandil" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14/06/2012

Mehmet ÖZGÜL

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Cevat BAŞARAN danışmanlığında, Mehmet ÖZGÜL tarafından hazırlanan bu çalışma 14/06/2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Arkeoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Cevat BAŞARAN İmza: .....

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU İmza: .....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mustafa BULAT İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. ..... / ..... / .....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....III

ABSTRACT.....IV

KISALTMALAR DİZİNİ.....V

RESİMLER DİZİNİ.....VI

ÇİZİMLER DİZİNİ.....XII

ÖNSÖZ.....XIII

GİRİŞ……..XIV

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞANLIURFA COĞRAFYASI VE TARİHİ

1.1. ŞANLIURFA COĞRAFYASI.....1

1.2. ŞANLIURFA TARİHİ.....3

İKİNCİ BÖLÜM

ŞANLIURFA MÜZESİ

2.1. ŞANLIURFA MÜZESİ'NİN TARİHÇESİ.....6

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANTİK ÇAĞ'DA AYDINLATMA ARAÇLARI

3.1. KANDİLDEN ÖNCE KULLANILAN AYDINLATMA ARAÇLARI.....8

3.2. KANDİL.....10

3.2.1. Kandilin Tanımı.....10

3.2.2. Kandilin Kökeni ve Gelişimi.....11

3.2.3. Kandilin Bölümleri.....14

3.2.4. Kandilin Yapım Teknikleri.....16

3.2.4.1. Elde Şekillendirme.....16

3.2.4.2. Çarkta Şekillendirme.....16

3.2.4.3. Kalıp Tekniği.....17

3.2.5. Kandilin Günlük Kullanımı.....19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ŞANLIURFA MÜZESİ'NDEN BİR GRUP SİVRİ BURUNLU KANDİL.....22

4.2. TİP 1: SİVRİ BURUNLU KANDİLLER.....23

4.2.1. Tip 1A: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu Kandiller.....23

4.2.1.1. Tip 1Aa: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu - Bezemesiz Kandiller.....24

4.2.1.2. Tip 1Ab: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu - Bezemeli Kandiller.....25

4.2.2. Tip 1B: Sivri Burunlu - Diskuslu - Keskin Omuzlu Kandiller.....28

4.2.2.1. Tip 1Ba: Sivri Burunlu - Diskuslu - Keskin Omuzlu – Bezemesiz Kandiller.....29

4.2.2.2. Tip 1Bb: Sivri Burunlu - Diskuslu - Keskin Omuzlu – Bezemeli Kandiller.....29

4.2.3. Tip 1C: Sivri Burunlu – Boyunlu Kandiller.....31

4.3. TİP 2: UZUN BURUNLU KANDİLLER.....34

4.4. TİP 3: VOLÜTLÜ KANDİLLER.....38

4.5. TİP 4: OVAL FORMLU KANDİLLER.....39

SONUÇ 45

KATALOG.....48

KAYNAKÇA.....131

LEVHALAR.....136

ÖZGEÇMİŞ.....213

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞANLIURFA MÜZESİNDEN BİR GRUP KANDİL

Mehmet ÖZGÜL

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

2012, 213 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU

Doç. Dr. Mustafa BULAT

Zengin bir tarihi geçmişi olan Şanlıurfa yöresi, pek çok höyük ve eski iskan yerine sahiptir. Bölgede yapılan çok sayıda bilimsel kazıdan elde edilen eserler, 1948 yılında kurulan Şanlıurfa Müzesi'nde sergilenmeye başlanmış, zaman içerisinde ihtiyacı karşılayamayan müze binası, defalarca genişletilmesine rağmen, yer sıkıntısı nedeniyle günümüzde halen depoda muhafaza edilmekte olan çok sayıda tarihi esere sahiptir. Edessa ya da civarından ele geçtiğini düşündüğümüz, M.S. 4. – 7. yüzyıllara tarihlendirdiğimiz çalışmamıza konu 83 kandil de 1974 yılında müzeye satınalma yoluyla kazandırılarak, günümüze kadar müze deposunda muhafaza edilmiş, herhangi bir restorasyon yapılmamıştır. Tezin amacı; eserlerin daha önce çalışılmamış olması nedeni ile buluntu yeri, tarihi ve özellikleri konusunda herhangi bir bilginin olmaması; bu malzemelerin bir kataloğunun çıkarılmasıyla, daha sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacağı düşüncemizdir.

Çalışmamızda öncelikle Geç Roma – Erken Bizans Dönemi'ne ait bu kandillerin üzerinde, palmiye, şua, lotus, güneş, güneş çarkı, çeşitli şekillerde haç, yıldız, yılan gibi bezemeler tanımlanmış, kandillerin formlarıyla birleştirilmiş ve tipoloji oluşturulmuş, aynı döneme tarihlenen diğer coğrafyaların kandilleriyle karşılaştırılarak kıyaslamalar yapılmıştır.

Sonuç olarak; Edessa ya da yakınlarından ele geçtiği düşünülen kandillerin yakın bölgelerle olan etkileşimi saptanarak, kentin bu bölgelerle olan sosyokültürel ve sosyoekonomik ilişkileri saptanmıştır.

ABSTRACT

MASTER'S THESİS

A GROUP OF OIL LAMPS FROM ŞANLIURFA MUSEUM

Mehmet ÖZGÜL

Advisor: Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

2012, page: 213

Jury: Prof. Dr. Cevat BAŞARAN

Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU

Assoc. Prof. Dr. Mustafa BULAT

The Region of Şanlıurfa, having a rich historical background, has a great deal of mounds and old housings. Artifacts that were obtained from a wide range of scientific excavations made in the region began to be on display in Şanlıurfa Museum founded in 1948, and the museum building that couldn't meet the needs in the course of time has a great number of historical artifacts that are still preserved today in store due to ground difficulty although it has been repeatedly expanded. The 83 oil lamps which we think to come to hand in or around Edessa and are subject to our study that we date to 4th – 7th centuries A.D. were saved to the museum in 1974 by buying, and have been preserved in the store of the museum until today, but no restoration has been made. The aim of the thesis is not being any information about the whereabouts, dates and features of the artifacts due to their not being studied before, and our thought that they will also contribute to the studies which will be made in the following years by making a catalogue of these supplies.

In our study, firstly, ornaments such as palm, beam, lotus, sun, swastika, various forms of cross, star and snake have been identified on those oil lamps pertaining to the late Roman – the early Byzantine Period, then they have been combined with the forms of oil lamps, and then the typology has been constituted, and finally the comparisons have been made by comparing them with the oil lamps of other geographies dating to the same period.

Consequently, the interaction of oil lamps that are thought to be obtained from Edessa or nearby with neighbour regions has been determined, and the city's socio-cultural and socio-economic relationships with those regions have been arranged.

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz.	: Bakınız
cm.	: Santimetre
Çev.	: Çeviren
Çiz.	: Çizim
Env. No.	: Envanter Numarası
Kat. No.	: Katalog Numarası
m.	: Metre
mm.	: Milimetre
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
Pl.	: Plate (Levha)
Res.	: Resim
s.	: Sayfa
sn.	: Saniye
vb.	: Ve benzerleri
yy.	: Yüzyıl

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Kandil Kalıbının Üstten Görünümü.....137
Resim 2. Hristiyanlık Dönemi ve Öncesine Ait Kandiller.....137
Resim 3. Diskus Kısmında Yunan Haçı Bulunan Kandil.....138
Resim 4. Diskus Kısmı Stilize Swastika Sembollü Kandil.....138
Resim 5. Kat. No. 1'in Yandan Görünümü.....139
Resim 6. Kat. No. 1'in Üstten Görünümü.....139
Resim 7. Kat. No. 2'nin Üstten Görünümü.....139
Resim 8. Kat. No. 2'nin Üstten Görünümü.....140
Resim 9. Kat. No. 3'ün Üstten Görünümü.....140
Resim 10. Kat. No. 3'ün Alttan Görünümü.....140
Resim 11. Kat. No. 3'ün Yandan Görünümü.....141
Resim 12. Kat. No. 4'ün Üstten Görünümü.....141
Resim 13. Kat. No. 4'ün Yandan Görünümü 141
Resim 14. Kat. No. 5'in Üstten Görünümü.....142
Resim 15. Kat. No. 5'in Yandan Görünümü.....142
Resim 16. Kat. No. 6'nın Üstten Görünümü.....142
Resim 17. Kat. No. 6'nın Yandan Görünümü.....143
Resim 18. Kat. No. 6'nın Alttan Görünümü.....143
Resim 19. Kat. No. 7'nin Üstten Görünümü.....143
Resim 20. Kat. No. 7'nin Yandan Görünümü.....144
Resim 21. Kat. No. 8'in Üstten Görünümü.....144
Resim 22. Kat. No. 8'in Yandan Görünümü.....144
Resim 23. Kat. No. 9'un Üstten Görünümü.....145
Resim 24. Kat. No. 9'un Yandan Görünümü.....145
Resim 25. Kat. No. 10'un Üstten Görünümü.....145
Resim 26. Kat. No. 10'un Yandan Görünümü.....146
Resim 27. Kat. No. 11'in Üstten Görünümü.....146
Resim 28. Kat. No. 11'in Alttan Görünümü.....146
Resim 29. Kat. No. 11'in Yandan Görünümü.....147
Resim 30. Kat. No. 12'nin Üstten Görünümü.....147

Resim 31. Kat. No. 12'nin Yandan Görünümü.....147
Resim 32. Kat. No. 13'ün Üstten Görünümü.....148
Resim 33. Kat. No. 13'ün Yandan Görünümü.....148
Resim 34. Kat. No. 14'ün Üstten Görünümü.....148
Resim 35. Kat. No. 14'ün Yandan Görünümü.....149
Resim 36. Kat. No. 15'in Üstten Görünümü.....149
Resim 37. Kat. No. 15'in Alttan Görünümü.....149
Resim 38. Kat. No. 15'in Yandan Görünümü.....150
Resim 39. Kat. No. 16'nın Üstten Görünümü.....150
Resim 40. Kat. No. 16'nın Yandan Görünümü.....150
Resim 41. Kat. No. 17'nin Üstten Görünümü.....151
Resim 42. Kat. No. 17'nin Yandan Görünümü.....151
Resim 43. Kat. No. 18'in Üstten Görünümü.....151
Resim 44. Kat. No. 18'in Yandan Görünümü.....152
Resim 45. Kat. No. 19'un Üstten Görünümü.....152
Resim 46. Kat. No. 19'un Yandan Görünümü.....152
Resim 47. Kat. No. 19'un Alttan Görünümü.....153
Resim 48. Kat. No. 20'nin Üstten Görünümü.....153
Resim 49. Kat. No. 20'nin Yandan Görünümü.....153
Resim 50. Kat. No. 21'in Üstten Görünümü.....154
Resim 51. Kat. No. 21'in Yandan Görünümü.....154
Resim 52. Kat. No. 22'nin Üstten Görünümü.....154
Resim 53. Kat. No. 22'nin Yandan Görünümü.....155
Resim 54. Kat. No. 23'ün Üstten Görünümü.....155
Resim 55. Kat. No. 23'ün Yandan Görünümü.....155
Resim 56. Kat. No. 23'ün Alttan Görünümü.....156
Resim 57. Kat. No. 24'ün Üstten Görünümü.....156
Resim 58. Kat. No. 24'ün Alttan Görünümü.....156
Resim 59. Kat. No. 24'ün Yandan Görünümü.....157
Resim 60. Kat. No. 25'in Üstten Görünümü.....157
Resim 61. Kat. No. 25'in Yandan Görünümü.....157
Resim 62. Kat. No. 26'nın Üstten Görünümü.....158
Resim 63. Kat. No. 26'nın Yandan Görünümü.....158

Resim 64. Kat. No. 27'nin Üstten Görünümü.....158
Resim 65. Kat. No. 27'nin Alttan Görünümü.....159
Resim 66. Kat. No. 27'nin Yandan Görünümü.....159
Resim 67. Kat. No. 28'in Üstten Görünümü.....159
Resim 68. Kat. No. 28'in Yandan Görünümü.....160
Resim 69. Kat. No. 29'un Üstten Görünümü.....160
Resim 70. Kat. No. 29'un Yandan Görünümü.....160
Resim 71. Kat. No. 30'un Üstten Görünümü.....161
Resim 72. Kat. No. 30'un Alttan Görünümü.....161
Resim 73. Kat. No. 30'un Yandan Görünümü.....161
Resim 74. Kat. No. 31'in Üstten Görünümü.....162
Resim 75. Kat. No. 31'in Yandan Görünümü.....162
Resim 76. Kat. No. 32'nin Üstten Görünümü.....162
Resim 77. Kat. No. 32'nin Alttan Görünümü.....163
Resim 78. Kat. No. 32'nin Yandan Görünümü.....163
Resim 79. Kat. No. 33'ün Üstten Görünümü.....163
Resim 80. Kat. No.33'ün Yandan Görünümü.....164
Resim 81. Kat. No. 34'ün Üstten Görünümü.....164
Resim 82. Kat. No. 34'ün Yandan Görünümü.....164
Resim 83. Kat. No. 35'in Üstten Görünümü.....165
Resim 84. Kat. No. 35'in Yandan Görünümü.....165
Resim 85. Kat. No. 35'in Alttan Görünümü.....165
Resim 86. Kat. No. 36'nın Üstten Görünümü.....166
Resim 87. Kat. No. 36'nın Yandan Görünümü.....166
Resim 88. Kat. No. 36'nın Alttan Görünümü.....166
Resim 89. Kat. No. 37'nin Üstten Görünümü.....167
Resim 90. Kat. No. 37'nin Yandan Görünümü.....167
Resim 91. Kat. No. 37'nin Alttan Görünümü.....167
Resim 92. Kat. No. 38'in Üstten Görünümü.....168
Resim 93. Kat. No. 38'in Yandan Görünümü.....168
Resim 94. Kat. No. 39'un Üstten Görünümü.....168
Resim 95. Kat. No. 39'un Yandan Görünümü.....169
Resim 96. Kat. No. 40'ın Üstten Görünümü.....169

Resim 97. Kat. No. 40'ın Yandan Görünümü.....169
Resim 98. Kat. No. 40'ın Alttan Görünümü.....170
Resim 99. Kat. No.41'in Üstten Görünümü.....170
Resim 100. Kat. No. 41'in Yandan Görünümü.....170
Resim 101. Kat. No. 41'in Alttan Görünümü.....171
Resim 102. Kat. No. 42'nin Üstten Görünümü.....171
Resim 103. Kat. No. 42'nin Yandan Görünümü.....171
Resim 104. Kat. No. 43'ün Üstten Görünümü.....172
Resim 105. Kat. No. 43'ün Yandan Görünümü.....172
Resim 106. Kat. No. 43'ün Alttan Görünümü.....172
Resim 107. Kat. No. 44'ün Üstten Görünümü.....173
Resim 108. Kat. No. 44'ün Yandan Görünümü.....173
Resim 109. Kat. No. 45'in Üstten Görünümü.....173
Resim 110. Kat. No. 45'in Yandan Görünümü.....174
Resim 111. Kat. No. 46'nın Üstten Görünümü.....174
Resim 112. Kat. No. 46'nın Yandan Görünümü.....174
Resim 113. Kat. No. 47'nin Üstten Görünümü.....175
Resim 114. Kat. No. 47'nin Yandan Görünümü.....175
Resim 115. Kat. No. 47'nin Alttan Görünümü.....175
Resim 116. Kat. No.48'in Üstten Görünümü.....176
Resim 117. Kat. No. 48'in Yandan Görünümü.....176
Resim 118. Kat. No. 49'un Üstten Görünümü.....176
Resim 119. Kat. No. 49'un Yandan Görünümü.....177
Resim 120. Kat. No. 49'un Alttan Görünümü.....177
Resim 121. Kat. No. 50'nin Üstten Görünümü.....177
Resim 122. Kat. No. 50'nin Yandan Görünümü.....178
Resim 123. Kat. No. 51'in Üstten Görünümü.....178
Resim 124. Kat. No. 51'in Yandan Görünümü.....178
Resim 125. Kat. No. 52'nin Üstten Görünümü.....179
Resim 126. Kat. No. 52'nin Yandan Görünümü.....179
Resim 127. Kat. No. 52'nin Alttan Görünümü.....179
Resim 128. Kat. No. 53'ün Üstten Görünümü.....180
Resim 129. Kat. No. 53'ün Yandan Görünümü.....180

Resim 130. Kat. No. 54'ün Üstten Görünümü.....180
Resim 131. Kat. No. 54'ün Yandan Görünümü.....181
Resim 132. Kat. No. 55'in Üstten Görünümü.....181
Resim 133. Kat. No. 55'in Yandan Görünümü.....181
Resim 134. Kat. No. 55'in Alttan Görünümü.....182
Resim 135. Kat. No.56'nın Üstten Görünümü.....182
Resim 136. Kat. No. 56'nın Yandan Görünümü.....182
Resim 137. Kat. No. 57'nin Üstten Görünümü.....183
Resim 138. Kat. No. 57'nin Yandan Yörünümü.....183
Resim 139. Kat. No. 57'nin Alttan Görünümü.....183
Resim 140. Kat. No. 58'in Üstten Görünümü.....184
Resim 141. Kat. No. 58'in Yandan Görünümü.....184
Resim 142. Kat. No. 59'un Üstten Görünümü.....184
Resim 143. Kat. No. 59'un Yandan Görünümü.....185
Resim 144. Kat. No. 60'ın Üstten Görünümü.....185
Resim 145. Kat. No. 60'ın Yandan Görünümü.....185
Resim 146. Kat. No. 61'in Üstten Görünümü.....186
Resim 147. Kat. No. 61'in Yandan Görünümü.....186
Resim 148. Kat. No. 62'nin Üstten Görünümü.....186
Resim 149. Kat. No. 62'nin Yandan Görünümü.....187
Resim 150. Kat. No. 63'ün Üstten Görünümü.....187
Resim 151. Kat. No. 63'ün Yandan Görünümü.....187
Resim 152. Kat. No. 63'ün Alttan Görünümü.....188
Resim 153. Kat. No. 64'ün Üstten Görünümü.....188
Resim 154. Kat. No. 64'ün Yandan Görünümü.....188
Resim 155. Kat. No. 65'in Üstten Görünümü.....189
Resim 156. Kat. No. 65'in Yandan Görünümü.....189
Resim 157. Kat. No. 66'nın Üstten Görünümü.....189
Resim 158. Kat. No. 66'nın Yandan Görünümü.....190
Resim 159. Kat. No. 67'nin Üstten Görünümü.....190
Resim 160. Kat. No. 67'nin Yandan Görünümü.....190
Resim 161. Kat. No. 68'in Üstten Görünümü.....191
Resim 162. Kat. No. 68'in Yandan Görünümü.....191

Resim 163. Kat. No. 69'un Üstten Görünümü.....191
Resim 164. Kat. No. 69'un Yandan Görünümü.....192
Resim 165. Kat. No.70'in Üstten Görünümü.....192
Resim 166. Kat. No. 70'in Yandan Görünümü.....192
Resim 167. Kat. No. 71'in Üstten Görünümü.....193
Resim 168. Kat. No. 71'in Yandan Görünümü.....193
Resim 169. Kat. No. 72'nin Üstten Görünümü.....193
Resim 170. Kat. No.72'nin Yandan Görünümü.....194
Resim 171. Kat. No. 73'ün Üstten Görünümü.....194
Resim 172. Kat. No. 73'ün Yandan Görünümü.....194
Resim 173. Kat. No. 74'ün Üstten Görünümü.....195
Resim 174. Kat. No. 74'ün Yandan Görünümü.....195
Resim 175. Kat. No. 74'ün Alttan Görünümü.....195
Resim 176. Kat. No. 75'in Üstten Görünümü.....196
Resim 177. Kat. No. 75'in Yandan Görünümü.....196
Resim 178. Kat. No. 76'nın Üstten Görünümü.....196
Resim 179. Kat. No. 76'nın Yandan Görünümü.....197
Resim 180. Kat. No. 77'nin Üstten Görünümü.....197
Resim 181. Kat. No.77'nin Yandan Görünümü.....197
Resim 182. Kat. No. 78'in Üstten Görünümü.....198
Resim 183. Kat. No.78'in Yandan Görünümü.....198
Resim 184. Kat. No. 79'un Üstten Görünümü.....198
Resim 185. Kat. No. 79'un Yandan Görünümü.....199
Resim 186. Kat. No. 79'un Alttan Görünümü.....199
Resim 187. Kat. No. 80'in Üstten Görünümü.....199
Resim 188. Kat. No. 80'in Yandan Görünümü.....200
Resim 189. Kat. No. 81'in Üstten Görünümü.....200
Resim 190. Kat. No. 81'in Yandan Görünümü.....200
Resim 191. Kat. No. 82'nin Üsten Görünümü.....201
Resim 192. Kat. No. 82'nin Yandan Görünümü.....201
Resim 193. Kat. No. 83'ün Üstten Görünümü.....201
Resim 194. Kat. No. 83'ün Yandan Görünümü.....202

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1. Kandilin Kullanım Evreleri.....203
Çizim 2. Kandilin Bölümleri.....204
Çizim 3. Kandil Kalıpları.....205
Çizim 4. Kandille İlgili Düzeltmeler ve Kulp Ekleme Tekniği.....205
Çizim 5. Tip 1Aa'nın Çizimi.....206
Çizim 6. Haç Sembolünün Farklı Yorumları.....206
Çizim 6a. İki Kollu Grek Haçı 206
Çizim 6b. İncil Yazarlarını Sembolize Eden bir Mezar Haçı.....207
Çizim 6c. Lahit Üstü Grek Haçı.....207
Çizim 6d. Altı Kollu, Yıldız Şeklinde Grek Haçı.....207
Çizim 6e. Üzerinde 12 Havariyi Simgeleyen Grek Haçı.....208
Çizim 6f. Eşit Olmayan 6 Kollu, Yıldız Şeklinde Grek Haçı.....208
Çizim 6g. "Chirist" İbareli Haç Örneği.....208
Çizim 6h. M.S. 1. Yüzyıl Lahitleri Üzerine Yapılan Grek Haçları.....209
Çizim 7. Güneş Çarkı.....209
Çizim 8. Farklı Kültür ve İnançlarda Haçlar.....209
Çizim 9. Medeniyetlere Göre Swastika Sembolleri.....210
Çizim 10. Tip 1Ab'nin Çizimi.....210
Çizim 11. Tip 1Ba'nın Çizimi.....211
Çizim 12. Tip 1Bb'nın Çizimi.....211
Çizim 13. Tip 1C'nin Çizimi.....211
Çizim 14. Tip 2'nin Çizimi.....212
Çizim 15. Tip 3'ün Çizimi.....212
Çizim 16. Tip 4'ün Çizimi.....212

ÖNSÖZ

Kandil, insanoğlunun hayatında, her dönemde önemli bir yere sahip olmuştur. Aydınlanmadan dini törenlere, mezar hediyesinden tiyatrolara bir çok alanda, her dönemde kullanılmıştır. Bu yüzden kullanıldığı dönemin sanatını, özelliklerini, alışkanlıklarını, en iyi şekilde yansıtan ve bizlere tarihleme konusunda da kesin sonuç verebilen malzemelerden birisidir.

Şanlıurfa Müzesi'ndeki Geç Roma- Erken Bizans Dönemi Kandilleri'ni tez konusu olarak seçmemdeki neden; müze deposunda muhafaza edilen eserlerin, müzeye satınalma yoluyla kazandırılmaları, eserlerin daha önce çalışılmamış olması nedeni ile buluntu yeri, tarihi ve özellikleri konusunda herhangi bir bilginin olmaması; bu malzemelerin bir kataloğunun çıkarılmasıyla, daha sonraki yıllarda yapılacak çalışmalara da katkı sağlayacağı düşüncesidir. Bu sebeple konuyu belirlememde bana yardımcı olan ve çalışmamın her aşamasında benden desteğini esirgemeyen, yapıcı ve olumlu eleştrileri ile bilimsel bir bakış açısı kazanmamı sağlayan, tez yöneticim olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Cevat BAŞARAN'a ve sevgili hocam Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU'na; Çalışmaya konu kandillerin çalışılması için gerekli izni veren T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne; Malzemenin fotoğrafik ve yazılı kayıtlarının alınması için uygun bir çalışma ortamı sağlayan Şanlıurfa Müze Müdürlüğü'ne ve Şanlıurfa Müze Müdürlüğü personeli Arkeolog Hasan KARABULUT'a; Çalışmam esnasında bilmsel destek ve döküman birikimlerini esirgemeyen sevgili arkadaşım Arş. Gör. H. Ertuğ ERGÜRER'e; Çalışmamın her aşamasında benden birikim ve desteğini esirgemeyen sevgili dostum Arş. Gör. Hasan KASAPOĞLU'na ve müze çalışmalarımda her konuda yardımcı olan sevgili dostum, Şanlıurfa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Uzmanı Arkeolog Ömer ÖZTÜRK'e; Manevi destekleriyle yanımda olup uzun çalışmalarıma sabır gösteren sevgili eşim Sevgi ÖZGÜL ve oğlum Kerem ÖZGÜL'e teşekkürü borç bilirim.

Erzurum-2012 **Mehmet ÖZGÜL**

GİRİŞ

A. Amaç, Kapsam ve Yöntem

1948 yılında kurulan Şanlıurfa Müzesi'nde civar bölgelerden gelmiş çok sayıda kandil bulunmaktadır. Yaptığımız çalışmada M.S. 4.-7. yüzyıllara tarihlenen 83 kandil incelenmiştir.

Çalışmamız esnasında, değerlendirdiğimiz kandiller üzerinde daha önce her hangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu gün müze deposunda bulunan kandillerin tamamı sağlam olarak ele geçmesine rağmen buluntu yerleri belli değildir. Çalışmamızda kandiller üzerinde, özellikle omuz kısımlarında başta olmak üzere; palmiye, şua, lotus, güneş, güneş çarkı, çeşitli şekillerde haç, yıldız ve yılan gibi bezemeler tanımlanmıştır.

Yapılan çalışma kapsamında birçok kandil kataloğu ve bölgedeki antik kentlerden ele geçen kandiller incelemiştir. Çalışma esnasında Şanlıurfa Müzesi'nde kandillerin fotoğrafları çekilmiş ve çizimleri yapılmıştır. Öncelikle kandiller gruplara ayrılarak katalogları hazırlanmış, daha sonra benzerleri bulunarak tarihleme yoluna gidilmiştir. Yapılan gruplandırmada kandiller burun yapılarına göre farklı tiplere ayrılmıştır. Dört ana tip altında incelenen seksen üç kandil M.S. 4.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir. Kandiller üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, kandillerin omuzlarındaki bezemelerin tarihlemede ölçüt olmadığı anlaşılmış, bunun sonucunda gövde formlarına ve burun yapılarına göre tarihlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞANLIURFA COĞRAFYASI VE TARİHİ

1.1. ŞANLIURFA COĞRAFYASI

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Şanlıurfa, doğuda Mardin, batıda Gaziantep, kuzeybatıda Adıyaman, kuzeydoğuda Diyarbakır illeriyle çevrilidir. İlin güneyinde 789 km'lik Türkiye-Suriye sınırı uzanır. Yüzölçümü 18.584 kilometre kare olup genelde bir ova görünümündeki il merkezinin rakımı 518 m'dir.

Yazları çok kurak ve sıcak, kışları bol yağışlı, nispeten ılıman olan Şanlıurfa matematik konum itibariyle ülkemiz coğrafyasında Ekvator'a daha yakındır. Deniz etkisinden uzak bir bölgede bulunmaktadır. Bu nedenle kara iklim özelliği ağır basmaktadır. Bu özellik sıcaklık ve yağış bakımından kendisini göstermektedir. İlde en yüksek sıcaklık 46.8 (Temmuz); en düşük sıcaklık ise -12,4 (Şubat) olarak ölçülmüştür. Şanlıurfa'da yıllık ortalama yağış 462 mm olarak hesaplanmıştır. Yıllık ortalama sıcaklık 18.6 C, buharlaşma 2048 mm, rüzgar hızı 2.8 m/sn'dir. Karlı ve don olan günlerin sayısı oldukça azdır.

Şanlıurfa ili, konum itibarıyla Arap Platformu'nun kuzey bölümleri ile Güneydoğu Toroslar'ın orta kısmının güney etekleri üzerinde yer almaktadır. İlin kuzeyinde bulunan dağların yükseklikleri düşüktür. Dağlar arasında geniş ovalar yer alır. İldeki başlıca dağlar; Karacadağ (1938 m), Tektek (449 m), Susuz (801 m), Takur Tukur, Germuş (771 m), Nemrut (800 m), Şebeke (750 m) ve Arat (840m) Dağlarıdır.

İlin en önemli akarsuyu Fırat Irmağı'dır. Diğer akarsulardan bazıları Cülap, Çeltik, Pınar, Pamuk, Zengeçur, Aslanlı, Karabağ, Bahçecik, Hamdun, Necarik, Titriş, Zadeli, Giresav, Halfeti, Pınarbaşı, Süleyman, Mizar, Bamyasuyu, Kehriz, Germuş, Açık Su, Halilürrahman, Direkli ve Mercihan olarak sayılabilir.

Şanlıurfa kenti içinde, göl olarak nitelendirilen, Halilürrahman ve Aynızeliha olmak üzere iki göl mevcuttur. Hz. İbrahim'in ateşe düştüğü yerde oluşan bu iki göl şehir merkezinin güney batısında yer almaktadır. Hz. İbrahim'in düştüğü yer, Halil'ür Rahman Gölü'dür. Rivayete göre; Nemrut'un kızı Zeliha da İbrahim'e inandığından kendisini onun peşinden ateşe atmış ve düştüğü yerde Aynzeliha Gölü oluşmuştur. Bu

göller içerisindeki balıklar kutsal sayıldığından yenilmemekte olup, dünyanın her tarafından gelen ziyaretçilerin uğrak yeri olmaktadır. Ayrıca GAP Projesi ile yapay olarak oluşturulan Atatürk Baraj Gölü Türkiye'nin en büyük baraj gölü olup, il sınırları içinde bulunmaktadır.

Şanlıurfa ili, genel olarak plato görünümünde olup başlıca ovaları şunlardır: Harran, Suruç, Viranşehir, Hilvan, Ceylanpınar, Bozova ve Siverek ovalarıdır[1].

[1] Şanlıurfanın Coğrafi Konumu, Erişim tarihi: 11.12.2011, www.sanliurfa.bel.tr.

1.2. ŞANLIURFA TARİHİ

Mezopotamya'nın en eski yerleşim merkezlerinden biri olan Şanlıurfa, su kaynaklarına yakın olması ve ticaret yolları üzerinde bulunmasından dolayı tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olmuştur. Kentin 11 bin yıllık bir tarihi geçmişi vardır. Merkeze bağlı Örencik köyü sınırları içinde yer alan Göbekli Tepe'de yapılan kazılarda ele geçen buluntular bu tarihi geçmişi kanıtlamaktadır. M.Ö. 9 binli yıllara uzanan bu süreçte; Ebla, Akkad, Sümer, Babil, Hitit, Hurri-Mitanni, Arami, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Bizans gibi uygarlıkların egemenlikleri altında yaşayan Urfa 1094 yılında Selçuklu topraklarına katılmış, 1098'de Haçlı Kontluğu idaresine girmiştir. Eyyubi, Memluk, Türkmen aşiretleri, Timur Devleti, Akkoyunlular, Dulkadir Beyliği, Safeviler'den sonra da Osmanlı sınırları içine katılmıştır[2].

Şanlıurfa'nın bilinen en eski ismi Aramiler tarafından verilen Urhay idi[3]. M.Ö. 3. yüzyılda, Makedonya krallı İskender Anadolu'ya girince, Anadolunun büyük bir bölümü ile birlikte, Güney-Doğu Anadolu Bölgesi de Makedonların eline geçti. Bölge içerisinde yeralan Urfa'ya Makedonlar "suları bol" anlamına gelen Edessa ismini vermişlerdir[4]. Edessa o dönemde Makedonya'nın başşehrinin ismi idi. Urfa adının kaynağına ilişkin çok sayıdaki savdan hemen hiçbiri kesinlik kazanmamıştır. Bunlardan biri, Urfa adının Süryanice "Urhai" sözcüğünden türediği, Urhai'nin ise Arapça "suyu bol" anlamına gelen "Er-Ruha"dan kaynaklandığı yolundadır[5]. Urhai'nin Orhe, Orhai gibi farklı kullanışları sonunda Urfa adı ortaya çıkmıştır.

M.Ö. 2000 yıllarında bölgede Hurriler'in ismi, çivi yazılı metinlerde geçmektedir[6]. Bu devletin başkenti Vaşugan (Resul Ayn) idi. Bu dönemde Şanlıurfa büyük bir kültür merkezi olmuştur. Daha sonra büyük tarihi göçlerle bu bölgeye Sümerler ve Sümer Uygarlığı hakim olmuştur[7]. Bölge M.Ö. 15. yy.'dan M.Ö. 13. yy.'a kadar Mitanni-Hanigalbat Devleti'nin yerleşim alanı olmuş; M.Ö. 1200'lerde Büyük Hitit

---

[2] Mehmet Atilla Maraş, *Peygamberler şehri Urfa*, Şanlıurfa 1997, ss. 11-14.
[3] Ayşe Üçok, "Bir Bakışta Şanlıurfa", *Güneydoğu Anadolu Rehberi,* Gaziantep Ticaret Odası Yayınevi, Gaziantep 2007, s. 264.
[4] Abdullah Ekinci, *Orta Çağda Urfa*, Ankara 2006, s. 2.
[5] Hasan Açanal, *Urfa Kurtuluş Mücadelesi Hatıratı*, Ankara 2001, s.21.
[6] Albrecht Goatze, *Kizzuvatna and the Problem of Hittite Geography*, New Haven 1940, s. 77.
[7] Selami Yıldız, *Peygamberler Diyarı Urfa*, Ankara 2009, ss. 5-6.

İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra bölgeye Aramiler yerleşmiştir[8]. M.Ö. 1. Bine tarihlenen Hitit hiyeroglif kitabeli bir kabartmanın bölgede bulunması, Geç Hititler döneminde bölgenin yerleşime sahne olduğunu göstermektedir[9]. Bölgeye M.Ö. 857 yılında Asurlular, M.Ö. 610 yılında Babil Krallığı, M.Ö. 539 yılından sonra da Persler egemen olmuştur[10]. Şanlıurfa M.Ö. 332 tarihine kadar Pers İmparatorluğu yönetiminde kalmıştır. Pers Kralı III. Dara (Daryus) İssos Savaşı'nda Mekadonya Kralı İskender'e yenilince, Yukarı Mezopotamya ve dolayısıyla Şanlıurfa, Makedonyalıların eline geçmiştir. Şanlıurfa bundan sonra Helen Uygarlığı'nın bir kültür merkezi olmuştur. Büyük İskender, Hindistan seferi dönüşünde ölünce, yönetimi altındaki ülkeler, generalleri arasında taksim edilmiştir. Şanlıurfa General Seleukos'un yönetimine girmiştir. Selefkos, Şanlıurfa'ya İskender'in Makedonya'da doğduğu şehrin adı olan "Edessa" adını vermiştir[11].

Helen yönetimi ve kültürü Şanlıurfa'da 237 yıl sürmüştür. Selefkoslar dönemi, Romalıların Pompeus kumandasındaki ordularının Urfa'yı almalarıyla tarih sahnesinden silinmiştir. Bu olayla Şanlıurfa'ya Romalılar hakim olmuştur. Helenizm devrinde Selefkos Devleti'nin son yıllarında Mezopotamya'da birtakım beyliklerin kurulduğunu görmekteyiz. Bu kavimler zamanla kuvvetlenerek merkezi Şanlıurfa olmak üzere Osrhoene Krallığı'nı kurmuşlardır (M.Ö. 132). Latin tarihçilerinden Tasitüs ve Pelin, Osrhoene krallarını Abgar diye adlandırmışlardır. Hristiyanlık dininin 5. Abgar (Ukama) zamanında Şanlıurfa'da yayıldığı ve Ukama'nın Hz. İsa'yı Şanlıurfa'ya davet ettiği rivayet edilmektedir. Osrhoene Krallığı M.Ö. 132 yılında kurulmuş ve yaklaşık dört yüzyıl ayakta kalan bu krallık, Hristiyanlığı kabul ettikten sonra gelişmeye başlamıştır. Kentin M.S. 244 yılına kadar bağımsız kaldığı bu krallığın yükselme dönemi Hristiyanlıkla başladığı gibi yıkılışı da Hristiyanlıkta baş gösteren mezhep çatışmalarından olmuştur. Sonunda zayıflayan bu krallık, M.S. 244 yılında Roma hâkimiyetine girmiştir. Roma idaresinde Şanlıurfa başlangıçta sıradan bir şehir iken, Roma İmparatoru Büyük Konstantin zamanında ehemmiyeti anlaşılarak eyalet haline getirilmiştir. Roma idaresindeki bu krallık dönemine ait, M.S. 349'a tarihlenen, Şanlıurfa'daki tarihi eserlerin en kıymetlisi olan Kale'deki çifte sütunlar da halk

[8] Yusuf Albayrak, "Antik Dönemde Edessa Kenti", *Arkeoloji ve Akeologlar Derneği Dergisi*, (sayı 13), Nisan-Mayıs-Haziran 2002, Ankara 2002, s. 20.
[9] Andre Dupont Sommer, *Les Arameens*, Paris 1940, s. 21.
[10] Albayrak, s.21.
[11] Yıldız, ss. 5-6.

tarafından mancınık olarak bilinmektedir. Bu sütunlar Osrhoene krallarından Eftuha tarafından eşi Şalmet adına diktirilmiştir[12].

Roma İmparatorluğu'nun Batı ve Doğu diye ikiye bölünmesi üzerine Şanlıurfa Doğu Roma İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalmıştır. Şanlıurfa uzun yüzyıllar tarihte Bizans İmparatorluğu diye anılan bu yeni devletin idaresi altında kalmıştır. Bizans ve İran'ın yüzyıllar boyu devam eden kanlı boğuşmalarında Şanlıurfa daima ön safta yer almış ve elden ele geçmiştir. Bu olaylar şehrin yıpranmasına, harap olmasına sebep olmuştur[13].

[12] Şanlıurfa Kalesi'ndeki Çifte Sütunlar, Erişim Tarihi: 04.06.2012, www.sanliurfakentkonseyi.com/pole
[13] Ekinci, s. 5.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞANLIURFA MÜZESİ

2.1. ŞANLIURFA MÜZESİ'NİN TARİHÇESİ

Şanlıurfa'da bir müze açılması 1948 yılında mevcut tarihi eserlerin Atatürk İlkokulu'nda bir depoda toplanmasıyla müzenin kuruluşu ile ilgili ilk teşebbüs gerçekleşmiştir. Eserler daha sonra 1956 yılında Şehit Nusret İlkokulu'nda oluşturulan bir odada depolanmıştır. Müze amacıyla kullanılan bu mahallin yeterli olmaması ve yörenin binlerce yıllık tarihini belgeleyen zengin kültür varlıklarını sergileme ihtiyacı yeni bir yer müze binası inşasını gerekli kılmıştır. 1965 yılında Şehitlik mevkiinde 1500 metre karelik bir alan üzerinde müze binasının inşaatına başlanmış, binanın yapımı ve teşhir tanzim işlerinin tamamlanmasını takiben Şanlıurfa Müzesi 1969 yılında ziyarete açılmıştır[14].

Zengin bir tarihi geçmişi olan Şanlıurfa yöresi pek çok höyük ve eski iskan yerine sahiptir. Bölgede yapılan çok sayıda bilimsel kazıdan elde edilen eserlerin Şanlıurfa Müzesi'ne teslim edilmesi sonucu, müzenin teşhir ve depo salonları yetersiz hale gelmiştir. Tarihi eserlerin sağlıklı bir şekilde muhafazalarını mümkün kılmak amacıyla mevcut binaya ilave olarak depo ve teşhir salonları yapımı zaruri hale gelmiş ve müze çevresinde gerekli kamulaştırmalar yapılarak ilave depo ve teşhir salonlarının yapımına başlanmıştır. Yapımı gerçekleştirilen ilave binanın giriş ve üst katında üç arkeolojik, bir etnografik eser salonu, idari bölümler, konferans ve sergi gibi faaliyetlerin yapılacağı çok amaçlı salon, kütüphane; bodrum katında ise depolar, laboratuvar ve fotoğrafhane yeralmaktadır. Çağdaş anlamda teşhir tanzim çalışmaları gerçekleştirilen ilave bina 1987 yılında hizmete girmiştir.

Şanlıurfa Müzesi'nde Harran'daki kazı çalışmalarından elde edilen eserlerin yanı sıra yöredeki diğer höyüklerde ve eski iskan yerlerindeki çalışmalar sonucu ortaya çıkarılan kültür varlıkları kronolojik sıralamayla ve ayrı vitrinler halinde teşhir edilmektedir.

---

[14] Şanlıurfa Müzesi'nin Tarihçesi, Erişim Tarihi: 04.06.2012, www.sanliurfa.gov.tr/default_B0.aspx?id=127

Giriş katındaki ilk salon Asur, Babil ve Hitit Çağı'na ait taş eserlere ayrılmıştır. Arkeolojik seksiyona ait ikinci ve üçüncü salonlarda; Neolitik Dönem (M.Ö 8000-5500)'e ait çakmak taşından kesici aletler, deliciler, taştan idoller ve kaplar; Kalkolitik Dönem (M.Ö 5500-3000)'e ait pişmiş topraktan yapılmış, boyalı ve boyasız geometrik desenli seramikler, mühürler, ölü gömme küpleri, fayanstan yapılmış kolye taneleri; Eski Tunç Çağı (M.Ö 3000-2000)'na tarihlenen pişmiş topraktan mühür baskılı küp parçaları, hayvan figürinleri, madeni eşyalar, takılar, idoller, gibi çeşitli esrler teşhir edilmektedir.

Etnografik eserler seksiyonunda; yörenin özelliklerini taşıyan giysiler, gümüş ve bronz takılar, el sanatlarına ait örnekler, yöreye has özellik taşıyan oymalı kitabeli ahşap kapılar ve pencere kanatları, hat sanatına ait eserler, el yazması Kur'an-ı Kerim'ler bulunmaktadır.

Şanlıurfa Müzesi'nin bahçesinde de arkeolojik eserler yine kronolojik sıra esas alınarak teşhir edilmektedir. Ön cephede, açık teşhirde hayvan betimlemelerinin yer aldığı bir de mozaik havuzu bulunmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANTİK ÇAĞ'DA AYDINLATMA ARAÇLARI

3.1. KANDİLDEN ÖNCE KULLANILAN AYDINLATMA ARAÇLARI

İnsanoğlu ateşin icadıyla birlikte aydınlatma ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla onu kontrol altında tutmak ve yanında taşımak istemiştir. Bununla birlikte aydınlatma araçları doğmuştur[15].

Antik çağda en eski yapay aydınlatma aracı, aynı zamanda bir ısınma kaynağı olan ocak alevidir[16]. Antik çağda coğrafi koşullara göre gelişen aydınlatma araçları, genel anlamda yanıcı sıvılardan ve bu sıvıları içine çekebilen, kolayca yanabilen doğal bitkilerin birleştirilmesinden oluşmaktadır. Dolayısıyla ilk gelişen aydınlatma aracının meşale olduğunu görmekteyiz[17].

Meşale Ön-Asya dünyasında önce Mısır, ardından Asur uygarlığınca kullanılmıştır[18]. Bu dönemlerde meşale genelde saz ve asma dallarının reçine veya katrana batırılmasıyla elde edilirdi[19]. Antik kaynaklarda da bahsi geçen meşalelerin adları, malzeme ve yapılışlarına göre birbirinden ayrılıyordu:

Kazıklar üzerinde kuru tahta parçalarının yanması ile beslenen meşalelere "Lampteres"; saz demetlerinin yağa batırılıp, bağlanmasıyla oluşturulan meşalelere "Helane"; kuru asma kabuklarından yapılan meşalelere "Lophnis"; balmumu ya da yağ sürülmüş parçaların metal bir kap içine konulup, bunun da bir tür tabağın içine konulmasıyla oluşturulan meşaleye de "Phanos" adı verilirdi[20].

Meşalenin hem haberleşme aracı olarak kullanıldığı, hem de özellikle Roma Dönemi'nde dini törenlerde ve evlilik törenlerinde aydınlatma aracı olarak kullanıldığı

---

[15] Fisun İlter, *Ören/Adramytteion Antik Kenti Pişmiş Toprak Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2009, s. 1.
[16] Homeros**,** *Odysseia*, **(**Çev. Azra Erhat ve A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul 1998, V, 263.
[17] Sedef Çokay, *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000, ss. 2-8.
[18] Nurettin Öztürk, *Kyzikos Kandilleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2003, s. 19.
[19] Robert James Forbes, *Studies in Ancient Technology*, (Cilt VI), Leiden 1958, s. 125.
[20] Günsel Dağlı, *Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2008, s. 9.

bilinmektedir[21]. Antik kaynaklardan meşalelerin agoralarda, caddelerde, tapınaklarda, tiyatrolarda, evlerde ve daha birçok yerde kullanılmış olduğunu öğreniyoruz[22]. Meşalenin Roma Dönemi'nde de kullanılması, aydınlatma araçlarını kesin çizgiyle ayıramayacağımızın göstergesidir[23].

Bir diğer aydınlatma aracı olan mumun, Antik Yunan dünyasında kullanıldığını, kesin olarak bilmiyoruz; ancak Mısır'da ve İtalya'da kullanıldığını duvar resimlerinden ve yazıtlardan öğreniyoruz[24]. "Candela" da denilen antik çağ mumu, üstüpü fitili ile saz selülozu, papirüs ya da diğer bitki liflerinin içyağı, zift ya da balmumuna batırılmasıyla oluşturulan ince mumdur. Meşale gibi mumun da yapıldığı malzemeye göre adının değiştiği bilinmektedir[25]. Fitilin sülfürle karıştırılarak, balmumu ya da iç yağına batırılmasıyla oluşturulan mum tipine "Candela Sebare"[26], genelde iç yağından yapılan mum tipine "Candela Sebacea" ; balmumundan yapılan mum tipine ise "Candela Cerea, Cereus" denir[27].

Antikçağ aydınlatma araçlarından en yaygın olanı ise kandildir.

[21] Çokay, ss. 2-5.
[22] Dilek Coşkun, *Konya-Ereğli Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007, ss. 12-13.
[23] Gülseren Kan Şahin, *Assos Arkaik Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2008, s. 1.
[24] Dağlı, s. 10.
[25] Forbes, s. 126, 131, 137.
[26] Forbes, s. 137.
[27] Forbes, s. 137.

3.2. KANDİL

3.2.1. Kandilin Tanımı

Kandil; Latince kökenli bir kelime olup "aydınlatan" ve "parlayan" anlamına gelir. Latince karşılığı "Candela", Grekçe karşılığı "Lychnus", Arapça karşılığı ise "Kındil"dir[28]. Türkçe'de kullanılan "Kandil" kelimesi, elde edilen verilere göre içine yağ konulan ve fitil yardımıyla yakılan aydınlanma aracı anlamına gelir[29]. Antik çağda sıklıkla kullanıldığı anlaşılan kandil, Roma'da *"lychnus"* veya *"lucerna"* diye adlandırılmıştır[30].

Kandiller erken dönemlerden itibaren en önemli aydınlatma araçları olmuşlardır. Ayrıca ölümden sonraki hayata inanıldığı için, bu dünyada olduğu gibi aydınlanmaya ihtiyaç duyulacağı düşüncesiyle, mezarlara ölü hediyesi olarak bırakılmıştır.

Kandillerde erken dönemlerde hayvansal yağlar kullanılırdı. Daha sonraları mısır, fındık, susam ve zeytin gibi bitkilerin yağları kullanılmıştır. Yağı emen fitil yanarak aydınlanmayı sağlardı. Hazne kısmına önce su sonra yağ dökülür, böylece fitil daima yağ tabakasının üzerinde kalırdı. Fitilin suya değmemesi için de yağın üstünde mantardan yapılmış bir şamandıra kullanılırdı. Şamandıra yağın üzerinde durur, yağ azaldıkça onunla birlikte alçalır ve yağ bitince suya dokunarak fitilin ıslanıp sönmesi sağlanırdı. Böylece pişmiş topraktan yapılmış kandilin, ısınıp çatlaması da engellenirdi[31]. Kullanılan yağın dökülmemesi için fitil deliği bir tıpayla kapatılırdı[32]. Bu tıpalar ahşaptan ya da seramikten yapılırdı[33].

Kandillerde diskus üzerindeki delik yakılacak yağın hazneye dökülmesi amacıyla açılmıştır. Bazen bir set ile çevrili olan bu delik, bazı kandillerde birden fazladır. İkinci delik diğerinden daha küçük olup hava deliği veya fitili çekme amacıyla yapılmıştır[34]. Kandiller tek ağızlı olabileceği gibi, iki veya daha fazla ağızlı olanları da vardır. İki

---

[28] *Meydan Larousse Ansiklopedisi*, Meydan Yayınları, İstanbul 2003, s. 862.
[29] Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s. 1186.
[30] Tamay Tekçam, *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Basım Yayım, İstanbul 2007, s.110.
[31] Ayşenur Arar, *Konya Arkeoloji Müzesi'ndeki Roma Dönemine Ait Rölyefli Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995, s. 5.
[32] Deniz Pastutmaz-Sevmen, *Knidos Dionysos Terası Stoasında Bulunan Bir Grup Kandil Işığında Romanesis Atölyesi ve Özellikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005, s. 285.
[33] Wolfgang Radt, *Lampen und Beleuchtung in der Antike*, (Heft1), Antike Welt 1986, s. 22.
[34] Henry Beauchamp Walters, *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, Londra 1914, s. 12.

ağızlı kandillere "bilychnic", çok ağızlı kandillere ise "polymixus" adı verilir[35]. Kandilin fitilleri kükürtlenmiş papirus, keten lifleri ya da saz gibi ateşe dayanıklı çeşitli malzemeden yapılırdı[36].

Kandiller cam, taş, pişmiş toprak, kurşun, demir, bronz ve altın gibi maddelerden yapılırdı. Fakat en çok kullanılanları pişmiş toprak ve bronz kandillerdir[37]. Madeni kandiller kalıp dökme yöntemiyle yapılıp, tornada rötuşlanarak düzeltiliyordu. Bunlar çoğunlukla bronz ve demirden yapılırdı. Metal kandiller dayanıklı olmaları ve üretim yöntemlerinin zorluğu nedeniyle genelde zenginlere yönelik üretilmişti[38].

3.2.2. Kandilin Kökeni ve Gelişimi

Kandil antik çağda en çok kullanılan aydınlatma araçlarından biridir[39]. Aydınlatma aracı olarak kullanılan kandilin ilk kullanımı Erken Paleolitik Çağ'a kadar inmektedir[40]. Mağara duvarlarına yapılan resimlerden, Paleolitik Çağda aydınlatma araçlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır[41]. Ayrıca yapılan kazılar sonucu, Paleolitik Çağ'a ait taş ve deniz kabuğundan yapılmış kandiller bulunmuştur[42]. İnsanların yerleşik hayata geçtikleri Neolitik dönemde ise kandiller, geniş ağızlı kaplardan ve deniz kabuklarından yapılmıştı[43]. Deniz kabuğunun içindeki helezon şeklindeki kısıma fitil yerleştirilmekteydi. Deniz kabuğu ve taş kandillerin ardından, çanak şekilli kandiller kullanılmaya başlanmıştır. Bu kandiller, içine zeytinyağı konulmuş basit bir çanaktan sarkıtılan fitilin yakılmasıyla oluşturulmuştur[44]. Bu tip çanak kandillerde fitil, yüzeyde yanardı ve alevi kontrol edilemezdi[45]. Bununla birlikte duman da oluşurdu. Bunu önlemek için, kase dudağının çimdiklenmesiyle ya da katlanmasıyla, fitilin geçebileceği

---

[35] Kan Şahin, s. 9.
[36] Radt, s. 45.
[37] Celal Esad Arseven, *Sanat Ansiklopedisi II*, İstanbul 1947, s. 937.
[38] Çokay, s. 17.
[39] Hillary J. Deighton, *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Homer Kitabevi, İstanbul 2002, s.76, ve Herodotos, *Herodot Tarihi*, (Çev. Müntekim Ökmen) Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2002, II s. 62, 130, 133 ve IV, s. 135.
[40] Tekçam, s. 109.
[41] Hüseyin Metin, *Kibyra Kandilleri,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012, s. 19.
[42] Donald Michael Bailey, *Greek and Roman Pottery Lamps*, Londra 1972, s. 17.
[43] Çokay, ss 8-9.
[44] Zerrin Aydın Tavukçu, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007, s. 123.
[45] Cleo Rickman Fitch – Norma Wynick Goldman, *Cosa: The Lamps*, Michigan 1994, s. 6.

delikler açılmıştır[46]. Bu çanaklar zamanla gelişerek yağ hazneleri daha muhafazalı, daha derin ve daha estetik uzun burunlu kandiller oluşmuştur. Daha sonraları teknoloji ve ticaretin gelişmesiyle birlikte, özellikle Arkaik ve Klasik Dönemler'de çark yapımı, pişmiş toprak kandiller; sonrasında da, kalıp yapımı kandiller kullanılmıştır[47] **(Çizim 1).**

Mısır'da Eski Devlet zamanına ait hiyeroglif işaretler arasında kandil resimleri de vardır. Orta Krallık Dönemi'nde ilk, pişmiş toprak kandillere rastlanmıştır[48]. Ayrıca yine yapılan kazılar sonucu, Filistin'de çok erken dönemlerde deniz kabuğunun kandil olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Sümerler zamanında kandilin kullanıldığını ise, Ur Kral mezarlarında bulunan altın ve gümüş kandillerden öğreniyoruz[49].

Daha sonra kandile III. Babil Sülalesi zamanında rastlıyoruz. Bu dönemden sonra II. İsin sülalesinden Marduk-zakir-şumi'nin (M.Ö. 852-828) tahtı üzerindeki tanrı sembolleri arasında, ateş tanrısı Nusku'nun sembolü olarak bir lamba tasviri yeralmaktadır[50].

Anadolu'da ise; Kültepe, Acemhöyük, ve Alişar'da kandil olabileceği düşünülen üzüm salkımı şeklinde, asılarak kullanılan kaplar ele geçmiştir. Bu düşüncenin nedeni Konya-Karahöyük kazılarında bulunan üzüm salkımı şeklindeki kaplar ile kol ve bacak şeklindeki kapların üzerinde bulunan yanık izleridir[51]. Eğer bu kapların kandil olduğu kabul edilirse, Hititlerin de fitilsiz kandil kullandıkları anlaşılmaktadır. Hitit Döneminde kandilin kullanıldığına dair yazılı vesikaların olmasına rağmen Hitit yerleşim yerlerinde yapılan kazıların hiçbirinde kandil bulunamamıştır[52]. Buna karşın Koşay'ın[53] Kussaray sondaj kazısında, Hitit tabakasında bulduğu kap, kandile benzemektedir[54].Daha sonra Friglerin merkezi olan Gordion'da yapılan kazılarda da, pişmiş toprak ve taş kandiller

---

[46] Lousie A. Shier, *Terracotta Lamps From Karanis*, Excavations of the Universty of Michigan, Egypt 1978, s. 3; Therese J. Pouilloux, *Salamine de Chypre I. Les Lampes*, Paris 1969, ss. 15-17.
[47] Fitch – Goldman, ss. 5-7.
[48] Firuzan Kınal, "Kaunos Adak Lambaları", *Belleten*, XXXIII(130), Ankara 1960, s. 155.
[49] Altan Civelek, *Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2011, s. 11; Coşkun, s. 16; Metin, s. 19.
[50] Kınal, s. 155.
[51] Tekçam, s. 110.
[52] Metin, s. 20.
[53] Hamit Zübeyr Koşay, "Kussaray Sondajı", *Türk Arkeoloji Dergisi,* XV-I, Ankara 1966, s. 89.
[54] Metin, s. 20.

ortaya çıkartılmıştır. Arkaik Dönem'de Atina, Korinth ve Batı Anadolu'da yeni tipler üretilir. Bunlar; köprülü ağızlı ve askı deliklidirler[55].

Ege uygarlıklarından Girit'te "Erken Minos" döneminde çok gelişmiş taş kandiller kullanılırken, "Orta Minos" döneminde pişmiş toprak kandiller kullanılmıştır. Myken Saraylar Dönemi'nde ise alçak çanak biçiminde kandillerin kullanıldığı, kökeninin ise, Erken Tunç Çağı Mezepotamyası'na dayandığı belirtilmektedir[56].

M.Ö. 7. yy'da çanak şeklindeki kandillerle üretimde başarı gösteren Atina, M.Ö. 6. yy'dan 5. yy'a kadar Küçük Asya ile birlikte, çarkta üretime geçerek, yeni tipler üretip; kandil ticaretinde önemli bir yere sahip olmuştur. M.Ö. 3. yy'da ise, kalıplama yöntemi ile yapılan kandil üretimi başlamıştır. Bu yöntemle üretim yapan, dönemin en önemli merkezleri Knidos ve Ephessos'tur[57]. M.Ö. 1. yy ile M.S. 1. yy'da İtalya'da yeni formlar üretilmiş ve bu formlar bütün antik dönem pazarlarında yerini bulmuştur. Bu formlar köşeli ya da yuvarlak olan, volütlü buruna sahip, genelde kabartma süslemeleri olan kandillerdir. Kuzey İtalya'da M.S. 1. yy'da fabrika kandilleri üretilmiştir. Bu kandiller bronz kandillerin pişmiş toprak örnekleriydi. Ancak zamanla ekonomik ve politik nedenler, piyasaları etkilemiş olup; İtalyan baskısının kısa ömürlü olmasına neden olmuştur. M.S. 3. yy'da muhtemelen yağın pahalı olmasından dolayı İtalya'da kandil üretimi azalmıştır. M.S. 3. ve 4. yy'larda Mısır'da kurbağa kabartmalı kandiller üretilmiş, bu dönemde birçok yerde yoğun olarak kurbağalı kandiller kullanılmıştır. Yine bu dönemde kurbağa kabartmasının yanı sıra, palmiye dalları ve rozetler de, kullanılan süslemeler arasındadır. M.S. 4., 5. ve 6. yy'lar boyunca haç motifli, Afrika tipi kandiller, ya da üzerinde kutsal monogramlar, azizler ya da haç betimi olan Hristiyanlık Kandilleri üretilmiştir[58]. Bizans Dönemi'nde kalıp yapımı kandiller bozulmaya ve yavaş yavaş terk edilmeye başlar. Sonraki dönemde kısmen çark tekniğinde üretilmiş kandiller görülür. M.S. 8. yy'dan sonra kandillerin iyice seyrekleşmeye ve mumların kullanımının yaygınlaşmaya başladığı görülür[59].

---

[55] Walters, s. 8.
[56] Tahsin Sezer - Dominique Kassab Tezgör, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu 1, Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Helenistik Dönemler*, İstanbul 1995, s. 27; Öztürk, s. 25; Metin, s. 20.
[57] Tavukçu, s. 124.
[58] Bailey, 1972, ss. 17-19.
[59] Gürol Barın, *Aydın ve Milet Müzesi'ndeki Üzeri Kabartmalı Helenistik-Roma Dönemi Kandiller*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995, s. 4.

3.2.3. Kandilin Bölümleri

Gövde : Latince *infundibulum* "yağ haznesi" anlamına gelmektedir. Yağın depolandığı kandilin ana ögesidir. Erken dönem kandillerinde gövde sığ bir kase biçiminde iken sonraları üst kısmı kapatılarak "diskus" bölümü oluşturulmuştur. Gövdeye kulp, kaide, burun ve formun özelliğine bağlı diğer bölümler eklenmektedir[60] **(Çizim 2)**.

Burun : Kandilin en önemli bölümlerinden biri olan burun, fitilin yakıldığı kısımdır. Burun için Latince *Nostrum, Nasus* veya *Myxus* terimleri kullanılır. İki burunlu kandillere *Bilychnis*, daha fazla burunlulara ise *Polymyxus* adı verilir. İlk zamanlar burunun üzeri açık ve yayvandır. Zamanla üzeri kapanmış ve uç kısmı çapa, ok ucu ve kırlangıç kuyruğu gibi çeşitli şekiller almaya başlamıştır[61].

Kulp : Latince *Ansa* ya da *Manubrium* denilen kulp burunun karşı eksenine yatay ya da dikey yerleştirilmiş tutacak kısımdır[62]. Bazı kandillerde, kulp yerinde süslemeli tutamaklar yeralırken; kulpsuz kandiller de oldukça fazladır.

Omuz : Latince *Margo* denilen kısımdır. Erken örneklerde üst kısmı açık olarak yapılan kandillerden sonra omuz; kandilin üst kısmını kapatacak şekilde yapılmaya başlanmıştır. Klasik dönemde süslemesiz bırakılan omuz, Helenistik dönemde çeşitli süslemelerle bezenmiştir.

Kaide : Düz tabanlı, içbükey, dışbükey, alçak, yüksek ya da halka biçiminde olabilen kaideler, kandilin zemine düzgün bir şekilde durmasını sağlayan ayak kısmıdır. Kaidenin kenarı bazen bir çizgiyle veya hatla sınırlandırılmış olabilir. Arkaik ve Klasik Dönem'de yuvarlak olan kaideler, Helenistik Dönem'de hem yuvarlak, hem de oval şekilde biçimlendirilmiştir[63].

Diskus : Latincesi *discus* olan kelime, "disk" anlamına gelmektedir. Süslemeli ya da süslemesiz olabilirler. Süslemeli olanlarda tanrı ve tanrıçalara ait kabartmalar, günlük hayattan sahneler, hayvanlarla ilgili ya da bitkisel süslemeler olabilmektedir. Bazı kandillerin diskuslarında ise, havalandırma delikleri bulunmaktadır.

---

[60] Begüm Durutürk, *İonia Bölgesinde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir 2010, s. 65, Res. 36.
[61] Ingeborg Scheibler, *Griechische Lampen, Kerameikos, Ergebnisse der Ausgrabungen*, (Band IX), Berlin 1976, s. 586.
[62] Sina Kabaağaç-Erdal Alova, *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1995, s. 34.
[63] Sezer- Tezgör, s. 20.

Başparmak Tutamağı : Kandili tutarken kolaylık sağlayan kısımdır. Kulplu kandillerde genelde tutamak bulunmaz. Bu tutamaklar, üzeri delinip; delikten içeriye bir ip geçirilerek kandilin kullanılmadığı zamanlarda duvara asılmasını sağlar[64]. Kandil uygun bir pozisyonda asıldığında içinde kalan yağ dökülmemekteydi. Kandilin bazen sağ tarafında, bazen de simetri açısından her iki tarafta yer alabilir[65]. Zamanla gerçek fonksiyonunu yitirerek dekoratif bir görüntü kazanmıştır.

Kulakçıklar : Kandilin gövdesinin ortasında her iki yanda yer alan bu çıkıntılar tutmada kolaylık sağlar. Ayrıca dekoratif bir öğe olarak da kullanılmışlardır. Bunlar kare ya da dikdörtgen şeklindeki yüzeylere sahip olup; çeşitli şekillerde süslenmişlerdir[66]. Kulpun eklendiği kısım yarım daire, burun ise, ok ucu şeklinde olabilir[67].

Fitil : Burnun iç kısmındaki boşluk boyunca yağ haznesinden burun ucuna kadar uzanan fitil, kandilde ışığın sağlanmasına yardımcı olur. Gövdede bulunan yağı içine çeker, böylece yakıldığında aydınlatmayı sağlardı. Fitiller Latince *Verbascum* veya *Thryallis* olarak bilinen bitkilerden ya da bez, papirus, keten ve kendir lifleri, meşe kabuğu, sığır kuyruğu gibi maddelerden yapılırdı[68]. Bunun yanında saz ve otlar da fitil olarak kullanılabiliyordu.

Kandillerde ana yakıt olarak zeytinyağının yanı sıra, farklı yakıtlar da kullanılmıştır. Paleolitik Çağ'da kandillerde hayvan yağı kullanılmıştır[69]. Bu yağların dışında kandillerde susamyağı, fındık yağı, ceviz yağı, balık yağı ve hint yağı da yakıt olarak kullanılmıştır. Ayrıca Mısır'da fakir halk beziryağı ve *Kiki* adlı bir meyvenin yağını kullanıyordu[70]. Yakıtın yanma gücünü artırmak ve ateşe sarıya yakın bir renk vermek için yakıta tuz katılırdı[71].

---

[64] Richard Hubbard Howland, *The Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, Princeton 1958, s. 72.
[65] Howland, s. 72.
[66] Gamze Günay Tuluk, *İonia Bölgesindeki Helenistik Döneme Ait Kandiller*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2003, s. 22.
[67] Scheibler, s. 627.
[68] Walters, *Roman Lamps, History and Ancient Pottery*, (Vol II), Londra 1905, s. 395.
[69] Bailey, 1972, s. 17.
[70] Robert Houston Smith, *The Household Lamps of Palestine in New Testament Times*, Peterborough 1978, s. 7.
[71] Herodotos, s. 62.

3.2.4. Kandilin Yapım Teknikleri

Pişmiş toprak kandillerin yapımında üç farklı teknik kullanılmıştır. Bunlar; elde şekillendirme, çarkta şekillendirme ve kalıp tekniğidir.

3.2.4.1. Elde Şekillendirme

Pişmiş toprak kandillerin erken örnekleri elde şekillendirme yöntemiyle yapılmıştır. Bunlar elde yayvan tabak şekli verilen, bazen kaba bir burnu olan örneklerdir. Bu tip kandillerde diskus yoktur ve üst kısmı açıktır. Başlangıçta kandil yerine kullanılan deniz kabukları ve kaselerden yola çıkılarak, sığ formlu kandiller yapılmıştır. Sığ kase formlu kandiller Attika'da en erken M.Ö. 7. yy'ın sonlarında görülmeye başlar[72]. Sığ kase formlu elle yapım tekniği Atina'da çok yaygın uygulanmamıştır[73].Elde şekillendirilen kandiller erken dönemlerde ve Helenistik Dönem'de kullanılmıştır. Buna bir örnek; Sparta Akropolisi yakınlarında bir Helenistik mezarda bulunmuştur ve M.Ö. 2. yy'a tarihlendirilmiştir[74]. Elde yapılan kandiller, gözenekli yapıda, firnissiz dış yüzeylidirler. Bu tip kandillerde görsellikten çok, işlevsellik ön planda tutulmuştur. Tamamen süslemesiz olarak yapılan bu tip kandiller, muhtemelen ihtiyaç doğrultusunda ileriki dönemlerde de üretilmeye devam edilmiştir.

3.2.4.2. Çarkta Şekillendirme

Çarkta kandil yapımı çömlekçi çarkının bulunmasıyla birlikte başlar. Çarkta üretilen ilk kandiller, yayvan bir kase ya da tabağın ağız kenarının yanlardan içe doğru kıvrılması ve çimdiklenmesiyle şekillendirilmiştir[75].

Orta Bronz Çağ II'de (M.Ö. 2000-1500) başlayan çark yapımı kandiller, çarkın üzerine yerleştirilir, kaide metal ya da ahşaptan bir aletle döndürülerek çarkta açık kase biçiminde çekilip, kandil gövdesi deri sertliği kıvamındayken ip ya da tel yardımıyla çarktan kesilerek alınırdı[76]. Kaide eklenmek istendiğinde yine kil deri sertliğindeyken, burun ve kulpu eklenmemiş kandil gövdesi ters biçimde çarka yerleştirilir; eklenmek

[72] Howland, s. 7.
[73] Bailey, 1972, s. 13.
[74] Sezer-Tezgör, s. 23.
[75] Bailey, 1972, s. 13.
[76] Varda Susman, *Ornamented Jewish Oil-Lamps*, Jerusalem 1972, ss. 5-6.

istenen kaide, ilave bir kil parçası ve metal ya da ahşap bir alet yardımıyla oluşturulurdu. Yine deri sertliği kıvamında olan gövdeye burun ve kulp, gövde çarktan alındıktan sonra eklenirdi[77]. Önceden elde şekillendirilmiş ve kurumaya bırakılmış burun kandile eklenir, fitil deliği ve gövde, kullanılan bir alet yardımıyla delinirdi. Daha sonra omuz şekillendirilip kandile eklenirdi. Bu teknikte üretilmiş birçok kandilin omzuna, kandil kullanılmadığı zaman bir yere asılabilmesi için bir tutamak eklenmiş ve dik olarak delinmiştir. Bu tip kandillerin çarkta yapıldıklarını çarktan alınırlarken bir ip ya da tel yardımıyla kesilmelerinden oluşan yay izlerinden anlıyoruz[78].

Çarkta yapılan kandiller genellikle derin ve süslemesizdir. M.Ö. 6.-3. yy.'lar arasında üzerine rölyef yapılan bazı örneklerde baskı tekniği uygulanmıştır[79]. Çarkta üretilen kandillerde kullanılan firnisin yararlı fonksiyonu zamanla dekoratif amaçla da kullanılmıştır.

3.2.4.3. Kalıp Tekniği

Terracottalar için ilk kalıp M.Ö. 6. yy ortalarında Yunanistan'da ortaya çıkmış ancak kandillerde kalıp yönteminin kullanılmasına[80] M.Ö. 3. yy'da başlanmıştır[81] **(Resim 1, Çizim 3)**.

Kalıpla kandil üretiminde iki tür kalıp kullanılmaktaydı. Bunlardan " Patris " adı verilen ve model olarak tanımlanan kalıp, tam bir kandil formunda, yekpare ve pozitif olarak hazırlanırdı. " Matris " adı verilen kalıp ise, kandilin alt ve üst kısımlarını oluşturacak şekilde negatif olarak hazırlanmış, pişmiş toprak veya alçıdan yapılmış diğer kalıptı[82]. Hamur haline getirilen kil, henüz yaşken matrislere elle yayılırdı. Çıkartılması kolay olması için biraz kuruyup büzüşmesi beklenirdi. Ardından alt ve üst gövde olmak üzere iki kalıptan çıkartılan parçalar birleştirilirdi. Birleşme yerlerindeki fazlalıklar ise, metal bir alet ya da elle temizlenirdi[83] **(Çizim 4)**. Bazı kandiller üzerinde bu tür temizleme izlerini görmek mümkündür. Doldurma deliği ile fitil deliği, ya alt ve

---

[77] Maria Ludwika Bernhard, *Lampki Starozytne*, Warszawa 1955, ss. 144-155.
[78] Çokay, s. 13.
[79] Walters, s. 19.
[80] Kalıp Yapımı Kandil, Erişim tarihi: 13 Kasım 2011, www.ancientlamps.com/MOLD.GIF
[81] Çokay, s.14.
[82] Radt, s. 48.
[83] Çokay, s.14.

üst gövdenin birleştirilmesinden sonra, ya da kalıptan çıkartılan gövdeler birleştirilmeden önce açılırdı. Kulp kısmı ise sonradan eklenirdi[84]. Alt ve üst kısımların karıştırılmaması için özel harfler basılmıştır. Kalıptan çıkartılan kandiller; Klasik ve Helenistik Dönem'de daldırma ve ya sallama tekniğiyle astarlanırken, Roma Dönemi'nde bu uygulamanın malzeme kaybına neden olduğu gerekçesiyle astar elle veya fırçayla sürülmeye başlanmıştır[85]. Astarlanan kandillerin pişirilmesi için normal seramik fırınlarından faydalanıldığı gibi, sadece kandillerin pişirildiği fırınlar da kullanılmıştır. Antik dönem fırınları oval, dikdörtgen veya kare formludur. Fırınlarda ateş odası, seramiklerin istiflendiği yer, baca, seramiklerin ve odunun geçeceği delik ya da kapılar vardır. Üstü açık olan ocak tipi fırınlarda istifleme daha kolay olup; dikey duvarların üstüne prefabrik çatı konulmaktadır. Bunun yanı sıra kubbe şeklindeki örtüler de kullanılmaktaydı.

Kandillerin seri olarak üretildiği bu dönemde zaman kaybına yol açacağı düşüncesiyle, bezemesiz birkaç form üretilerek bunlardan oluşturulan kalıplar üzerinde, sürekli yeni motiflerin uygulanmış olduğu düşünülebilir. Kandil yapımında kalıbın yaygınlaşmasıyla birlikte, form ve bezeme repertuarı da artmıştır. Genellikle erken dönem kandilleri metalik renkte iken, Roma Dönemi kandilleri camsı sırla kaplıdır[86]. Zamanla kalıpla kandil üretimi neredeyse bir endüstri haline gelmiş ve atölyelerde çok sayıda kalıba ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle bir kalıp defalarca kullanılmış, hatta kil kalıpların yanı sıra, alçı kalıplar da kullanılmaya başlanmıştır. Ancak kil kalıplar dayanıksız olduğu için pek azı günümüze ulaşabilmiştir[87]. Alçı ile oluşturulan kalıplar Roma Dönemi'nde birçok bölgede kilden yapılan örneklere göre daha fazla kullanılmıştır[88]. Kilden yapılmış kalıpların fırınlanması gerekliyken, alçıdan yapılan kalıpların fırınlanması gerekmemektedir. Alçıdan yapılan kalıplar arka arkaya çok sayıda kullanılmalarından dolayı hızlı tahrip olmuşlardır. Kil kalıplar ise daha uzun süre dayanmakta ve detaylar kolaylıkla silinmemektedir. Ancak yine de bir çok kalıp, alçıdan üretilmeye devam edilmiştir. Ayrıca, aynı tip kandil kalıpları farklı çömlekçiler

[84] Deniz Pastutmaz, *1988-1998 Yılları Arasında Bulunan Knidos Kandilleri, (*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2001, ss. 5-6.
[85] Radt, s. 47.
[86] Bailey, 1972, s. 16.
[87] Radt, s. 47.
[88] Bailey, 1972, s. 13.

tarafından tercih edilmiştir. Dolayısıyla önemli çömlekçilerin çok sayıda kalıba sahip oldukları bilinmektedir[89].

3.2.5. Kandilin Günlük Kullanımı

Antik çağda kandiller her sosyal sınıf tarafından kullanılmıştır. Fakir insanlar genellikle çark ve kalıp yapımı kandilleri, zenginler ise, bu kandillerin özenle hazırlanmış olan metal örneklerini kullanmışlardır. Kandillerde yanma süresi yağın niteliğine ve fitilin kalınlığına bağlıdır. Işığın artırılması kandil sayısının ya da burun sayısının artırılmasıyla mümkün olmuştur[90]. Bundan dolayı iki burunlu kandiller oldukça yaygın olarak kullanılmıştır. Bu tip kandiller genelde kutsal alanlarda ele geçmiştir. Kutsal mekanları aydınlatan kandiller söndürülmeden sürekli yakılmıştır. Buralarda ele geçen kandiller oldukça kaliteli ve gösterişlidir. Fakat çok burunlu kandiller, tek burunlu kandillere göre daha fazla yakıt tüketmektedir. Buna bağlı olarak da büyük bir gövdeye sahiptir.

Antik çağda kandil çeşitli amaçlara yönelik olarak kullanılmıştır: Özel evlerin ve halka ait binaların aydınlatılmasında, şenliklerin aydınlatılmasında ve bunun yanında tapınaklarda adak eşyası ve mezarlarda ölü hediyesi olarak da kullanılmıştır. Evlerde kandiller, duvarlardaki nişlere, ya da raflara yerleştirilmiştir. Bazı durumlarda tavandan sarkıtılan zincirlere asılmış, ya da masa üstüne konulmuştur[91]. Ayrıca kandiller bazı durumlarda bir çeşit altlıkla yapılmışlardı. Bu altlıklarda bazen tanrılarla ilgili kabartmalar yeralırdı. Kısaca kandillerin bir çiviye iple bağlandığını, elde taşındığını, kulpsuz olanların masalara ya da raflara yerleştirildiğini söyleyebiliriz. Pompei'de yapılan kazılarda caddeye bakan evlerden birisinin kapısının yanındaki nişin içerisinde bulunan kandil bu düşünceyi kanıtlamaktadır[92]. Kandiller yatak odalarına da yerleştiriliyordu; fakat ateşin tehlike oluşturabileceğinden pek yaygın değildi. Gece çalışma yapılan mekanların, maden ocaklarının ve hamamların aydınlatılmasında da kullanılırdı. Örneğin Alexander Severius, hamamının aydınlatılmasında kullanılmak üzere, yağ hediye ederken; Pompei'deki Forum Hamamı'nda 1000 civarında kandil

[89] Walters, s. 406.
[90] Bailey, 1972, s. 10.
[91] Shier, s. 7.
[92] Radt, s. 42.

bulunmuştur[93]. Galeriyi veya kuyuyu aydınlatacak kandiller, nişler içine yerleştiriliyor veya iple tavana asılıyordu[94]. Cadde, işyeri ve tapınakların aydınlatılmasında büyük ve birden fazla burunlu kandiller kullanılmıştır. Kandillerin Yunanistan'da tanrılara ibadet etmek amacıyla adak eşyası olarak da kullanımı yaygındır. Buna en güzel örnek Kallimakhos tarafından altından yaptırılmış ve Atina Akropolis'ine bırakılmış olan yirmi ağızlı kandildir[95]. Tapınaklara adak olarak sunulan kandiller belirli bir sayıya ulaştığında, yenilerine yer açmak için eskileri kaldırılır; kutsal sayıldıkları için atılmaz, bunun yerine tapınak zeminine kazılan çukurlara gömülürdü[96]. Lycia'da bulunmuş bir yazıtta, kandile ithafen "en yüksek tanrıya" ibaresi vardır. Knidos'da Demeter'e adanmış adak kandilleri bulunmuştur. Selinus ve Kartaca'da "Saturnus Balcareneusis" adlarında adak kandilleri bulunmuştur[97].

Kandiller Yunan tiyatrolarında gece oynanan oyunlarda, zafer gibi halk şenliklerinde ve dini festivallerde de kullanılmıştır. Julius Caeser'in zaferinde, Nero'nun dönüşünde kullanıldıkları bilinmektedir[98]. Roma Dönemi'nde de kandilin tiyatrolarda kullanıldığını gösteren bir örnek, Parion'da 2011 yılı çalışmalarında ortaya çıkarılmıştır[99].

Kandillerin bir diğer kullanımı da ölü hediyesi olarak, mezarlara bırakılmasıdır. Bu gelenek günümüzden 3 bin yıl önceye gitmektedir[100]. Kandiller sadece ölen kişinin bir eşyası olarak, ya da bazı dini amaçlar için seramik gibi diğer objelerle birlikte lahitlerin içine yerleştirilmişlerdir. Parion Güney Nekropolü'nde de örneklerine[101] rastlanan bu kandillerin bazılarının fitil deliği etrafında yakıldığına dair iz olmadığından ya hiç kullanılmadıkları; ya da cenaze merasimi sırasında sadece bir defa yakıldıkları düşünülmektedir. Bu tip mezar hediyesi kandillerinin bazılarında mezara hangi amaçla konulduğuna dair yazılar bulunmaktadır[102].

---

[93] Çokay, s. 25.
[94] Bailey, 1972, s. 11.
[95] Pausanias, I, XXVI, *Descriptio Graeciae*, ed T.E. Page, Loeb Classical Library, 1960, ss. 6-7.
[96] Bailey, 1972, s. 12.
[97] Arseven, s. 937.
[98] Walters, s. 396.
[99] Cevat Başaran, "Parion Tiyatrosunu Aydınlatan Kandil", *Aktüel Arkeoloji,* (sayı 26), Mart-Nisan 2012, ss. 94-95.
[100] Bailey, s. 13.
[101] Başaran, "Parion 2009", *Troas Arkeoloji Buluşması VII,* Aynalı Yayınevi, Çanakkale 2009, ss. 49-60.
[102] Walters, *Roman Lamps, History and Ancient Pottery*, (Vol II), Londra 1905, s. 397.

Nadir bir diğer kullanımı ise, kehanet amaçlıdır. Kehanet kandilin alevine göre belirlenirdi. Çocuğa verilecek ismin belirlenmesinde kullanılırdı. Kandillere isimler verilerek yakılıp, en son sönen kandilin üzerindeki isim çocuğa verilirdi[103]. Pharae Agorası'nda kahine başvurulmadan önce yakılan tunçtan yapılmış kandiller bulunmaktaydı[104]. Romalılar ise, yağla doldurulan ve bir fitili olan kurşun kaşıklardan da kandil olarak yararlanmışlardır[105].

Kandillerin işlevlerinden başka sembolik anlamları da vardır. İnanışa göre söndürülmemesi mutluluk simgesidir. Bu nedenle Romalılar yeni yılda birbirlerine kandil armağan etmişlerdir[106]. Bu tür kandillerin üzerine genellikle kalkan taşıyan asker figürü betimlenmiştir. Kalkan üzerinde ise "Annum Nown Faustum Felicem" (Mutlu ve Verimli Yeni Yıl) ibaresi yeralmaktadır. Bununla birlikte Roma ölü gömme gelenekleri içerisinde kandiller M.S. 1. yy.'dan itibaren, ölünün öteki dünyada yolunu aydınlatacağı inancı ile mezarlara ölü hediyesi olarak da bırakılmıştır[107].

[103] Forbes, s. 156.
[104] Pausanias, VII, XXII, s. 2.
[105] Albert Neuberger, *Die Technic des Altertums*, Leipzig 1977, s. 237.
[106] Walters, 1914, s. 16.
[107] Walters, 1914, s. 16.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. ŞANLIURFA MÜZESİNDEN BİR GRUP KANDİL

Teze konu kandillerin tamamı 04/08/1970 tarihinde Osman Melik'ten satın alınarak Şanlıurfa Müzesi Envanteri'ne kazandırılmış eserlerdir. Bu kandillerin satın alma yoluyla gelmelerinden dolayı, hemen hemen hiçbirinin buluntu yerleri kesin olarak belirlenememiştir. Ancak kandillerin tamamının, Şanlıurfa civarında bulunduğu tahmin edilmektedir. Form, hamur ve bezeme özelliklerine bakıldığında olasılıkla aynı yerel bölgede ve aynı atölyede üretilerek geniş bir zaman diliminde kullanıldığı tahmin edilmektedir. Toplamda 83 adet kandilden oluşan grubun, belirgin tipolojik özellikleri göz önünde bulundurularak alt tipler içerisinde değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Buna göre kataloğumuzda yer alan bu kandiller, fiziksel özelliklerine göre 4 ana tipe ve bunların alt tiplerine ayrılarak irdelenmiştir (Grafik 1);

TİP 1: Sivri Burunlu Kandiller

TİP 2: Uzun Burunlu Kandiller

TİP 3: Volütlü Kandiller

TİP 4: Oval Formlu Kandiller

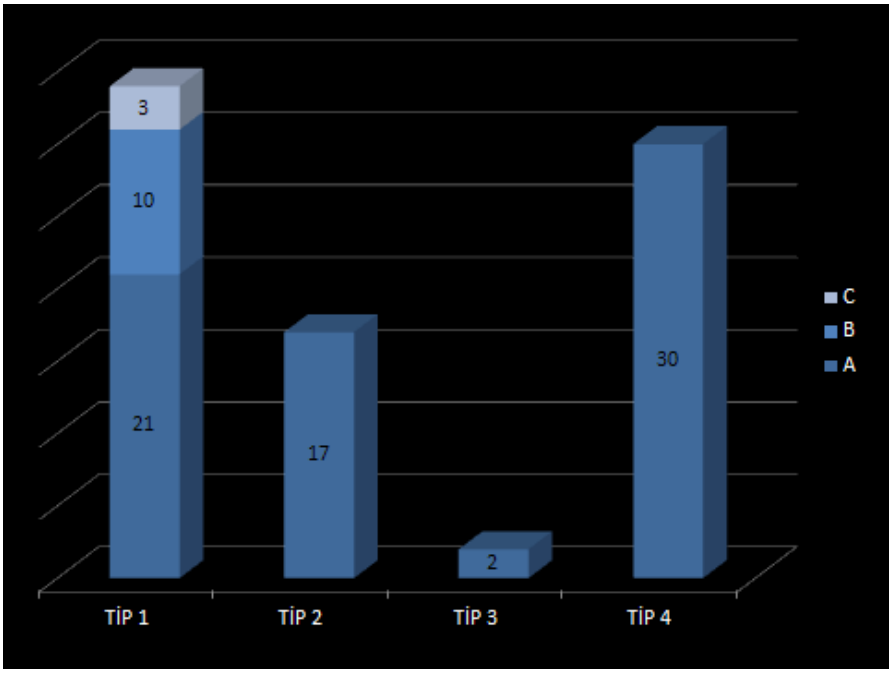

Grafik 1: Kandillerin tiplere dağılımı.

4.2. TİP 1: SİVRİ BURUNLU KANDİLLER

"Sivri Burunlu Kandiller" olarak adlandırdığımız ilk grupta 34 adet kandil bulunmaktadır. Bahsekonu kandiller burun ve omuz yapıları dikkate alınarak; Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu Kandiller, Sivri Burunlu – Diskuslu – Keskin Omuzlu Kandiller ve Sivri Burunlu – Boyunlu Kandiller olmak üzere üç alt gruba ayrılmıştır. 34 kandilden 21'i Tip1A'ya, 10'u Tip1B'ye 3'ü de Tip 1C'ye dahildir (Grafik 2).

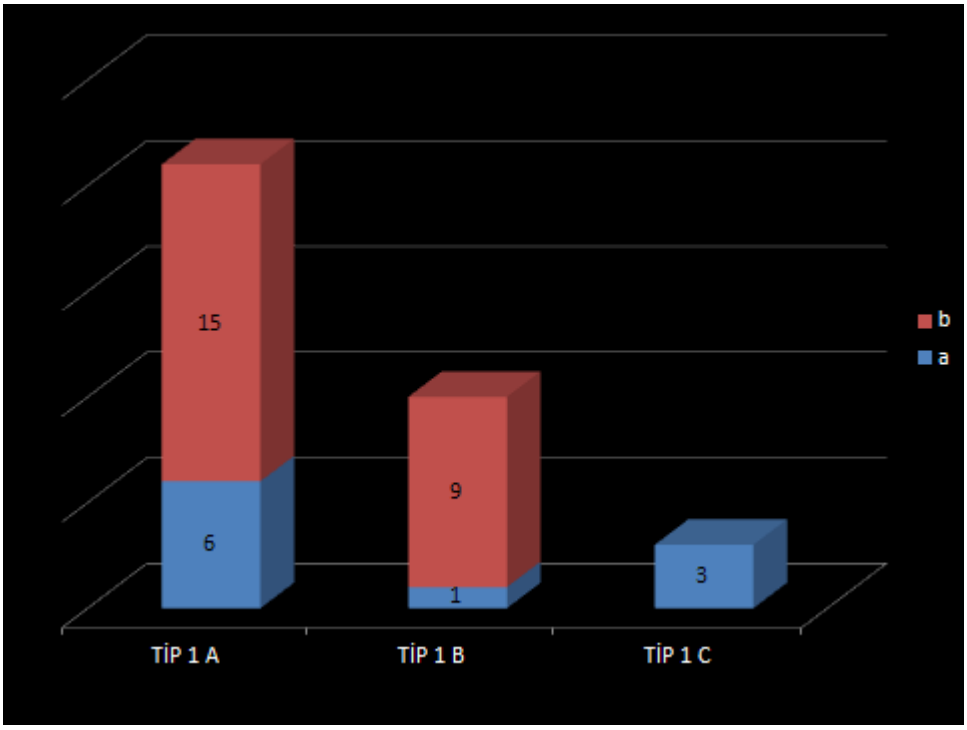

Grafik 2: Tip 1'deki kandillerin alt gruplara dağılımı.

4.2.1. Tip 1A: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu Kandiller :

Bu grupta değerlendirdiğimiz kandiller Kat. No. 1 – Kat No. 21 arasındaki kandillerdir. Bahsekonu kandiller form bakımından sivri burunlu ve eğimli omuza sahiptirler. Dolayısıyla diskusları yoktur. Kat. No. 20'deki kandil figürlü kulpa sahipken; diğer tüm örnekler yağ deliğinin hemen gerisinde, hamurun iki parmak arasında sıkıştırılmasıyla oluşturulmuş meme ucu biçiminde basit birer kulpa sahiptirler. Bu grupta değerlendirdiğimiz tüm örneklerde, yağ deliği ile fitil deliğini birbirine bağlayan, dolum esnasında yağ deliğinden taşabilecek yağın boşa gitmemesini, fitil deliğine ulaşarak tekrar yağ haznesine akmasını sağlayan yağ oluğu mevcuttur.

Bunlardan Kat. No. 4, 12 ve Kat. No. 21'de yeralan kandillerde mevcut yağ oluğunun dışında, parelel ikinci bir oluğa yer verilmesiyle biçimsel farklılık gözlenmektedir. Kat. No. 2'de yağ deliği ile fitil deliği arasında yeralan küçük bir hava deliği de bulunmaktadır. Bu grup içerisinde ele alınan kandillerden Kat. No. 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 16, 17, 18, 20 ve Kat no. 21'deki kandiller içi boş bilezik kaideye; Kat. No. 3, 11 ve Kat. No 15'deki kandiller içinde Güneş çarkı bulunan bilezik kaideye; Kat. No. 12 içinde tek daire bezeme olan bilezik kaideye; Kat. No. 19 içinde içiçe daireler bulunan bilezik kaideye; Kat. No. 6 ise badem biçimli, içi boş plastik kaideye sahiptir.

Bu grupta değerlendirdiğimiz kandilleri bezemelerine göre "sivri burunlu-eğimli omuzlu-bezemesiz kandiller" ve "sivri burunlu-eğimli omuzlu-bezemeli kandiller" olmak üzere 2 alt gruba ayırabiliriz.

4.2.1.1. Tip 1Aa: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu - Bezemesiz Kandiller :

Bu alt grupta değerlendirdiğimiz kandiller olan Kat. No. 1, 2, 3, 4, 5 ve Kat. No. 6'daki örnekler; sivri buruna, yağ deliğinin gerisinde, hamurun iki parmakla sıkıştırılması sonucu küçük bir çıkıntı oluşturacak şekilde biçimlendirilmiş meme ucu kulpa ve orta kısımdaki yağ deliğinin iki yanındaki yağ oluğunu çevreleyen hafif eğimli bezemesiz omuza sahip örneklerdir **(Çizim 5).** Kat No. 6'daki kandilin yağ oluğu oldukça dar ve sığdır. Kat No. 5'in yağ oluğu ise, bunun aksine oldukça derin ve geniş tutulmuştur. Örneklerden Kat. No. 2'de burun kısmındaki fitil deliğine yakın olarak, hamur henüz yaşken açıldığı anlaşılan küçük bir hava deliği yer almaktadır. Eserlerin tamamında yağ deliğinin etrafı dudak oluşturacak biçimde kalın tutularak plastik biçimde yukarı doğru taşırılmıştır.

Bu grupta değerlendirdiğimiz kandiller Broneer'in tip XXXIII'te ve Dobbins'in type 17-24'te ele aldığı[108] ve M.S. 5.-6. yüzyıllar arasına tarihlendirdiği kandillerle[109] benzerlik göstermektedir. Yine Bailey[110] benzer özellikteki kandilleri M.S. 5. yüzyıl civarına tarihlendirmiştir. Ayrıca Tarsus-Donuktaş kazılarında benzer özellikleri

[108] J. J. Dobbins, *Terracotta Lamps of the Roman Province of Syria*, Ann Anbar 1979, Type 17-24.
[109] Oscar Broneer, *Corinth, Vol. 4, Part 2, Terracotta Lamps*, Massachusetts 1930, s. 291.
[110] Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III*, Londra 1988, Q 3476.

bulunan bu kandilleri Baydur[111] M.S. 3.-5. yüzyıllar arasına tarihlendirmiştir. Biz de bahsekonu kandillerin belirttiğimiz eserlerin geç örneklerine daha çok benzerlik göstermesinden dolayı, M.S. 5.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilebileceği düşüncesindeyiz.

4.2.1.2. Tip 1Ab: Sivri Burunlu - Eğimli Omuzlu - Bezemeli Kandiller :

Kat. No. 7'de omuz boyunca yağ oluğuna parelel biçimde yağ deliği yanına uzanan tek sıra palmiye bezeme yeralırken, yağ deliği ile fitil deliğinin birbirine bağlayan yağ oluğu içerisinde yanyana "sehpa (darağacı)" diye adlandırılan haç ve eşit olmayan 6 kollu Grek haçı bulunmaktadır. Palmiye ağacı, antik dönemlerde yaratıcı kuvvetin, doğanın gücünün ve yaşamın sembolü olmuştur[112]. Palmiye Hristiyanlıkta sonsuz yaşamın sembollerinden biri olarak kullanılmıştır[113]. Kat. No. 8'de ve Kat. No. 20'de, omuz kısımlarında yeralan tek sıra palmiye bezemesinin yanısıra, yağ deliği ile fitil deliğinin arasında, yağ oluğu içerisinde tek haç betimi mevcuttur. Kat. No. 9'da omuz kısmında herhangi bir bezemeye yer verilmemiş, sadece yağ deliği ile fitil deliğinin arasında, yağ oluğu içerisinde küçük bir haç işlenmiştir. Hristiyanlığın yayılması ile uzun yıllar boyunca kandiller üzerinde haç betimi değişik biçimleriyle sıkça karşımıza çıkmaktadır. Burada kandiller üzerinde yeralan haç betimleri ve anlamlarına da değinmek gerekir.

Haç, birçok Mısır Hiyeroglifi'nde görülmüştür. Bu sembol, Nil'in anahtarı, "Mısır Haçı" olarak tanımlanmıştır[114]. "Ank" sembolü olarak da adlandırılan Mısır Haçı'nın kısa ve geleneksel anlamı "sonsuz hayat"tır. Sayısız Mısır yontusunda görülen ve genellikle tanrıların ve firavunların ellerinde bulunup, onların ölümsüzlüklerini simgelemiştir[115]. Haç, Paganlar arasında da popüler bir simge olarak kullanılmış; antik dönemler boyunca dini bir sembol olmuştur[116] **(Çizim 6, Resim 2)**.

---

[111] Nezahat Baydur, "Tarsus Donuktaş Kazısı 1988", *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, (2. Cilt), Çanakkale 1991, s. 321, Res. 20.
[112] Elizabeth Edwards Goldsmith, *Ancient Pagan Symbols*, The Knirkerborker Press, London 1929, s. 21.
[113] Necmettin Ersoy, *Semboller ve Yorumları*, (3. Baskı), Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul 2007, s. 34.
[114] Durutürk, s. 90.
[115] Ank Sembolü, Erişim tarihi: 20 Şubat 2012, www.paganwiccan.about.com
[116] Ersoy, s. 216.

Haç, merkez, daire ve kareden oluşan temel dört sembol arasında yer almıştır. Bir dairenin içine çizildiğinde haçın iki kolu bu dairenin merkezinde kesişip onu dörde bölmüş olur; enine ve dikine doğruların uçları yer kürenin soyut bir simgesi olmanın yanı sıra, kolları onun ana yönlerini işaret etmesi nedeniyle, insan yaşamının çeşitli düzeylerine ilişkin tüm uyumunun temeli sayılmıştır[117]. Pagan inancında ise haç, yeryüzünün sembolü olmuştur. "Güneş haçı" olarak da bilinen dört kollu haçın[118] bir türevi olmuştur **(Çizim 7)**. Bu sembol sadece güneşi değil, mevsimlerin döngüsünü ve dört elementi de simgelemiştir. Tipik olarak Güneş, haç kollarının ortasındaki çember ile resmedilmiştir. Dört kollu haç için değişik varyasyonlar da söz konusu olmuştur[119] **(Resim 3)**.

Haçlar, kültürlere göre çeşitlilik göstermektedir[120] **(Çizim 8)**. Grek haçı, Latin haçı, Malta haçı bunlardan bazıları olarak bilinmektedir. Haç tüm inanç sistemlerinde dünyanın dört köşesi ve 4 temel noktası olarak tanımlanmıştır. Örneğin Grek haçının rüzgârın yönlerini temsil ettiği de düşünülmüştür[121].

Swastika haçın özel bir biçimidir. Swastika kelimesi Sanskritçedeki su (iyi) ve asti (olmak) kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur. "İyi olmak, mutlu ve sağlıklı olmak" anlamlarına gelmiştir[122]. Swastika'nın dört kolu, dört temel gücü (ateş, su, hava, toprak) simgelemiştir. Bununla birlikte, eski dönemlerde bu sembol sayesinde dört kozmik gücün etki altına alınıp, büyüde kullanıldığı da belirtilmiştir[123].

Swastika'ya, Hristiyanlıktan 3000 yıl önce Hindistan'da saygı duyulmuş arkaik vazolar ve çömlekler üzerine mühürlenmiştir[124]. İlkel bir hint sembolü olarak mutluluk, uzun ömür, başarı için kullanılmış olan swastika, daha sonraları dünya çapında yaygınlaşmıştır[125]. Örneklerine[126] **(Çizim 9)** Hindistan'da, İran'da, Çin'de, İtalya'da, Yunanistan'da, İngiltere'deki bronz takılarda, Fransa'da, Etrurya'da, İskandinav ve

---

[117] Ersoy, s. 212.
[118] Güneş Haçı, Erişim tarihi: 10.04.2012, www.paganwiccan.about.com
[119] John W. Hayes , *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum*, Toronto 1980, No: 305.
[120] Ersoy, s. 215.
[121] Goldsmith, s. 40.
[122] Goldsmith, s. 95.
[123] Goldsmith, s. 95.
[124] Goldsmith, s. 95.
[125] Ersoy, s. 218.
[126] Swastika, Erişim tarihi: 21.04.2012,
www.proswastika.org/e107_images/custom/swastika_overview_new.png

Almanya'da silahlar ile takılarda, Meksika'da, Peru'da, Yukatan'da, Paraguay'da ve Birleşmiş Milletler'de rastlanmıştır[127].

Fenikeliler, Babilliler, Asurlular ya da Mısırlılarca kullanılmamıştır. Mısır'da bulunması ise, Yunanistan'dan taşınmasına yorulmuştur. Yunan ve Roma mimari yapılarında görülen meander deseninde ise, swastikadan **(Resim 4)** esinlenildiği saptanmıştır[128].

Yukarıdaki haç betimlemeleriyle ilgili bilgileri de göz önünde bulundurarak Kat. No. 7'de diskus üzerinde yeralan haçlardan iç kısımdaki haç **Resim 5/10** nolu figürde belirtildiği gibi "darağacı-sehpa haç"; diğeri ise, **Tablo 1**'de verilen, eşit olmayan altı kollu Grek Haçı tipinin sitilize bir formunu yansıtmaktadır. Kat. No. 8'deki haç da, Kat. No. 7'dekine benzer yapıda "Grek Haçı" tipini göstermektedir. M.S. 4. yüzyıl sonrasına ait haç biçimleri içerisinde yer alan bu haç betimlemeleri ve Konya Ereğli Müzesi örneği[129] ile Bailey'in ele adığı Q3476 nolu örnek[130] göz önünde bulundurularak bu tipteki üç örneğimizin de M.S. 5.-7. yüzyıla tarihlendirilebileceğini söyleyebiliriz.

Bu grupta değerlendirdiğimiz haç bezemeli örneklerin yanısıra, olasılıkla Hristiyanlık Dönemi'nde sevilerek kullanılan palmiye dalından esinlenilerek, tek taraflı yapraklara sahip "palmiye dalı" veya "şua" bezemesinin kullanıldığı bir alt grup daha bulunmaktadır **(Çizim 10).** Bu alt gruba giren örneklerden Kat. No. 14'de şua bezemesi yağ oluğu içinde; Kat. No. 11, 12, 13, 15 ve 16'daki kandillerde, omuz boyunca yağ deliğine doğru uzanır biçimde; Kat. No. 10, 18, 19, 20 ve 21'deki kandillerde, yağ oluğunun dış kısmında, yağ deliğine parelel uzanarak yağ oluğunda kesintiye uğrar biçimde tek sıra olarak yer almaktadır. Kat. No. 15'teki kandilde, omuzda yeralan tek sıra palmiye bezemesinin haricinde, yağ oluğu içerisinde, yağ deliği ile fitil deliği arasında yatay yerleştirilmiş bir palmiye bezemesi yeralmaktadır. Kat. No. 17'de ise yağ oluğunun dışında kalan eğimli omuz boş alan bırakılmaksızın tek sıra palmiye bezeme ile doldurulmuştur. Bu tipteki örneklerde dar bırakılmış yağ oluğunun etrafından burun uç kısmına kadar devam eden omuz üzerindeki tek sıra palmiye bezemesi, Geç Roma – Bizans kandillerinde sıkça kullanılmaktadır. Bu grupta değerlendirilen Gerek palmiye

[127] Goldsmith, s. 95.
[128] Ersoy, s. 219.
[129] Coşkun, Kat. No. 21.
[130] Bailey, 1988, Res. Q3476.

bezemesinin kullanılması, gerekse yağ oluğunun etrafındaki omuz yapılarının göz önünde bulundurulmasıyla M.S. 5.-7. yüzyıl Geç Roma – Bizans Dönemi kandilleri içerisinde değerlendirilmesi uygun görülen bu tipteki eserlerimizle aynı yapıya sahip örnekler, Broneer[131] tarafından Tip XXXIII, Dobbins[132] tarafından Tip 17-24 olarak değerlendirilmiştir. Bunların yanısıra Adıyaman ili Besni ilçesi sınırlarında yeralan Sofraz Küçük Tümülüsü'nde, Adıyaman Müzesi'nce 2001 yılında yapılan kurtarma kazıları sırasında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemine tarihlenen bir grup kandil[133] gruptaki kandillerimizle form ve bezeme yönünden benzerlik göstermektedir. Bu alt gruba ait eserlerimizin tipolojik benzerlerine Konya Ereğli Müzesi[134]'nde ve Korinth[135]'te de rastlamak mümkündür.

4.2.2. Tip 1B: Sivri Burunlu – Diskuslu – Keskin Omuzlu Kandiller :

Kat. No. 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31'de yer alan örnekleri kapsayan bu grubun en önemli özelliği, yağ deliğinin etrafında kimi bezemeli, kimi de bezemesiz bırakılmış ve diskus olarak tanımlayabileceğimiz düz bir kısma sahip olmalarıdır. Antik Dönem kandillerinin bölümleri içerisinde diskus olarak tanımlanan, yağ deliğinin yer aldığı hafif içe çökük bölüm bizim örneklerimizde düz olarak verilmiştir. Ancak işlevsellik açısından diskus (ayna) ile aynı amaca yönelik yapıldıklarından, bu grup kandillerin *diskuslu kandiller* olarak değerlendirilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. Bahsekonu kandiller sivri burunlu, gövdeden diskusa geçişi sağlayan, keskin omuzlu, bazıları bezemeli ve yağ oluklu olup; orta kısımda plastik dudaklı geniş yağ deliği yer alan düz diskusa ve sonradan gövdeye eklenen hamurun iki parmak arasında sıkıştırılmasıyla oluşturulmuş meme ucu kulpa sahiptir. Kalıp tekniği kullanılarak yapılan bu kandillerden, Kat. No. 22, 25, 26, 28 ve 29 içi boş alçak bilezik kaideli; Kat. No. 23'teki kandil içinde hilal bulunan, Kat. No. 24 ve 30 numaralı kandiller ise, içinde güneş çarkı bulunan alçak bilezik kaideli; Kat. No. 27 ise, içinde sekiz kollu Yunan Haçı bulunan bilezik kaidelidir.

---

[131] Broneer, s. 291, Res. 1512.
[132] Dobbins, Type 17-24.
[133] Fehmi Erarslan, "Adıyaman/Besni Sofraz Küçük Tümülüs Kurtarma Kazıları", *13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Kültür Bakanlığı DÖSİMM Basımevi, Ankara 2003, s. 128, Res. 12.
[134] Coşkun, Kat. No. 21.
[135] Broneer, Pl. 23/1512.

Bu grupta ele alınan 10 örnek, diskus betimlerine göre bezemesiz ve bezemeli olmak üzere iki alt grupta incelenebilir: Bunlardan Kat. No. 22 bezemesiz; Kat. No. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31 bezemelidir.

4.2.2.1. Tip 1Ba: Sivri Burunlu – Diskuslu – Keskin Omuzlu - Bezemesiz Kandiller :

Bu grupta değerlendirebileceğimiz tek örnek olan Kat. No. 22, yuvarlak biçimli içi boş plastik kaide, badem biçimli gövde, diskusa sert geçiş yapan keskin omuz, plastik dudaklı yağ deliği ve bu yağ deliğinin etrafını saran yağ oluğu, düz diskus, meme ucu kulp ve sivri buruna sahiptir **(Çizim 11).** Ancak yağ oluğu ve bunun dışındaki geniş halkadan oluşan düz diskusunda, herhangibir bezemeye yer verilmemiştir. Geniş yağ deliğinin etrafını çevreleyip fitil deliğine kadar uzanan dar ve sığ bir yağ oluğuna sahip örneğin, yağ oluğu ile omuz çizgisi arasında kalan alan, boş bırakılmıştır. Üzerinde her hangi bir bezemeye sahip olmamasına rağmen, biçim açısından Tip 1Bb ile yakın benzerlik göstermektedir. Broneer[136] 'in Type XXXII-XXXIV ve Dobbins[137]'in Type 17-24 içerisinde ele aldığı örnekler ile biçim açısından benzerliklere sahip olan, bu örneğimizin M.S. 5.-7. yüzyıl aralığına ait olabileceğini söylemek mümkündür.

4.2.2.2. Tip 1Bb: Sivri Burunlu – Diskuslu – Keskin Omuzlu - Bezemeli Kandiller :

Bu alt grupta ele aldığımız Kat. No. 23, 24, 25 ve 26'da orta kısımdaki plastik çıkıntılı dudağa sahip yağ deliğinin etrafında içe ve dışa doğru yapraklara sahip palmiye dalının sınırlandırdığı dikusdan fitil deliğinin yer aldığı buruna doğru geçişte palmiye dalına bağlı olarak betimlenmiş dört kollu Grek haçı bezemesi yer almaktadır[138]. Diskusa doğru keskin geçişli omuzlara sahip, plastik çıkıntılı, hafif yüksek, yuvarlak kaideli bu 4 örnekten Kat. No. 23'ün kaidesinin ortasında hilal, Kat. No. 27'de ise,

[136] Broneer, Pl. 23/1512.
[137] Dobbins, Type 17-24.
[138] Hermann J. Kienast - Ulf Jantsen, *Samos*, (Band XX), Deutsches Archaologisches Institut, Berlin 2004, Res. 230.

güneş çarkı betimlemesine yer verilirken; diğer örneklerde herhangi bir betimlemeye yer verilmemiştir. Grubun tüm örneklerinde diskusun arka kısmında - diskus ve omuz üzerine yerleştirilmiş meme ucu kulp yer almaktadır **(Çizim 12)**.

Bu alt grupta değerlendirdiğimiz örneklerden Kat. No. 27, 28, 29, 30 ve 31'de ise, ilk örneklerdeki çift taraflı yapraklara sahip palmiye dalı yerine, orta kısımdaki plastik dudaklı yağ deliğinin etrafını çevreleyen palmiye dalı ile plastik dudaklı yağ deliği arasında oluşturulan, yağ oluğu ve bunun da dışında diskusun dış sınırını da oluşturan dışa doğru tek taraflı yapraklara sahip palmiye dalı (şua bezemesi), fitil deliğine kadar uzanmaktadır. Grubun ilk örnekleri ile aynı biçimde keskin omuz geçişi, meme ucu kulp ve yuvarlak plastik kaideye sahip olan bu 5 örnekten Kat. No. 27'nin kaidesinin ortasında güneş çarkı, Kat. No. 30'da ise, içi boş yuvarlak bezeme yer almaktadır. Aynı türde diskus bezemesine sahip örneklerden Kat. No. 27 diğer örneklerden farklı olarak, yağ oluğu içerisinde, diskustan buruna geçişte, yağ deliği ile fitil deliği arasında, yağ deliğine bitişik bir haç bezemesine sahiptir.

Szentleleky'nin Suriye – Filistin örnekleri içerisinde ele aldığı kandil[139] ile Broneer[140] 'in Type XXXII-XXXIV ve Dobbins[141]'in Type 17-24 içerisinde ele aldığı örnekler ile bezeme ve biçim açısından benzerliklere sahip olan, bu grupta ele alınan 9 örnekte görülen, Hristiyanlık Döneminde sevilerek kullanılan palmiye dalı ve haç bezemelerini de göz önünde bulundurarak M.S. 5.-7. yüzyıl aralığına tarihlendirilebileceklerini söyleyebiliriz. Özellikle Szentleleky'nin[142] Suriye – Filistin kandillerinin karakteristiğinden bahsederken; "yayvan omuzlu badem biçimli gövde, oldukça geniş bırakılmış yağ deliğinin dışa çıkıntılı yuvarlak plastik dudağının etrafını saran, daha kalın plastik çıkıntıyla fitil deliğine kadar uzanan bir oluk, meme ucu biçimli kulp ve üzerinde çizgisel bezemelerin yeraldığı, yuvarlak plastik çıkıntılı kaideye sahip kandil" tanımlaması gerek Tip 1A gerekse Tip 1B içerisinde değerlendirdiğimiz örnekleri de içine alan bir tanımlama sunmaktadır. M.S. 5. yy.'da yaygın olarak kullanıldığı ve M.S. 8. yy.'a kadar uzayan bir kullanım evresine sahip olduğu belirtilen Suriye – Filistin örnekleri, Tip 1A ve Tip 1B için uygun görülen tarih

[139] Tıhamer Szentleleky, *Ancient Lamps*, Amsterdam 1969, Res. 247.
[140] Broneer, Pl. 23/1512.
[141] Dobbins, Type 17-24.
[142] Szentleleky, Res. 247.

aralığının uygunluğunu göstermesinin yanısıra, örneklerimizin bulunduğu bölgenin, güneyinde yeralan Suriye – Filistin bölgesiyle olan ticari ilişkileri göstermesi açısından önem taşımaktadır.

4.2.3. Tip 1C: Sivri Burunlu – Boyunlu Kandiller :

Bu grup içerisinde değerlendirilen üç örnek olan Kat. No. 32, 33 ve 34'teki en önemli ayırt edici özellik, plastik dudağa sahip yağ deliğinin yukarı doğru çıkıntı yapar biçimde verilerek, boyunlu bir yapı yansıtmalarıdır **(Çizim 13)**.

Bu grupta ele alınan örneklerden Kat. No. 32 ve 33 oldukça sivri burunlu olmalarının yanısıra, sivri ucu fitil deliğinden başlayıp iki ucu geniş yağ deliğine kadar uzanan ve bu iki deliği birbirine bağlar nitelikte "V" biçimli yağ olukludur.

Grup içerisinde değerlendirilen Kat. No. 32 ve 33 nolu örneklerimizde boynun etrafında, yağ deliğinin hemen etrafını saran palmiye dalı fitil deliğine doğru olan kısımda, araları açık bırakılarak, baş kısımları küçük top biçimde sonlandırılarak betimlenmiş, bu palmiye dalının dışında ikinci bir palmiye dalı dizisine yer verilmişken; fitil deliği ile boyun arasında kalan kısımda da yine uç kısımları küçük top biçimli kısa palmiye dalları betimlenmiştir. Bu iki örnekten Kat. No. 32'deki palmiye dallarının uç kısımlarının top biçimli verildiği betimlemelere Broneer'in Type XXII' de ele aldığı 1489 nolu örnekte[143] rastlamak mümkündür. Ayrıca Tarsus-Donuktaş kazılarında benzer özellikleri bulunan bu kandilleri Baydur[144] M.S. 3.-5. yüzyıllar arasına tarihlendirmiştir. Yine benzer özellikteki Bergama Müzesi'nde bulunan 609 katalog numaralı kandil de M.S. 3.-5. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir[145]. Adıyaman ili, Besni ilçesi, İznik Köyü sınırları içerisinde bulunan Levzin Höyükte, 1991 yılında Adıyaman Müzesi'nce yapılan kurtarma kazılarında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemine tarihlenen bir kandil[146], gruptaki kandillerimizden özellikle Kat. No. 32 ve

---

[143] Broneer, Pl. XXII-1489.
[144] Baydur, "Tarsus Donuktaş Kazısı 1988", *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, (2. Cilt), Çanakkale 1991, s. 321, Res. 20.
[145] Filiz İnanan, *İzmir, Tire, Bergama ve Ödemiş Müzelerindeki Bizans Dönemi Pişmiş Toprak Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2004, s. 114.
[146] Emin Yener, "Levzin Höyük Kurtarma Kazısı 1991", *III. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1993, s. 362, Res. 10.

33'deki örneklerle benzerlik göstermektedir. Benzer form özellikleri ve bezeme yansıtan Erzurum Müzesi'nde bulunan 414 envanter numaralı kandil[147] M.S. 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bunların yanısıra Adıyaman ili Besni ilçesi sınırlarında yeralan Sofraz Küçük Tümülüsü'nde, Adıyaman Müzesi'nce 2001 yılında yapılan kurtarma kazıları sırasında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemine tarihlenen bir grup kandil[148] gruptaki kandillerimizle form ve bezeme yönünden benzerlik göstermektedir. Broneer[149] bu tip kandiller için yapmış olduğu açıklamada, Geç Roma ve Erken Bizans dönemlerinde kandiller üzerinde uygulanan bezemelerde palmiye yaprakları gibi hristiyanlıkta sembolik özelliklere sahip bezeme örgelerinin kullanıldığından bahsetmektedir. Grupta ele aldığımız iki örneğimizin bezeme ve tip açısından Broneer'in Type XXXI'de ele aldığı 1456 ve 1489 nolu örnekler[150] ile benzerliklerini ve bu tip kandillerdeki palmiye bezemeleri için yapmış olduğu açıklamayı göz önünde bulundurarak, bu grupta ele aldığımız kandillerin M.S. 4.-6. yüzyıllara ait olduğunu söyleyebiliriz.

Boyunlu olarak değerlendirdiğimiz grubun son örneği Kat. No. 34, boynun etrafında bezemeye yer verilememesiyle grubun diğer örneklerinden ayrılmaktadır. Eğimli omuz üzerinde yükselen yağ deliği dudağının yüksek bir boynu anımsatan yapısı, diğer örneklerimizden farklılık göstermektedir. Diskus bulunmamaktadır. Yağ deliği ile fitil deliğini birbirine bağlayan herhangi bir oluk mevcut değildir. Bezemesiz olan gövdede sadece yağ deliği ile fitil deliği arasında "gemi çapası" şekilli haç mevcuttur[151]. Yağ deliğine bitişik; alçak, kalın meme kulba sahiptir. İçi çukur alçak kaidesi içerisinde kabartma daire bezeme mevcuttur. Tüm bu özellikleri ile ele aldığımız kandillerin benzerlerini Brants[152] ve Bailey[153] M.S. 5. yüzyıla tarihlendirmiştir. Yine Tarsus-Donuktaş kazısında da benzer özelliklerde kandiller bulunmuş ve Baydur bu kandilleri M.S. 5. yüzyıla tarihlendirmiştir.

---

[147] Aslı Saraçoğlu, "Erzurum Müzesi'nden Bir Grup Kandil", *Türk Arkeoloji Dergisi*, (Sayı XXXI), Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara 1997, s. 330, Res. 14.
[148] Erarslan, s. 128, Res. 12.
[149] Broneer, s. 118.
[150] Broneer, Pl. XXI-XXII, Res. 1456, 1489.
[151] Ersoy, s. 215.
[152] Johanna Brants, *Antieke Terra-Cotta Lampen*, Leiden 1913, Res. 1051.
[153] Bailey, 1988, Pl. 138, Res. Q3474.

Benzer özellikteki kandillerle kıyasladığımızda sözkonusu kandilimiz geç örneklere daha çok benzerlik gösterdiği için, Kat. No. 34'ü M.S. 5.-7. yüzyıllara tarihlendirebiliriz.

"Mersin Arkeoloji Müzesi Pişmiş Toprak Kandil Kolleksiyonu" adlı projeyle Mersin Arkeoloji Müzesi pişmiş toprak kandilleri ile ilgili bir çalışmasında Laflı[154] bu koleksiyon içerisinde yer alan ve 77 parçadan oluşan, olasılıkla antik Edessa ya da yakın çevresinden müzeye getirilmiş bir mezarlık kontekstine ait kandillerle ilgili olarak, bu grup örneklerinde görülen form ve bezeme özellikleriyle birlikte M.S. 5. yüzyıl kandillerinde artık "doğulu" tipolojik formların taklit edildiği bir döneme girildiğinden bahsetmektedir. Bu durum M.S. 6. – 7. yüzyıl kandilleriyle daha da pekişmiştir. M.S. 5. yüzyıl kandilleriyle birlikte pişmiş toprak kandillerde fabrikasyon, tipoloji ve dekorasyon açısından bir dejenerayon yaşanmıştır[155]. Çalışmamıza konu kandillerden M.S. 5. – 7 yy.'a tarihlendirdiğimiz, Tip 1'e ait 34 örneği de bu bağlamda değerlendirmenin doğru olacağı kanaatindeyiz.

[154] Ergün Laflı, "Mersin Arkeoloji Müzesi Pişmiş Toprak Kandil Koleksiyonu", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, (1. Cilt), İsmail Aygül Ofset Matbaacılık, Ankara 2010, s. 19.
[155] Laflı, s. 19.

4.3. TİP 2: UZUN BURUNLU KANDİLLER

Bu grupta değerlendirdiğimiz kandiller Kat. No. 35 – Kat No. 51 arasındaki kandillerdir. Bahsekonu kandiller hamur ıslak iken iki parmak ucuyla sıkılarak biçimlendirilmiş, omzun arka kısmına yerleştirilmiş küçük meme ucu kulp; orta kısımda dışa taşkın plastik dudaklı geniş bir yağdeliği bulunan hafif eğimli omuz; omzun devamı niteliğinde öne doğru uzayarak, uç kısımda oval biçimde sonlanan uzun burun; badem biçimli gövde ve gövdenin alt kısmında daire biçimli bilezik veya badem biçimli plastik kaideye sahiptir **(Çizim 14)**. Bu grup örnekleri, Tip 1'de değerlendirdiğimiz kandillerle badem biçimli gövdeye sahip olmaları açısından benzerlik göstermesine rağmen, uzun burunlu yapılarıyla bu kandilerden ayrılmaktadırlar. Bu kandillerden Kat. No. 46, 47 ve Kat. No. 48 dışındaki hiç bir örnekte yağ oluğu mevcut değildir. Bu 3 örnekte bulunan yağ oluğu da işlevsellikten uzak, sığ ve dar yapıdadır.

Kat. No. 35, 36, 37, 38, 39, 40 ve 41'de plastik dudaklı geniş yağ deliğinin dış kısmında, kulpun iki yanından başlayarak yağ deliğini çevreleyen, omuz çizgisine kadar uzanmayan, dar frizle sınırlandırılmış; stilize, tek sıra palmiye bezemesini andıran şua bezemesi yeralır. Çember içerisinde verilen bu şua bezemesi, Kat. No. 35, 36 ve 37'de, ikinci bir kabartma çizgiyle çevrelenerek, yağ deliği ile fitil deliği arasında kalan hizada, bu çizginin uç kısımları spiral yapar biçimde betimlenirken; Kat. No. 41'de şua bezemesinin dış kısmını çevreleyerek, omuz çizgisine kadar uzanan güneş bezemesi bulunmaktadır. Güneş, mitolojileri gök cisimlerinden kaynaklanan çok tanrılı uygarlıkların bazılarında baş tanrı; gökyüzünü baştanrı olarak kabul edenlerde ise ikinci derecede tapınılan gökcismi olmuştur. Ra, Osiris, Mithra, Sharruma, Helios, Apollon aynı zamanda Güneş tanrısı olmuştur[156]. Güneş sonsuz enerjinin ve yaşamın kaynağı olarak tanımlanmış[157]; bir çok kandilde de bezeme örgesi olarak kullanılmıştır[158]. Dolayısıyla bizim örneğimiz de bu geleneğin devamı niteliğinde işlenen örnek olmalıdır.

Kat. No. 35, 36, 37 ve 41'deki kandiller badem biçimli alçak plastik kaideye, Kat. No. 39 içi boş bilezik kaideye, Kat. No. 40 içinde Güneş çarkı bulunan bilezik

[156] Goldsmith, s. 46.
[157] Goldsmith, s. 77.
[158] Bailey 1988, Res. Q 2345.

kaideye sahipken, Kat. No. 38 düz tabana sahiptir. Kat. No. 36 ve 38'deki kandillerin fitil deliği çevrelerinde yoğun kullanımdan kaynaklanan yanık izleri görülmektedir.

Kat. No. 42, 43, 44 ve 45'teki kandillerde yağ delikleri, grubun önceki örneklerine göre, biraz daha geniştir ve burun, grubun diğer örneklerine nazaran biraz daha uzundur. Bu 4 örnek de yine omuzları üzerinde, geniş yağ deliklerini çevreleyen, tek sıra palmiye bezemesine sahiptirler. Kat. No. 42'de palmiye bezemesi, yağ deliğini çevrelerken; Kat. No. 44 ve 45'te yağ deliği ile fitil deliği arasında kesintiye uğramışlar; bu boş alana Kat. No. 44'te palmiyenin yapraklarının devamı niteliğindeki dallar fitil deliğinde birleşerek "V" şekli oluşturmuş ve arasına eşit kollu bir haç yerleştirmiştir. Kat. No. 45'te bu kesintiye uğrayan kısımda, yağ deliği ile fitil deliği arasına gemi çıpası şeklinde bir haç işlenmiştir. Kat. No. 43'teki kandilde ise, burun kısmındaki yoğun patina nedeniyle bezemesi hakkında fikrimiz bulunmamaktadır. Kat. No. 42, 44 ve 45 içi boş bilezik kaideye sahipken; Kat. No. 43; içinde, içiçe daire yeralan bilezik kaideye sahiptir.

Kat. No. 46, 47 ve 48'deki kandiller bu grubun yağ oluğuna sahip örnekleridir. Badem biçimli gövdeye, geniş yağ deliğine, uzun buruna ve meme ucu kulpa sahiptirler. Yağ deliğini çevreleyerek fitil deliğine uzanan dar ve sığ yağ olukları bulunmaktadır. Kat. No. 46 ve 47, omuzda dar friz içinde tek sıra palmiyeye sahipken; Kat. No. 48'de palmiyenin dış kısmında nokta bezeme yeralır. Kat. No. 46 içi boş bilezik kaideye; Kat. No. 47 içinde daire bulunan bilezik kaideye sahipken; Kat. No. 48 düz tabanlıdır.

Kat. No. 49 ve 50'deki kandillerde gövde yapısı, kulp ve kaide grubun diğer örnekleriyle benzerlik göstermesine karşın bezeme farklıdır. Omuz kısımlarında, geniş yağ deliğini çevreleyen, yağ deliği merkezli, çiçek şeklinde lotus (palmet) bezemesi bulunmaktadır. Lotus, güneşsel yeniden doğumu simgelerken, aynı zamanda insanın yeniden doğuşunun da bir sembolü olmuştur[159]. Bu sembol Antik Yunan ve Romalılar'ın mezar tabletlerinde görülmüş ve bu nedenle ilk Hristiyan sanatında ölümsüzlüğün sembolü olarak kullanılmıştır[160]. Antik uygarlıklar ve onların bütün sanatsal ifadelerinde olduğu gibi kandiller üzerinde de lotus yaprakları, goncaları ve çiçekleri dekoratif olarak kullanılmışlardır[161]. Kat. No. 49'da yağ deliği ile fitil deliği

[159] Durutürk, s. 83.
[160] Goldsmith, s. 9.
[161] Hayes, 1980, Res. 222, 428.

arasına, yaprak bezemesine bitişik şekilde 1 adet eşit kollu haç bezemesi uygulanmıştır. Kat. No. 49 içinde çember yeralan bilezik kaideye sahipken; Kat. No. 50 içi boş bilezik kaideye sahiptir.

Kat. No. 51'deki kandil geniş yağ deliği, ince ve uzun buruna, meme kulpa ve içi boş bilezik kaideye sahiptir. Omuz kısmında yağ deliğini tamamen çevreleyen, metal taklidi kaplarda sıkça görülen tek sıra nokta bezeme yeralır. Fitil deliğinin etrafında, yoğun kullanımdan kaynaklanan yanık izleri görülmektedir.

Bu grupta ele alınan örneklerden omuz kısımlarında çember içerisinde şua bezemesi bulunan örneklerle benzer bezeme yapısı yansıtan Kuzey Levant'dan ele geçen ve 1968 yılında J. Eisenberg tarafından British Museum'a bağışlanan bir grup kandil içerisinde yer alan örnekler[162], bu bölgeden ele geçen modern kopyalar olarak tanımlanmakla birlikte; Bailey bu kandil grubu için Dobbins'in Tip 17 ve 24'de ele aldığı kandilleri ve Loeschcke'in Tip VIII'de ele aldığı Suriye (Antiochene) ile ilişkili kandilleri benzer örnekler olarak ele almış ve bu kandillerin orjinallerinin Suriye kökenli olduğunu belirterek, Dobbins'in ele aldığı benzer grup için önerdiği M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısından M.S. 5. yüzyıl içlerine kadar uzattığı tarih aralığını, bu kopya eserlerin orjinalleri için uygun bir tarih aralığı olarak belirtmiştir. Gruptaki kandillerin en belirgin özelliği olan uzun burunlu yapıyı yansıtan bir kaç kandil örneği[163] de Mersin-Donuktaş kazılarında ele geçmiştir. Baydur tarafından genel olarak M.S. 3.-5. yüzyıllar arasına ait olduğu belirtilen bu kandiller, omuz bezemeleri bakımından Tip 2'de ele aldığımız örneklerle farklılık yansıtmalarına karşın, özellikle birkaçında görülen uzun burunlu, badem biçimli gövdeli yapı, bu tipte ele aldığıız örneklerle benzerlik göstermektedir. Bunların yanısıra Konya – Ereğli Müzesi Roma Dönemi Kandilleri'nin ele alındığı Yüksek Lisans Tez çalışmasında Coşkun tarafından 4. Grup altında değerlendirilen Karaman'dan ele geçen örneklerden biri[164] gerek uzun burunlu, hafif eğimli-bezemeli omzu ve badem biçimli gövde yapısıyla gruptaki örneklerimizle benzerlik göstermekle birlikte; yazar tarafından "Bailey'in M.S. 2. yüzyıldan M.S. 5. yüzyıl içlerine kadar kullanım gören Suriye kökenli kandiller olarak tanımladığı" şeklinde yanlış bir ibarenin kullanıldığı örnek, M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısından M.S. 5.

[162] Bailey, 1988, s. 448, Q3474, Q3475
[163] Baydur, 1991, s. 321, Res. 20.
[164] Coşkun, s. 54, Res. 22.

yüzyıl içlerine kadar uzanan bir tarih aralığına verilmektedir. Bunların yanısıra Adıyaman ili Besni ilçesi sınırlarında yeralan Sofraz Küçük Tümülüsü'nde, Adıyaman Müzesi'nce 2001 yılında yapılan kurtarma kazıları sırasında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen bir grup kandil[165] gruptaki kandillerimizle form ve bezeme yönünden benzerlik göstermektedir. Dolayısıyla yukarıda belirtilen tüm bu örnekleri de göz önüne bulundurarak Tip 2 olarak değerlendirilen örneklerimizi Suriye, Kuzey Levant, Mersin – Donuktaş, Adıyaman, Karaman ve eserimizin bulunduğu Şanlıurfa bölgelerini kapsayan bölge örnekleri içerisinde değerlendirip, M.S. 4.-5. yüzyıllara ait olabileceklerini söyleyebiliriz.

.

[165] Erarslan, s. 128, Res. 12.

4.4. TİP 3: VOLÜTLÜ KANDİLLER

Bu grupta değerlendirdiğimiz örnekler Kat. No. 52 ve 53'deki kandillerdir. Kalıp yapımı yöntemiyle yapılmış olan bu iki örnek, Tip 1 ve Tip 2'deki örneklerde olduğu gibi, hamur ıslak iken iki parmak ucuyla sıkılarak biçimlendirilmiş, omzun arka kısmına yerleştirilmiş küçük meme ucu kulp; orta kısımda dışa taşkın plastik dudaklı geniş bir yağ deliği bulunan hafif eğimli omuz; omzun devamı niteliğinde geçiş kısmında girinti yapıp öne doğru uzayarak, uç kısımda genişleyip oval biçimde sonlanan uzun burun; badem biçimli gövde ve gövdenin alt kısmında bilezik biçimli plastik kaideye sahiptir **(Çizim 15)**. Bu grup örnekleri, Tip 1'de değerlendirdiğimiz kandillerle badem biçimli gövdeye sahip olmaları açısından benzerlik göstermesine rağmen, ince-uzun burunlu yapılarıyla ve burun kısımlarında bulunan çıkıntılarla bu kandilerden ayrılmaktadırlar. Gövdeden buruna geçişte iki, fitil deliğinin iki yanında iki plastik volüt yer almasından dolayı, *volütlü kandiller* tanımlaması uygun görülen her iki örnek de, geniş dairesel yağ deliğini çevreleyerek fitil deliğine uzanıp her iki deliği birbirine bağlar nitelikte, dolum esnasında kenarlara dökülen yağın boşa gitmemesi için oluşturulmuş yağ oluğuna sahiptir. Kat. No. 52 içe girintili çember kaide, Kat. No. 53'de ise içi boş bilezik kaide bulunmaktadır.

Grupta ele alınan iki örneğin benzerlerine çalışma esnasında rastlanmamış olmasına rağmen, badem biçimli gövde, meme ucu biçimli kulp, eğimli omuz, içi boş halka biçimli kaide, uzun ince burunlu yapısıyla Tip 2 örnekleriyle yakın benzerlik yansıtmasından dolayı bu grup için de, Tip 2 için uygun görülen M.S. 4.-5. yüzyıl tarih aralığının uygun olacağı düşünülmüştür.

4.5. TİP 4: OVAL FORMLU KANDİLLER

Bu grupta değerlendirdiğimiz örnekler Kat. No. 54 – Kat No. 83 arasındaki kandillerdir. Bahsekonu kandiller hamur ıslak iken iki parmak ucuyla sıkılarak biçimlendirilmiş, omzun arka kısmına yerleştirilmiş küçük tutamak kulp; orta kısımda hafif dışa taşkın plastik dudaklı geniş bir yağdeliği bulunan hafif eğimli omuz; omzun devamı niteliğinde öne doğru uzayarak, uç kısımda oval biçimde sonlanan kısa burun; basık oval gövde ve gövdenin alt kısmında düz tabana sahiptir **(Çizim 16)**. Kalıp yapımı olan bu kandillerin burunları kısa ve küttür. Fitil delikleri Tip 1, 2 ve 3'dekilere göre daha geniştir.

Bu grupta değerlendirdiğimiz kandillerden Kat. No. 54, 55 ve 56 tutamak kulplu oval formlu, geniş yağ delikli ve düz tabanlıdır. Yağ deliklerinin etrafında tek sıra palmiye bezemesi, omuz kısımlarında ise, yine kulpun iki yanından başlayarak fitil deliğine doğru uzanan tek sıra palmiye bezemeleri 2 çizgiyle birbirinden ayrılmıştır. Kat. No. 54'teki kandilin kulpu ve tutturulduğu kısım kırıktır. Ayrıca fitil deliği grubun diğer örneklerine nazaran daha geniştir. Kat. No. 55 ve 56'da fitil deliğinin etrafında kullanımdan kaynaklanan yanık izleri mevcuttur.

Kat. No. 57 tutamak kulplu, basık oval gövdeli, geniş yağ delikli, kısa burunlu ve düz tabanlıdır. Orta kısımda hafif dışa taşkın plastik dudaklı geniş bir yağdeliği ve bunun çevresinde, çerçeve içerisinde birine zıt yönlü 2 sıra, içi boş, plastik yaprak bezeme; kulpun iki yanından başlayıp fitil deliğine uzar biçimde yerleştirilmiş tek sıra palmiye bezeme yeralır. Burun kısmında, uzun süre kullanıldığını ıspatlar nitelikte yanık izleri bulunmaktadır. Kat. No. 58 form olarak grubun diğer örneklerine benzer niteliktedir, ancak plastik dudaklı yağ deliği etrafında içi boç plastik yapraklardan oluşan, lotus çiçeği benzeri bir bezeme yansıtmaktadır. Burunda kullanıldığı dönemin izlerini yansıtan yanma izleri görülmektedir. Kat. No. 59'daki kandil, form açısından grubun diğer örnekleriyle benzerlik göstermekle birlikte, içi boş bilezik kaideye sahip olmasıyla diğer örneklerden ayrılır. Omuz yıpranmış durumda olduğu için bezemesi hakkında fazla fikrimiz yoktur. Kulp kırık ve eksiktir.

Kat. No. 60 tutamak kulplu, basık oval gövdeli, geniş yağ delikli, kısa burunlu ve düz tabanlıdır. Geniş yağ deliğinin etrafında, friz içerisinde zikzak ve nokta bezemesi, bunun dış kısmında ise, tek sıra palmiye bezemesi yeralır. Fitil deliği, Kat.

No. 54'de olduğu gibi geniştir. Fitil deliğinin etrafında uzun süre kullanıldığını ıspatlar nitelikte yanık izleri mevcuttur. Kat. No. 61 tutamak kulplu, basık oval gövdeli, hafif eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, kısa burunlu ve düz tabanlıdır. Yağ deliğinin etrafında lotus bezemesi, bunun dış kısmında omuz çizgisine yakın yerde tek sıra şua bezemesi yeralır.

Kat. No. 62 omzun arka kısmına yerleştirilmiş küçük tutamak kulp; orta kısımda hafif dışa taşkın plastik dudaklı geniş bir yağ deliğinin etrafında lotus bezemesi, keskin omzun devamı niteliğinde öne doğru uzayarak, uç kısımda sivri biçimde sonlanan oldukça kısa burun; basık oval gövde ve gövdenin alt kısmında düz tabana sahiptir. Genel form özellikleri kulp ve taban yapısıyla grubun diğer örnekleri ile benzer yapıda olmasına karşın, oldukça kısa buruna sahip olmasıyla farklılık göstermektedir. Fitil deliğinin etrafında yoğun kullanımdan kaynaklanan yanık izleri mevcuttur.

Kat. No. 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69 ve 70'deki kandiller tutamak kulplu, yayvan gövdeli, hafif eğimli omuzlu, geniş yağ delikli ve düz tabanlıdır. Hepsinde yağ deliği merkezli, lotus çiçeği bezemesi yeralır. Kat. No. 64, 65, 66, 67, 68 ve 69'daki örneklerin burun kısımlarında yoğun kullanımdan kaynaklanan yanık izleri mevcuttur ve fitil delikleri aşınarak genişlemiş durumdadır. Kat. No. 63'ün fitil deliğinin iki yanında üstüste yerleştirilmiş küçük yaprak bezemesi yeralır. Kat. No. 63 ve Kat. No. 67'nin düz tabanlarına çift daire çizgiyle kaide görüntüsü verilmiştir.

Kat. No. 71 ve 72'deki kandiller tutamak kulplu, yayvan gövdeli, hafif eğimli omuzlu, geniş yağ delikli ve düz tabanlıdır. Her iki örnekte yağ deliğinin etrafında lotus çiçeği, bunun dış kısmında da yılan bezemesi yeralmaktadır. Yılan bilgelik tanrısının sembolüdür. Sağlık tanrısı Asklepios birçok seramik üzerinde, değneğe sarılmış bir yılana yaslanırken tasvir edilmiştir. Yılan; deri değiştirme özelliğinden dolayı ölümsüzlüğün, yeniden doğuşun, iyileşmenin ve hayatın yenilenen gücünün sembolü olmuştur[166]. Yılan Tanrıça Athena'nın da sembolüdür ve bilgeliği, gücü, yaratıcılığı simgelemektedir[167]. Roma'nın Pagan dinlerinde kabul gören yılan sembolü Hristiyanlıkta nefret, büyük düşmanlık ve şeytanla özdeşleştirilmiştir[168].

[166] Durutürk, s. 95.
[167] Goldsmith, s. 46.
[168] Durutürk, s. 97.

Kat. No. 73 ve 74'teki örnekler tutamak kulplu, yayvan oval gövdeli, hafif eğimli omuzlu, plastik dudağa sahip geniş yağ deliklidir. Kat. No. 73 içi boş bilezik kaideye, Kat. No. 74 ise düz tabana sahiptir. Özellikle Kat. No. 74'de yoğun kullanımdan dolayı gövde kısmında tahribat ve burun kısmında yanık izleri görülmektedir. Kat. No. 73'de yağ deliğinin etrafında yanyana 6 üçgenin birleştirilmesiyle oluşturulmuş 6 köşeli yıldız bezemesi yeralır. Üçgenlerin içlerinde ve birleşim yerlerinin dış kısmında içinde tek nokta bulunan daire bezemesi, birleşim yerlerinin iç kısımlarında ise nokta bezemesi yeralmaktadır. Kat. No. 74'te de 10 üçgenin birleştirilmesiyle oluşturulan 10 köşeli yıldız bezemesi bulunmaktadır. Üçgenlerin içlerinde ve birleşim yerlerinin dış kısmında içinde tek nokta bulunan daire bezemesi yeralmaktadır. Üçgen, iki tanenin üstüne olan tekle birlikte üç şeyin amblemidir, alttaki iki düşük seviyedeki ile üstteki üstün olanı oluştururlar ve iki zıt kuvvetin birleşerek üçüncüyü oluşturması şeklinde yorumlanmaktadır[169]. İlk çağlardan beri insanlar "inanç, doğa ve insan"dan oluşan üç bileşenli evreni dikkate aldığı görülmüştür. İnsanoğlu alemin aynadaki yansıması olarak "vücut, akıl ve ruh"tan oluşan üç bileşenden oluşmuştur[170]. Üç sayısı eski toplumlarda gök-yer-yeraltı üçlemesi ile kutsal kılınmıştır. Üçleme Mısır mitolojisinde İsis-Osiris-Horus şeklini almıştır. Yunan mitolojisinde bu Zeus-Poseidon-Hades (gök ve yer-deniz-yeraltı) şeklinde varolmuştur. Hristiyan inancında ise, Baba-Oğul-Kutsal Ruh üçlemesine dönüşmüştür[171]. Üçgen ilk başlarda aileyi sembolize etmek için kullanılmıştır. Anne, baba ve çocuk olarak tanımlanmıştır. Ailenin bu üçlü yapısından doğadaki üçlü yapıya dayanarak tanrıların üçlülüğü varsayılmıştır. Çoğu antik inanışlarda bu üçlü yapı belirgindir ve aile grupları için üçlemeler içermiştir[172]. Yıldız, ilahi rehberlik, koruyuculuk ve umudu simgeleyen özel bir semboldür. Bu sembol antik çağlarda sanatın, bilimin ve mitlerin gelişmesinde çok önemli rol oynamıştır[173]. Bunlardan beş köşeli olanlara "pentagram", altı köşeli olanına "heksagram", yedi köşeli yıldıza "heptagram" adı verilmektedir[174]. Çeşitli sayıda üçgenlerin birleştirilmesiyle oluşturulan yıldız bezemeleri bu iki örneğimizde de olduğu gibi kandiller üzerinde sıkça bezeme örgesi olarak kullanılmıştır.

---

[169] Goldsmith, s. 144.
[170] Goldsmith, s. 144.
[171] Hristiyanlıkta Üçgenin Anlamı, Erişim tarihi: 10.05.2012, www.hermetics.org/Sayilar.html
[172] Goldsmith, s. 144.
[173] Kathryn Wilkinson, *Semboller ve İşaretler*, (Çev. Seda Toksoy), (1. Basım), Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 2010 İstanbul, s. 22.
[174] Durutürk, ss. 76-79.

Kat. No. 75, 76 ve 77'deki kandiller tutamak kulplu, yayvan oval gövdeli, hafif eğimli omuzlu, plastik dudağa sahip geniş yağ delikli ve düz dipli örneklerdir. Her üç örneğimizde de yağ deliğinin etrafında, eğimli omuz üzerinde içiçe yuvarlak yivlerden oluşan bitkisel bezeme yeralır. Kat. No. 75'de dört yapraklı; Kat. No. 76 ve 77'de ise, beş yapraklı bitkisel bezeme görülmektedir. Uzun süre kullanıldıkları için fitil deliklerinin etrafında yanık izleri mevcuttur.

Kat. No. 78 tutamak kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa-küt burun ve içi boş bilezik kaideye sahiptir. Yağ deliğinin plastik dudağını parelel biçimde çevreleyen plastik bir dairenin etrafında, yine parelel olarak çevreleyen tek sıra plastik nokta bezeme yeralır. Fitil deliği etrafında kullanımdan kaynaklanan yanık izleri mevcuttur. Kat. No. 79 meme kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa-küt burun ve badem biçimli çizgisel düz tabana sahiptir. Yağ deliğinin plastik dudağını parelel biçimde çevreleyen plastik bir dairenin etrafında, onu parelel olarak çevreleyen tek şua bezemesi, bunun dış kısmında ise tek sıra nokta bezemesi yeralır. Kat. No. 80, Kat. No. 78 ile form ve bezeme açısından oldukça benzerlik göstermektedir. Bahsekonu kandil tutamak kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa-küt burun ve içi boş bilezik kaideye sahiptir. Yağ deliğinin plastik dudağını parelel biçimde çevreleyen plastik bir dairenin etrafında, yine parelel olarak çevreleyen tek sıra plastik nokta bezeme yeralır. Her üç örnekte de görülen tek sıra nokta bezeme, kalıp yapımı metal kaplara öykünerek yapılmış bezemeler olmalıdır.

Kat. No. 81'deki örnek meme kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa burun ve içi boş bilezik kaideye sahiptir. Eğimli omuz bölgesinde yağ deliğinin plastik dudağını parelel biçimde çevreleyen, plastik çizgiyle sınırlandırılmış, tek sıra şua bezemesi yeralır. Yağ deliği ile fitil deliğinin arasında, şua bezemesine bitişik yerleştirilmiş sehpa (darağacı) diye adlandırılan tek haç bezemesi görülür. Kat. No. 82 de meme kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa burun ve düz tabana sahiptir. Her iki örnek de bu grupta değerlendirdiğimiz diğer örneklere nazaran daha uzun buruna sahiptir. Gövdede bulunan yoğun patina ve tahribat nedeni ile bezemesi net olarak görülmeyen örneğimiz genel form özellikleri ile Tip 4 de değerlendirilmiştir. Kat. No. 83 tutamak kulp, oval gövde, eğimli omuz, plastik dudağa sahip geniş yağ deliği, kısa burun ve içi boş bilezik

kaideye sahiptir. Bahsekonu kandilin tutamak biçimindeki kulpu, bu grupta değerlendirdiğimiz tutamak kulplu diğer kandillere göre daha incedir ve burunun zıt istikametine doğru uzatılmış biçimdedir. Omuz bölgesinde oluşan pul pul dökülmeler nedeniyle bezemesi konusunda fikir sahibi değiliz ancak genel form özellikleri grubun diğer örnekleriyle benzerlik göstermektedir.

Bu grupta ele alınan örneklerden omuz kısımlarında lotus çiçeği benzeri yaprak bezemesi bulunan örneklerle benzer bezeme yapısı yansıtan Kuzey Levant'dan ele geçen ve 1968 yılında J. Eisenberg tarafından British Museum'a bağışlanan bir grup kandil içerisinde yer alan örnekler[175] bu bölgeden ele geçen modern kopyalar olarak tanımlanmakla birlikte; Bailey bu kandil grubu için Dobbins'in Tip 17 ve 24'de ele aldığı kandilleri ve Loeschcke'in Tip VIII'de ele aldığı Suriye (Antiochene) ile ilişkili kandilleri benzer örnekler olarak ele almış ve bu kandillerin orjinallerinin Suriye kökenli olduğunu belirterek, Dobbins'in ele aldığı benzer grup için önerdiği M.S. 4. yüzyılın ikinci yarısından M.S. 5. yüzyıl içlerine kadar uzattığı tarih aralığını, bu kopya eserlerin orjinalleri için uygun bir tarih aralığı olarak belirtmiştir.

Hatay ili Reyhanlı ilçesi Esentepe Mahallesi'nde bir mezarda Hatay Müzesi'nce yapılan kurtarma kazısında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemine tarihlenen bir kandil[176] gruptaki örneklerimizle, omuz bezemesi yönünden; özellikle Kat. No. 75, 76 ve 77'deki örneklerle benzerlik göstermektedir. Yine M.S. 3. yüzyıla tarihlendirilen ve Erzurum Müzesi'nde bulunan 1390 envanter numaralı kandil[177], gruptaki örneklerimizle benzer form yapısı ve bezeme yansıtmaktadır.

Adıyaman ili, Besni ilçesi, İznik Köyü sınırları içerisinde bulunan Levzin Höyükte, 1991 yılında Adıyaman Müzesi'nce yapılan kurtarma kazılarında ortaya çıkarılarak Geç Roma Dönemine tarihlenen bir kandil[178], gruptaki kandillerimizle benzerlik göstermektedir. Bunların yanısıra, Konya – Ereğli Müzesi Roma Dönemi Kandilleri'nin ele alındığı Yüksek Lisans Tez çalışmasında Coşkun tarafından 5. Grup altında değerlendirilen, M.S. 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilen, Karaman'dan ele geçen

[175] Bailey, 1988, s. 448, Q3472, Q3473.
[176] H. Veli Yenisoğancı, "Reyhanlı-Esentepe Kaya Mezarları Kurtarma Kazıları", *I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1991, s. 217, Res. 9.
[177] Saraçoğlu, s. 329, Res. 11.
[178] Yener, s. 362, Res. 10.

birkaç örnek[179], tutamak kulplu, kısa burunlu, hafif eğimli-bezemeli omzu, düz tabanı ve oval biçimli gövde yapısıyla gruptaki örneklerimizle benzer özellikler yansıtmaktadır.

Dolayısıyla yukarıda belirtilen benzer örnekleri de göz önünde bulundurarak Tip 4 olarak değerlendirilen örneklerimizi Suriye, Kuzey Levant, Mersin – Donuktaş, Karaman, Hatay, Erzurum ve eserimizin bulunduğu Şanlıurfa bölgelerini kapsayan bölge örnekleri içerisinde değerlendirip, M.S. 4. – 5. yüzyıllara ait olabileceklerini söyleyebiliriz.

[179] Coşkun, s. 55, Res. 24, 25, 26.

SONUÇ

Şanlıurfa Müzesi'ne satın alma yoluyla kazandırılmış olan ve büyük olasılıkla Edessa Antik Kenti'nin yer aldığı bu bölgeye ait oldukları anlaşılan çalışmaya konu 83 adet kandil, müzenin deposunda korunmaktadır. M.S. 4. – 7. yy. zaman aralığına yayılan kandiller, burun, gövde formları ve bezeme özelliklerine göre tipolojik sınıflandırma içerisinde dört ana grup ve bunun alt grupları olarak değerlendirilmiştir.

Roma Dönemi kandil gelişimine genel olarak bakıldığında; Roma endüstrisi en iyi dönemine ulaştığı Augustus devrinde kandiller şekillerinin zerafeti ve dekorasyonuyla eşsizdirler. Fakat Flaviuslar döneminde genel olarak kullanılan kap-kacaklar zayıf kalitede ve taklittirler. Sanattaki bu düşüş Traian devrinde de devam ederken, Hadrian devrinde biraz canlanmış, M.S. 2. yy. sonunda tamamen yok olmuştur. M.S. 3. yy.'da ise; Roma İmparatorluğu'nun her tarafında görülen savaşlardan kandil üretimi de olumsuz etkilenmiştir. Bunun sonucunda da Geç Roma ve Erken Hristiyanlık Dönemleri boyunca kandil formları da çeşitli değişikliklere uğrayarak ve kötü taklitler olarak devam etmişlerdir. Roma İmparatorluk Dönemi sonlarından itibaren hristiyanlığın kabulu ile birlikte Roma sanatında estetik kaygı tamamen kaybolmuş ve bütün sanat dallarında din baş faktör olmuştur. Dolayısıyla yapılan bütün eserlerde estetik kaygıdan ziyade din ön planda tutularak dini içerikli unsurlar kullanılmıştır. Çalışmaya konu kandiller de bu döneme ait oldukları için basit işçiliğe sahip dini örgelerin işlendiği yerel üretim olabilecekleri düşünülen örneklerdir.

Putperest işaretleri ve Hristiyanlık sembollerinden meydana gelen dekorasyona sahip Erken Bizans Dönemi kandillerini yapan, Geç Roma ve Erken Hristiyanlık Dönemi sanatkarları, hem putperest mitolojisi hakkındaki bilgilerini, hem de yeni din bilgilerinin yeterli olmamasından dolayı ikisini birbirine karıştırmışlar ve yeni işaretleri eski motiflere ilave etmişlerdir. Çalışmaya konu Şanlıurfa örneklerinde de bu açıkça görülmektedir. Özellikle ele alınan eserlerden bazılarının kaidelerinin orta kısımlarında görülen sekiz kollu yunan haçı, güneş çarkı, hilal ve içi boş yuvarlak semboller bu bölgede üretilen ya da bu bölgeye yakın konumdaki, özellikle bölgenin güneyindeki Kuzey Suriye – Levant ve Filistin bölgelerinden ve bölgenin yakınındaki Mersin – Donuktaş, Hatay, Adıyaman ve Konya – Karaman bölgelerinden ele geçen kandillere özgü semboller olabilirler. Bununla birlikte, ele alınan örneklerden bazılarındaki

belirgin diskus bezemeleri ve düzgün gövde yapısının yanısıra, aynı kalıptan üretilmiş sonraki kopyaları olabileceği düşünülen bazı örneklerdeki daha az belirgin diskus bezemeleri ve kısmen deforme olmuş gövde yapılarından dolayı bu kandillerin ithal edilebilecek düzeyde iyi bir işçiliğe sahip olmadıklarını, dolayısıyla da yerel üretim olabilecekleri gözönünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, kandillerdeki özensiz işçilik ve Şanlıurfa Müzesi'nde yeralan çok sayıdaki benzerleri bu tipteki Erken Hristiyanlık Dönemi kandillerinin, bölgedeki önemli antik kentlerden Edessa'da ya da yakın bir merkezde üretilmiş yerel üretim olabileceklerinin bir başka kanıtını göstermektedir.

Örneklerimizden Tip 1B'de birbirine yakın ölçülere ve bezemelere sahip örneklerin bulunması bu kandillerin yerel üretim olabileceğini göstermesiyle birlikte Geç Roma – Erken Bizans Döneminde birçok kentte yerel özellikte kandillerin üretildiğini de göz önünde bulundurarak kentin Bizans Döneminde önemli bir yere sahip olması kentte yerel üretimin olabileceği ihtimalini arttırmaktadır. Ancak üretimle ilgili kesin bir kanıt henüz yoktur. Tip 1B'de ele alınan örneklerde, yukarıda adı geçen bölge örnekleriyle benzer, badem biçimli gövde, sivri burun, meme kulp ve bilezik kaide ile haç ve palmiye dalı bezeme örgelerinin kullanılışıyla bölge ve güneyinde yukarıda adı geçen bölge örnekleriyle benzerlikler olmasına rağmen, düz ve bezemeli diskusa sahip olmaları ile bu bölge ve kentlerde ele geçen örneklerden farklı bir tip yansıtmalarından dolayı bu gruba ait örneklerin, adı geçen kent ve bölge örneklerinin bazı özelliklerini içinde barındıran, bu bölgeye özgü yerel üretim kandiller olabilecekleri düşünülmektedir. Bu örneklerin birbirine yakın ölçüleri ve aynı kalıbın aşama aşama kullanımı sonucu oluşan aşınmadan dolayı küçük farklılıklara sahip diskus bezemelerinin bulunması da hem bu fikri, hemde yerel üretim ihtimalini desteklemektedir.

Dört ana grupta ele alınan tüm kandilleri göz önünde bulunduracak olursak; Tarsus-Donuktaş kazılarında ele geçen Geç Roma – Erken Bizans Dönemi'ne ait badem biçimli gövde, sivri burun, geniş yağ deliği, şua, palmiye dalı ya da haç bezemesine sahip kandiller yine bölgenin kendi içerisinde ve güneyindeki Suriye-Filistin, Kuzey Levant ve Lübnanı içerisine alan bölge ile olan ilişkileri gözler önüne sermektedir. Bunun yanısıra Konya Ereğli Müzesinde Konya ve Karaman civarında ele geçen örnekler ile Şanlıurfa ve Tarsus örnekleriyle benzer biçim özellikleri yansıtan kandillerin bulunması; Erzurum Müzesi'nde sergilenen ve civardan ele geçtiği tahmin

edilen kandil; Adıyaman-Levzin Hüyük'te ve Adıyaman-Sofraz Küçük Tümülüsü'nde ele geçen benzer kandiller yine bu kentlerin birbirleri arasındaki ve güneylerindeki Suriye Filistin ve Lübnan bölgesi ile arasındaki sosyokültürel ve sosyoekonomik ilişkileri gözler önüne sermektedir.

KATALOG

Katalog, kandillerin tipolojik gelişimine göre düzenlenmiş; kandillerin hamur renginin belirlenmesinde MUNSELL Renk Sistemi kullanılmıştır.

KATALOG NO : 1

RESİM NO : 5,6

MÜZE ENVANTER NO : 3341

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Aa

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.7 cm.

UZUNLUK : 8.7 cm.

GENİŞLİK : 5.8 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2 cm.

TABAN ÇAPI : 3.3 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 10R 8/4 pembe

DURUMU : Çok kullanılmış - sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliği etrafını çevreleyip fitil deliğine uzanan dar yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 21 ; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 2

RESİM NO : 7,8

MÜZE ENVANTER NO : 3308

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Aa

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 3.3 cm.

UZUNLUK : 9.6 cm.

GENİŞLİK : 6.5 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.2 cm.

TABAN ÇAPI: 1.4 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 10R 8/3 pembe

DURUMU : Çok kullanılmış - kulp kırık ve eksik

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, badem biçimli gövde. Plastik yağ deliği dudağını çevreleyip fitil deliğinin iki yanına uzanan derin işlevsel yağ oluğu. Yağ deliği ile fitil deliği arasında, hava deliği. Fitil deliği etrafında kullanım izlerini yansıtan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Bailey 1988, P. 138, Q 3476; Coşkun 2007, Res. 17, 20, 21 ; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	3
RESİM NO		**:**	9,10,11
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3297
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın alma
TİPİ		**:**	Tip 1Aa
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.6 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik yağ deliği dudağını çevreleyen çember. Bunun etrafında kulbun iki yanından başlayıp fitil deliğinin iki yanına uzanan işlevsel yağ oluğu. İçinde güneş çarkı bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Bailey 1988, P. 138, Q 3476; Coşkun 2007, Res. 17, 20, 21 ; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 4

RESİM NO : 12,13

MÜZE ENVANTER NO : 3368

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Aa

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 3.8 cm.

UZUNLUK : 7.8 cm.

GENİŞLİK : 5.8 cm..

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 1.9 cm.

TABAN ÇAPI : 2.7 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 10R 8/2 Pembemsi Beyaz

DURUMU : Az kullanılmış - burun kırık ve eksik

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğinin etrafında, kulptan fitil deliğine uzanan birbirine parelel iç içe iki yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII; Broneer 1930, Plate 23/1512.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	5
RESİM NO		**:**	14,15
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3334
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Aa
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	2.9 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Geniş yağ deliğini çevreleyip, fitil deliğine uzanan derin yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII; Broneer 1930, Plate 23/1512.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	6
RESİM NO		**:**	16,17,18
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3351
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Aa
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.4 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Geniş yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan dar ve sığ yağ oluğu; bunun dış kısmında yağ deliğine parelel tahrip olmuş bezeme kuşağı. Fitil deliği etrafında, kullanıldığını ıspatlayan yanık izleri. Badem biçimli, içi boş plastik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII; Broneer 1930, Plate 23/1512.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	7
RESİM NO		**:**	19,20
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3310
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.7 cm.
	UZUNLUK	**:**	10.4 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI:		4.1 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliği ile fitil deliğini bağlayan geniş bir yağ oluğu ve içinde yan yana haç ve 6 kollu yunan haçı. Omuzda boydan boya birbirini takip eden şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21; Bailey 1988, P. 138, Q 3476.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 8

RESİM NO : 21,22

MÜZE ENVANTER NO : 3313

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Ab

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 3.9 cm.

UZUNLUK : 9 cm.

GENİŞLİK : 6 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.2 cm.

TABAN ÇAPI : 3.3 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 2.5YR 8/3 pembe

DURUMU : Az kullanılmış - burun kırık, kulp kırık ve eksik

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, badem biçimli gövde. Geniş yağ deliğinin etrafında fitil deliğine uzanan yağ oluğu ve bunun dış kısmında yağ deliğini çevreleyen ve yağ oluğunda kesintiye uğrayan çerçeve içinde şua bezemesi. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 21.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	9
RESİM NO		**:**	23,24
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3349
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.8 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI:		3.4 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/3 pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliği etrafını çevreleyip fitil deliğine uzanan ve iki delik arasında küçük bir haç bulunan yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 2; Bailey 1988, P.138, Q 3476; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	10
RESİM NO		**:**	25,26
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3372
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.9 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.7 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Geniş yağ deliği, etrafında fitil deliğine uzanan derin yağ oluğu ve bunun dış kısmında yağ deliğini çevreleyerek yağ oluğunda kesintiye uğrayan çerçeve içinde şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	11
RESİM NO		**:**	27,28,29
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3298
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4 cm.
	UZUNLUK	**:**	10.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.6 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.9 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Meme kulp, sivri burun. Yağ deliği etrafında fitil deliğine uzanan derin yağ oluğu ve oluğun dışında, kulbun iki yanında başlayıp fitil deliğine uzanan şua bezeme. İçinde güneş çarkı bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Bailey 1988, P. 138, Q 3476; Coşkun 2007, Res. 17, 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 12

RESİM NO : 30,31

MÜZE ENVANTER NO : 3321

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Ab

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.6 cm.

UZUNLUK : 9.6 cm.

GENİŞLİK : 6.4 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.3 cm.

TABAN ÇAPI : 3.4 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 10R 8/2 Pembemsi Beyaz

DURUMU : Az kullanılmış - sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan derin ve dar yağ oluğunun dışında parelel uzanan ikinci bir yağ oluğu. Yağ oluklarının dışında kulbun iki yanından başlayıp fitil deliğine doğru uzanan şua bezeme. İçinde çember bulunan bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Broneer 1930, Plate 23/1512.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	13
RESİM NO		**:**	32,33
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3328
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.6 cm.
	GENİŞLİK	**:**	7.5 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.5 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - kulp kırık ve eksik; diskus pul pul dökülmüş
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğinin etrafından fitil deliğine uzanan yağ oluğu, bunun dış kısmında kulbun iki yanından fitil deliğine uzanan ve omuzu kaplayan geniş şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 19; Baydur 1991, Res. 20.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	14
RESİM NO		**:**	34,35
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3337
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.9 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.5 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burun, meme kulp. Yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan sembolik geniş yağ oluğu içinde fitil deliğine yaklaştıkça küçülen şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 15

RESİM NO : 36,37,38

MÜZE ENVANTER NO : 3311

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Ab

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.9 cm.

UZUNLUK : 9.5 cm.

GENİŞLİK : 6.2 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.3 cm.

TABAN ÇAPI : 3.2 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 2.5YR 8/3 Pembe

DURUMU : Çok kullanılmış - sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Kulbun iki yanından başlayıp fitil deliğine kadar omuza parelel uzanan yağ oluğu içinde yağ ve fitil deliği arasında yatay uzanan palmiye. Yağ oluğunun dışında omuz boyunca uzanan şua bezeme. İçinde Güneş çarkı bulunan bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	16
RESİM NO		**:**	39,40
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3320
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.6 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4.3 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Kulbun iki yanından başlayıp fitil deliğine kadar uzanan birbirine parelel çift yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında omuz boyunca uzanan şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	17
RESİM NO		**:**	41,42
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3348
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	11 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 6/8 Açık Kırmızı
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine kadar uzanan geniş yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında, tüm omuzu kaplayan şua bezeme. Fitil deliği etrafında kullanım sonucu oluşan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	18
RESİM NO		**:**	43,44
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3353
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4 cm
	UZUNLUK	**:**	8.1 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.6 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	2.8 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine kadar uzanan yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında, kulpun iki yanında başlayıp omuz boyunca uzanan, fitil deliğinin yakınlarında son bulan şua bezeme. Fitil deliği etrafında kullanım sonucu oluşan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		:	19
RESİM NO		:	45,46,47
MÜZE ENVANTER NO		:	3359
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	4.1 cm
	UZUNLUK	:	8.3 cm
	GENİŞLİK	:	5.6 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2 cm
	TABAN ÇAPI	:	3.2 cm
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	10R 8/4 Pembe
DURUMU		:	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine kadar uzanan yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında, kulpun iki yanında başlayıp omuz boyunca uzanan, fitil deliğinin yakınlarında son bulan şua bezeme. Fitil deliği etrafında kullanım sonucu oluşan yanık izleri. İçinde içiçe daire bezemesi bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		:	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	20
RESİM NO		**:**	48,49
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3367
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	5.4 cm
	UZUNLUK	**:**	12 cm
	GENİŞLİK	**:**	7 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.2 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	3.6 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine kadar uzanan yağ oluğu içinde, yağ deliği ile fitil deliği arasına yerleştirilmiş haç. Yağ oluğunun dışında, yağ deliğine parelel uzanıp yağ oluğunda kesintiye uğrayan şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	21
RESİM NO		**:**	50,51
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3326
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	1Ab
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.7 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.7 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Kulbun iki yanından başlayıp fitil deliğine kadar uzanan birbirine parelel çift yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında omuz boyunca uzanan şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 21, 23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1972, P.14; Broneer 1930, Plate 22/1456, 1489; Plate 23/1516.
TARİH		**:**	M.S. 5.-7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	22
RESİM NO		**:**	52,53
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3304
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın alma
TİPİ		**:**	Tip 1Ba
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.2 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4.4 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış – sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Diskus kısmında, yağ deliğini çevreleyip, fitil deliğine uzanan simetrik dar bir yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 17, 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII; Szentleleky 1969, Res. 247.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 23

RESİM NO : 54,55,56

MÜZE ENVANTER NO : 3316

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.1 cm.

UZUNLUK : 8.7 cm.

GENİŞLİK : 5.4 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 1.9 cm.

TABAN ÇAPI : 1.3 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 5YR 8/3 pembe

DURUMU : Az kullanılmış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliği etrafından fitil deliğine uzanan yağ oluğu. Yağ oluğu içerisinde palmiye olduğu düşünülen bitkisel bezeme ve fitil deliğine uzanan yatay haç. İçinde içi boş hilal bulunan bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Kienast-Jantsen 2004, Res. 230.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 24

RESİM NO : 57,58,59

MÜZE ENVANTER NO : 3318

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.3 cm.

UZUNLUK : 8.9 cm.

GENİŞLİK : 5.8 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.2 cm.

TABAN ÇAPI : 3.8 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 5YR 8/3 pembe

DURUMU : Az kullanılmış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliği etrafından fitil deliğine uzanan yağ oluğu sembolik. Yağ oluğu içerisinde palmiye olduğu düşünülen bitkisel bezeme ve buna bağlı fitil deliğine bitişik yatay haç. İçinde Güneş çarkı bulunan bilezik kaide..

KARŞILAŞTIRMA : Kienast-Jantsen 2004, Res. 230.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 25

RESİM NO : 60,61

MÜZE ENVANTER NO : 3317

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.8 cm.

UZUNLUK : 8.9 cm.

GENİŞLİK : 6.3 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2 cm.

TABAN ÇAPI : 3.7 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 5YR 8/3 pembe

DURUMU : Kullanılmamış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu,geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ oluğu içerisinde büyük ölçüde aşınmış olan palmiye bezeme ve buna bağlı fitil deliğine uzanan yatay haç. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Kienast-Jantsen 2004, Res. 230.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 26

RESİM NO : 62,63

MÜZE ENVANTER NO : 3362

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.4 cm.

UZUNLUK : 9.2 cm.

GENİŞLİK : 6.2 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.1 cm.

TABAN ÇAPI : 3.6 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 2.5YR 8/4 pembe

DURUMU : Kullanılmamış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Fitil deliğinin iki tarafından kulpun iki yanına uzanan sembolik geniş yağ oluğu içerisinde palmiye bezeme ve buna bağlı fitil deliğine bitişik uzanan haç bezemesi. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Kienast-Jantsen 2004, Res. 230.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	27
RESİM NO		**:**	64,65,66
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3345
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Bb
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.8 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.2 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.9 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/4 pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış – sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. İşlevsel yapıda yağ oluğu içinde haç bezeme ve oluk etrafında kulbun iki yanından fitil deliğinin iki yanına uzanan şua bezeme. İçinde sekiz kollu Yunan Haçı bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 17, 21; Bailey 1988, P.138, Q 3476; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	28
RESİM NO		**:**	67,68
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3361
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Bb
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.6 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4.3 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış – sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Burun kısmında fitil deliği etrafında kullanım izlerini yansıtan yanık izleri. Plastik dudaklı yağ deliğine bitişik kalın, kulbun iki yanından başlayıp yağ deliği etrafından fitil deliğine uzanan dar ve derin yağ oluğu; omuzda yağ oluğu dışında kulp iki yanından fitil deliğine uzanan şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 17, 21; Dobbins 1979, Type 17-24; Loeschcke 1919, Type VIII; Szentleleky 1969, Res. 247.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	29
RESİM NO		**:**	69,70
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3305
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 1Bb
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.8 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.3 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4.3 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 7/6 Açık Kırmızı
DURUMU		**:**	Kullanılmamış – sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliği etrafından fitil deliğine uzanan dar ve derin yağ oluğunun dış kısmında kulbun iki yanından fitil deliğine uzanan şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Szentleleky 1969, Res. 247.
TARİH		**:**	M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 30

RESİM NO : 71,72,73

MÜZE ENVANTER NO : 3342

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.7 cm.

UZUNLUK : 9.8 cm.

GENİŞLİK : 6.6 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.4 cm.

TABAN ÇAPI: 3.6 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 10R 8/2 Pembemsi Beyaz

DURUMU : Az kullanılmış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini yakından çevreleyerek fitil deliğine uzanan dar ve sığ, sembolik yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında kulbun iki yanından fitil deliğinin iki yanına omuz boyunca uzanan çerçeve içinde şua bezeme. İçinde güneş çarkı bulunan bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Szentleleky 1969, Res. 247; Broneer 1930, Plate 23/1512.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 31

RESİM NO : 74,75

MÜZE ENVANTER NO : 3369

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1Bb

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.9 cm.

UZUNLUK : 9.5 cm.

GENİŞLİK : 6.4 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.4 cm.

TABAN ÇAPI : 3.3 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 2.5YR 8/3 Pembe

DURUMU : Kullanılmamış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burunlu, keskin omuzlu, diskuslu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini yakından çevreleyerek fitil deliğine uzanan dar, sığ ve sembolik yağ oluğu. Yağ oluğunun dışında kulbun iki yanından fitil deliğinin iki yanına omuz boyunca uzanan çerçeve içinde şua bezeme.İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Szentleleky 1969, Res. 247; Broneer 1930, Plate 23/1512.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO : 32

RESİM NO : 76,77,78

MÜZE ENVANTER NO : 3291

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın alma

TİPİ : Tip 1C

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.5 cm.

UZUNLUK : 9.4 cm.

GENİŞLİK : 6.5 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.3 cm.

TABAN ÇAPI: 1.3 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : GLEY 1 8/ Beyaz

DURUMU : Çok kullanılmış - sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Meme kulp, sivri burun. Eğimli omuzun devamında boyun oluşturur biçimde plastik dudak. Fitil deliğinden yağ deliğine uzanan "V" şelinde yağ oluğu içerisinde iki sıra palmiye bezemesi. Kulbun iki tarafından başlayıp yağ oluğunu çevreleyen çerçeveyle sınırlandırılmış palmiye bezeme. Fitil deliği etrafında kullanım izlerini yansıtan yanık izleri. Omuz üzerinde palmiye bezeme. İçi tek sıra şua bezemeli kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 18,20,23; Baydur 1991, Res. 20; Bailey 1988, P.138, Q 3476; Brants 1913, Res. 1051; Broneer 1930, Res. 1456, 1489, 1516; İnanan 2004, Res. 46; Saraçoğlu 1997, Res. 14.

TARİH : M.S. 4.–6. yüzyıllar

KATALOG NO : 33

RESİM NO : 79,80

MÜZE ENVANTER NO : 3314

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1C

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 3.6 cm.

UZUNLUK : 8.4 cm.

GENİŞLİK : 5.5 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 1.9 cm.

TABAN ÇAPI : 2.4 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz

DURUMU : Kullanılmamış – sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Meme kulp, sivri burun. Eğimli omuzun devamında boyun oluşturur biçimde plastik dudak. Fitil deliğinden yağ deliğine uzanan "V" şelinde yağ oluğu içerisinde iki sıra palmiye bezeme. Kulbun iki tarafından başlayarak yağ oluğunu çevreleyen ve yağ oluğunda kesintiye uğrayan çerçeveyle sınırlandırılmış palmiye bezeme. İçi boş bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Coşkun 2007, Res. 18, 20, 23; Baydur 1991, Res. 20 ; Bailey 1988, P.138, Q 3476; Brants 1913, Res. 1051; Broneer 1930, Res. 1456, 1489, 1516; İnanan 2004, Res. 46; Saraçoğlu 1997, Res. 14.

TARİH : M.S. 4.–6. yüzyıllar

KATALOG NO : 34

RESİM NO : 81,82

MÜZE ENVANTER NO : 3324

MÜZEDEKİ YERİ : Depo

BULUNDUĞU YER : Bilinmiyor

MÜZEYE GELİŞ TARİHİ : 04/08/1970

MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ : Satın Alma

TİPİ : Tip 1C

ÖLÇÜLER

YÜKSEKLİK : 4.4 cm.

UZUNLUK : 9.4 cm.

GENİŞLİK : 6.5 cm.

YAĞ DELİĞİ ÇAPI : 2.4 cm.

TABAN ÇAPI : 4.2 cm.

FIRINLAMA : İyi

HAMUR : 5YR 8/2 pembemsi beyaz

DURUMU : Kullanılmamış - sağlam

TANIM : Kalıp yapımı. Sivri burun, meme kulp. Eğimli omuzun devamında, boyun oluşturur biçimde plastik dudak. Yağ deliği ile fitil deliği arasında Potance (darağacı-sehpa) diye adlandırılan haç. (Resim 5) İçinde çember bulunan bilezik kaide.

KARŞILAŞTIRMA : Bailey 1988, P. 138, Q 3474; Coşkun 2007, Res. 22.

TARİH : M.S. 5.–7. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	35
RESİM NO		**:**	83,84,85
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3293
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.4 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyen, kuşak içinde şua bezeme. Bezeme kuşağı ile fitil deliği arasında bitkisel bezeme. Badem biçimli kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	36
RESİM NO		**:**	86,87,88
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3358
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.4 cm
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. Badem biçimli plastik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	37
RESİM NO		**:**	89,90,91
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3357
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3 cm
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.9 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.5 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	2.6 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. Badem biçimli plastik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	38
RESİM NO		**:**	92,93
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3366
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.6 cm
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	39
RESİM NO		:	94,95
MÜZE ENVANTER NO		:	3296
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	4.3 cm.
	UZUNLUK	:	8.7 cm.
	GENİŞLİK	:	6.5 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2 cm.
	TABAN ÇAPI	:	3.2 cm.
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	2.5YR 8/4 Pembe
DURUMU		:	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyen, kuşak içinde şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	40
RESİM NO		**:**	96,97,98
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3323
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.5 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.1 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.1 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. İçinde güneş çarkı bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	41
RESİM NO		**:**	99,100,101
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3301
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.9 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyen, kuşak içinde şua bezeme. Bu kuşağı çevreleyen Güneş bezemesi. Badem biçimli kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	42
RESİM NO		**:**	102,103
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3289
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.1 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.4 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	2.6 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyen, kuşak içinde şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	43
RESİM NO		**:**	104,105,106
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3363
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.5 cm
	UZUNLUK	**:**	8.2 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	3.7 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. İçinde içiçe daire bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	44
RESİM NO		**:**	107,108
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3302
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.9 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	2.6 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyerek, yağ deliği ile fitil deliği arasındaki haç bezemesiyle kesintiye uğrayan, kuşak içinde şua bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	45
RESİM NO		**:**	109,110
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3330
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.4 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. Yağ deliği ile fitil deliğinin arasında gemi çıpası şeklinde haç motifi. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	46
RESİM NO		**:**	111,112
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3307
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.5 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında, yağ oluğunun dış kısmında palmiye bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	47
RESİM NO		:	113,114,115
MÜZE ENVANTER NO		:	3335
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	3.9 cm.
	UZUNLUK	:	8.2 cm.
	GENİŞLİK	:	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2 cm.
	TABAN ÇAPI	:	3.6 cm.
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	5YR 8/4 Pembe
DURUMU		:	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında palmiye bezeme. Yağ deliği ile fitil deliğini birbirine bağlayan dar oluk. İçinde çember bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	48
RESİM NO		**:**	116,117
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3346
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.7 cm.
	UZUNLUK	**:**	7.8 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında, fitil deliğine uzanan dar yağ oluğu. Oluğun dışında, yağ deliğini çevreleyen palmiye ve nokta bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	49
RESİM NO		:	118,119,120
MÜZE ENVANTER NO		:	3360
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	4.2 cm
	UZUNLUK	:	7.9 cm
	GENİŞLİK	:	5.5 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2 cm
	TABAN ÇAPI	:	2.7 cm
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		:	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında çiçek şeklinde lotus bezeme. Yağ deliği ile fitil deliği arasında, lotus bezemesine bitişik haç bezeme. İçinde çember bulunan bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	50
RESİM NO		**:**	121,122
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3370
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.9 cm
	UZUNLUK	**:**	8.8 cm
	GENİŞLİK	**:**	6 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.2 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	3.3 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında çiçek şeklinde lotus bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII ; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-6. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	51
RESİM NO		**:**	123,124
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3303
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 2
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.9 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	2.6 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Plastik dudaklı yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan yağ oluğu içinde benek bezeme. Fitil deliği etrafında kullanım sonucu oluşan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 22; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2657; Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	52
RESİM NO		**:**	125,126,127
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3327
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 3
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.5 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.5 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4.1 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan dar yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	53
RESİM NO		**:**	128,129
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3329
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 3
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.8 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.1 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.8 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Kullanılmamış – burun kırık ve eksik
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Uzun burunlu, eğimli omuzlu, geniş yağ delikli, meme kulplu, badem biçimli gövde. Yağ deliğini çevreleyip fitil deliğine uzanan dar yağ oluğu. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Bailey 1988, P. 138, Q3474; Loeschcke 1919, Type VIII; Dobbins 1979, Type 17-24;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	54
RESİM NO		:	130,131
MÜZE ENVANTER NO		:	3292
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	2.9 cm.
	UZUNLUK	:	7.8 cm.
	GENİŞLİK	:	6.1 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	1.8 cm.
	TABAN ÇAPI	:	-
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		:	Az kullanılmış – kulp kırık ve eksik
TANIM		:	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli. Yağ deliğinin etrafında 1 sıra yaprak bezeme, bunun dışında 2 çember, bunun dış kısmında tek sıra palmiye bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	55
RESİM NO		**:**	132,133,134
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3344
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	7.2 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	4 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli. Yağ deliğinin etrafında 1 sıra yaprak bezeme, bunun dışında 2 çember, bunun dış kısmında tek sıra palmiye bezeme. Burun çevresinde kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	56
RESİM NO		**:**	135,136
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3309
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.8 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.8 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında 1 sıra yaprak bezeme, bunun dışında 2 çember, bunun dış kısmında tek sıra palmiye bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	57
RESİM NO		**:**	137,138,139
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3336
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.5 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.8 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.7 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra geometrik bezeme, bunun dışında omuz kısmında plastik yaprak bezeme. Sınırı çift çizgiyle belirlenmiş düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	58
RESİM NO		**:**	140,141
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3300
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.4 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra plastik yaprak bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	59
RESİM NO		**:**	142,143
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3312
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	2.7 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.1 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.4 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış – kulp kırık ve eksik
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli. Yağ deliğinin etrafı tahrip olmuş, bezeme belli değil. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	60
RESİM NO		**:**	144,145
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3332
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.7 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	5YR 7/6 Kırmızımsı Sarı
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra kuşak içinde geometrik bezeme, bunun dışında, omuzda plastik yaprak bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	61
RESİM NO		**:**	146,147
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3322
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.5 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme, bunun dışında tek sıra şua bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	62
RESİM NO		**:**	148,149
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3294
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	2.9 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.3 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.1 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473 Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	63
RESİM NO		:	150,151,152
MÜZE ENVANTER NO		:	3295
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	2.9 cm.
	UZUNLUK	:	9 cm.
	GENİŞLİK	:	6.9 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	:	1.3 cm.
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		:	Kullanılmamış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Sınırı çift daire çizgi ile sınırlandırılmış düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	64
RESİM NO		**:**	153,154
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3306
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.5 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış – burun tahrip olmuş
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	65
RESİM NO		**:**	155,156
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3319
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.3 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.7 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	66
RESİM NO		**:**	157,158
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3325
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.5 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	67
RESİM NO		**:**	159,160
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3333
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.2 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.5 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra çiçek şeklinde lotus bezeme. Sınırı çift çizgiyle sınırlanmış düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	68
RESİM NO		**:**	161,162
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3343
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	2.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.2 cm..
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında, yağ deliği merkezli çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	69
RESİM NO		**:**	163,164
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3350
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.1 cm
	UZUNLUK	**:**	8 cm
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında, yağ deliği merkezli çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	70
RESİM NO		**:**	165,166
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3356
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.6 cm
	UZUNLUK	**:**	7.9 cm
	GENİŞLİK	**:**	6 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.8 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında, yağ deliği merkezli çiçek şeklinde lotus bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	71
RESİM NO		**:**	167,168
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3331
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.8 cm.
	UZUNLUK	**:**	9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.3 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.7 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.2 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra lotus bezeme, bunun dışında omuzda yılan bezemesi. Burun çevresinde kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	72
RESİM NO		**:**	169,170
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3354
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.7 cm
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm
	GENİŞLİK	**:**	6.4 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	3.1 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra lotus bezeme, bunun dışında omuzda yılan bezemesi. Burun çevresinde kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	73
RESİM NO		**:**	171,172
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3340
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.1 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.9 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.6 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında 6 köşeli yıldız bezemesi. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	74
RESİM NO		:	173,174,175
MÜZE ENVANTER NO		:	3355
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	3.8 cm
	UZUNLUK	:	7.9 cm
	GENİŞLİK	:	5.6 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	2 cm
	TABAN ÇAPI	:	-
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	2.5YR 8/3 Pembe
DURUMU		:	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında 10 köşeli yıldız bezemesi. Burun çevresinde kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	75
RESİM NO		**:**	176,177
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3364
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	2.9 cm
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	2.9 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	2.5YR 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında içiçe yuvarlak yivlerden oluşan bitkisel bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	76
RESİM NO		**:**	178,179
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3339
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.7 cm.
	UZUNLUK	**:**	9.2 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında içiçe yuvarlak yivlerden oluşan bitkisel bezeme. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	77
RESİM NO		**:**	180,181
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3352
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	4 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.6 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında içiçe yuvarlak yivlerden oluşan bitkisel bezeme. Burun çevresinde kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		:	78
RESİM NO		:	182,183
MÜZE ENVANTER NO		:	3371
MÜZEDEKİ YERİ		:	Depo
BULUNDUĞU YER		:	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		:	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		:	Satın Alma
TİPİ		:	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	:	3.2 cm
	UZUNLUK	:	8.2 cm
	GENİŞLİK	:	6.2 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	:	1.7 cm
	TABAN ÇAPI	:	2.6 cm
FIRINLAMA		:	İyi
HAMUR		:	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		:	Kullanılmış - sağlam
TANIM		:	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında çember ve bunun dış kısmında çembere parelel tek sıra nokta bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		:	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		:	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	79
RESİM NO		**:**	184,185,186
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3299
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.4 cm.
	UZUNLUK	**:**	8 cm.
	GENİŞLİK	**:**	5.7 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.7 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, meme kulplu. Plastik dudaklı yağ deliğinin etrafında çember, bunun dış kısmında tek sıra şua bezemesi, bunun da dışında omuza yakın, tek sıra nokta bezeme. Badem biçimli çizgisel düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	80
RESİM NO		**:**	187,188
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3338
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.8 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.9 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.9 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.2 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/3 Pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra plastik nokta bezeme. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	81
RESİM NO		**:**	189,190
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3347
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.6 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.7 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6.1 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	2.1 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	3.1 cm.
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/2 Pembemsi Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, meme kulplu. Yağ deliğinin etrafında tek sıra şua bezeme. Burun etrafın kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	82
RESİM NO		**:**	191,192
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3315
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	3.9 cm.
	UZUNLUK	**:**	8.5 cm.
	GENİŞLİK	**:**	6 cm.
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm.
	TABAN ÇAPI	**:**	-
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/4 Pembe
DURUMU		**:**	Az kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafı tahrip olduğundan bezeme belirgin değil. Burun etrafında kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. Düz taban.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KATALOG NO		**:**	83
RESİM NO		**:**	193,194
MÜZE ENVANTER NO		**:**	3365
MÜZEDEKİ YERİ		**:**	Depo
BULUNDUĞU YER		**:**	Bilinmiyor
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		**:**	04/08/1970
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		**:**	Satın Alma
TİPİ		**:**	Tip 4
ÖLÇÜLER	**YÜKSEKLİK**	**:**	2.9 cm
	UZUNLUK	**:**	8.4 cm
	GENİŞLİK	**:**	5.8 cm
	YAĞ DELİĞİ ÇAPI	**:**	1.6 cm
	TABAN ÇAPI	**:**	2.9 cm
FIRINLAMA		**:**	İyi
HAMUR		**:**	10R 8/1 Beyaz
DURUMU		**:**	Çok kullanılmış - sağlam
TANIM		**:**	Kalıp yapımı. Oval formlu, kısa burunlu, geniş yağ delikli, tutamak kulplu. Yağ deliğinin etrafı tahrip olduğundan bezeme belirgin değil. Burun etrafında kullanımdan kaynaklanan yanık izleri. İçi boş bilezik kaide.
KARŞILAŞTIRMA		**:**	Coşkun 2007, Res. 24, 25, 26; Bailey 1988, Pl 49, Q2155- Pl 138, Q3472, Q3473; Saraçoğlu 1997, Kat. No. 11; Baydur 1989, Res. 21; Hayes 1980, Res. 530, 531; Perlzweig 1961, Pl 42, Res. 2654, 2659;
TARİH		**:**	M.S. 4.-5. yüzyıllar

KAYNAKÇA

Albayrak, Yusuf, "Antik Dönemde Edessa Kenti", *Arkeoloji ve Akeologlar Derneği Dergisi*, (sayı 13), Nisan-Mayıs-Haziran 2002, Ankara 2002.

Açanal, Hasan, *Urfa Kurtuluş Mücadelesi Hatıratı*, Ankara 2001.

Arar, Ayşenur, *Konya Arkeoloji Müzesindeki Roma Dönemine Ait Rölyefli Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995.

Arseven, Celal Esad, *Sanat Ansiklopedisi II*, İstanbul 1947.

Athenaeaus, *Deipnosophistae*, Loeb Classical Library, Londra 1963.

Bailey, Donald Michael, *Greek and Roman Pottery Lamps*, Londra 1972.

Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III*, Londra 1988.

Barın, Gürol, *Aydın ve Milet Müzesi'ndeki Üzeri Kabartmalı Helenistik-Roma Dönemi Kandiller*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995.

Başaran, Cevat, "Parion Tiyatrosunu Aydınlatan Kandil", *Aktüel Arkeoloji,* (sayı 26), Mart-Nisan 2012.

Başaran, "Parion 2009", *Troas Arkeoloji Buluşması VII*, Aynalı Yayınları, Çanakkale 2009.

Baydur, Nezahat, "Tarsus Donuktaş Kazısı 1988", *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Antalya 1989.

Baydur, "Tarsus Donuktaş Kazısı 1990", *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı,* Çanakkale 1991.

Bernhard, Maria Ludwika, *Lampki Starozytne*, Warszawa 1955.

Brants, Johanna, *Antieke Terra-Cotta Lampen*, Leiden 1913.

Broneer, Oscar, *Corinth, Vol. 4, Part 2, Terracotta Lamps*, Massachusetts 1930.

Civelek, Altan, *Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2011.

Coşkun, Dilek, *Konya-Ereğli Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.

Çokay, Şebnem Sedef, *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, (2. Baskı), Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000.

Dağlı, Günsel, *Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2008.

Deighton, Hillary J., *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, (2. Baskı), (Çev. Hande Kökten Ersoy), Homer Kitabevi, İstanbul 2002.

Dobbins, J. J., *Terracotta Lamps of the Roman Province of Syria*, Ann Anbar 1979.

Durutürk, Begüm, *İonia Bölgesinde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir 2010.

Ekinci, Abdullah, *Orta Çağda Urfa*, Ankara 2006.

Erarslan, Fehmi, "Adıyaman/Besni Sofraz Küçük Tümülüs Kurtarma Kazıları", *13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Kültür Bakanlığı DÖSİMM Basımevi, Ankara 2003.

Ersoy, Necmettin, *Semboller ve Yorumları*, (3. Baskı), Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul 2007.

Fitch, Cleo Rickman - Goldman, Norma Wynick, *Cosa: The Lamps*, Michigan 1994.

Forbes, Robert James, *Studies in Ancient Technology*, (VI. Cilt), Leiden 1958.

Goatze, Albrecht, *Kizzuvatna and the Problem of Hittite Geography*, New Haven 1940.

Goldsmith, Elizabeth Edwards, *Ancient Pagan Symbols*, The Knirkerborker Press, London 1929.

Guhl, Eric- Kohner W., *The Greeks and Romans. Their Life and Customs*, Londra 1961.

Hayes, John W., *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum*, Toronto 1980.

Herodotos, *Herodot Tarihi II*, (Çev. Müntekim Ökmen), Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2001.

Homeros**,** *Odysseia,* **(**Çev. Azra Erhat ve A. Kadir), Can Yayınları, İstanbul 1998.

Howland, Richard Hubbard, *The Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, Princeton 1958.

http://www.hermetics.org/Sayilar.html, Hristiyanlıkta Üçgenin anlamı

http://www.paganwiccan.about.com, Güneş Haçı

http://www.proswastika.org, Swastika

http://www.sanliurfa.bel.tr, Şanlıurfanın Coğrafi Konumu

http://www.sanliurfa.gov.tr/default_B0.aspx?id=127, Şanlıurfa Müzesi'nin Tarihçesi

http://www.sanliurfakentkonseyi.com/pole, Şanlıurfa Kalesi'ndeki Çifte Sütunlar

İnanan, Filiz, *İzmir, Tire, Bergama ve Ödemiş Müzelerindeki Bizans Dönemi Pişmiş Toprak Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2004.

İlter, Fisun, *Ören/Adramytteion Antik Kenti Pişmiş Toprak Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2009.

Kabaağaç, Sina- Alova, Erdal, *Latince-Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1995.

Kan Şahin, Gülseren, *Assos, Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2008.

Kınal, Firuzan, "Kaunos Adak Lambaları", *Belleten,* XXXIII(130), Ankara 1960.

Kienast, Hermann J.-Jantsen, Ulf, *Samos*, (Band XX), Deutsches Archaologisches Institut, Berlin 2004.

Koşay, Hamit Zübeyr, "Kussaray Sondajı", *Türk Arkeoloji Dergisi,* XV-I, Ankara 1966.

Laflı, Ergün, "Mersin Arkeoloji Müzesi Pişmiş Toprak Kandil Koleksiyonu", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, (1. Cilt), İsmail Aygül Ofset Matbaacılık, Ankara 2010.

Loeschcke, Siegfried, *Lampen Aus Vindonissa*, Zürich 1919.

Maraş, Mehmet Atilla, *Peygamberler şehri Urfa*, Şanlıurfa 1997.

Metin, Hüseyin, *Kibyra Kandilleri,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

Meydan Larousse Ansiklopedisi, Meydan Yayınları, İstanbul 2003.

Neuberger, Albert, *Die Technic des Altertums*, Leipzig 1977.

Öztürk, Nurettin, *Kyzikos Kandilleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2003.

Pastutmaz, Deniz, *1988-1998 Yılları Arasında Bulunan Knidos Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2001.

Pastutmaz, Deniz- Sevmen, *Knidos Dionysos Terası Stoasında Bulunan Bir Grup Kandil Işığında Romanesis Atölyesi ve Özellikleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2005.

Pausanias, I, XXVI, *Descriptio Graeciae*, ed T.E. Page, Loeb Classical Library, 1960.

Pausanias, VII, XXII

Pouilloux, Therese J., *Salamine de Chypre I. Les Lampes*, Paris 1969.

Radt, Wolfgang, *Lampen Und Beleuch Tung in der Antike*, 1986.

Saraçoğlu, Aslı, "Erzurum Müzesi'nden Bir Grup Kandil", *Türk Arkeoloji Dergisi,* (sayı 31), Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi, Ankara 1997.

Scheibler, Ingeborg, *Griechische Lampen Kerameikos, Ergebnisse der Ausgrabungen,* (Band IX), Berlin 1976.

Sezer, Tahsin- Tezgör, Dominique Kassab, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu 1, Protohistorik, Arkaik, Klasik ve Helenistik Dönemler*, İstanbul 1995.

Shier, Louise A., *Terracotta Lamps From Karanis Egypt Excavations of the University of Michigan Kelsey Museum of Archaeology Studies 3*, Mısır 1978.

Smith, Robert Houston, *The Household Lamps of Palestine in New Testament Times*, Peterborough 1966.

Sommer, Andre Dupont, *Les Arameens*, Paris 1940.

Sussman, Varda, *Ornamented Jewish Oil-Lamps*, Jerusalem 1972.

Szentleleky, Tıhamer, *Ancient Lamps*, Amsterdam 1969.

Tavukçu Aydın, Zerrin, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.

Tekçam, Tamay, *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Basım Yayım, İstanbul 2007.

Tuluk, Gamze Günay, *İonia Bölgesindeki Helenistik Döneme Ait Kandiller*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2003.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

Üçok, Ayşe, "Bir Bakışta Şanlıurfa", *Güneydoğu Anadolu Rehberi,* Gaziantep Ticaret Odası Yayınevi, Gaziantep 2007.

Yener, Emin, "Levzin Höyük Kurtarma Kazısı 1991", *III. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1993.

Yenisoğancı, H. Veli, "Reyhanlı-Esentepe Kaya Mezarları Kurtarma Kazıları", *I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1991.

Yıldız, Selami, *Peygamberler Diyarı Urfa*, Ankara 2009.

Walters, Henry Beauchamp, *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, Londra 1914.

Walters, *Roman Lamps, History and Ancient Pottery*, (Vol II), Londra 1905.

Wilkinson, Kathryn, *Semboller ve İşaretler*, (1. Basım), (Çev. Seda Toksoy), Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti., 2010 İstanbul.

LEVHALAR

Resim 1: Kandil kalıbının üstten görünümü.
(http://www.ancientlamps.com/MOLD.GIF)

Resim 2: Hristiyanlık dönemi ve öncesine ait haç sembollü kandiller. (Donald Michael Bailey, *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III, Roman Provincial Lamps*, London, 1988. Q 3138; Q 3123 (M.S. 500-600 Ephesos), Q 3322. M.S.6.yy. Cyprus.)

Resim 3: Diskus kısmında Yunan Haçı bulunan kandil. M.S. 6.yy. (John W. Hayes, *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum*, Toronto,1980. No: 305.)

Resim 4: Discus kısmı stilize swastika sembollü kandil. M.S. 1. yüzyılın ilk yarısı, Atina. (Donald M. Bailey, *A Catalogue of the lamps in the British Museum III, Roman Provincial Lamps*, London, 1988. Q 3282)

Resim 5: Kat. No. 1, yandan görünümü.

Resim 6: Kat. No. 1, üstten görünümü.

Resim 7: Kat. No. 2, üstten görünümü.

Resim 8: Kat. No. 2, yandan görünümü.

Resim 9: Kat. No. 3, üstten görünümü.

Resim 10: Kat. No. 3, alttan görünümü.

Resim 11: Kat. No. 3, yandan görünümü.

Resim 12: Kat. No. 4, üstten görünümü.

Resim 13: Kat. No. 4, yandan görünümü.

Resim 14: Kat. No. 5, üstten görünümü.

Resim 15: Kat. No. 5, yandan görünümü.

Resim 16: Kat. No. 6, üstten görünümü.

Resim 17: Kat. No. 6, yandan görünümü.

Resim 18: Kat. No. 6, alttan görünümü.

Resim 19 : Kat. No. 7, üstten görünümü.

Resim 20: Kat. No. 7, yandan görünümü.

Resim 21: Kat. No. 8, üstten görünümü.

Resim 22: Kat. No. 8, yandan görünümü.

Resim 23: Kat. No. 9, üstten görünümü.

Resim 24: Kat. No. 9, yandan görünümü.

Resim 25: Kat. No. 10, üstten görünümü.

Resim 26: Kat. No. 10, yandan görünümü.

Resim 27: Kat. No. 11, üstten görünümü.

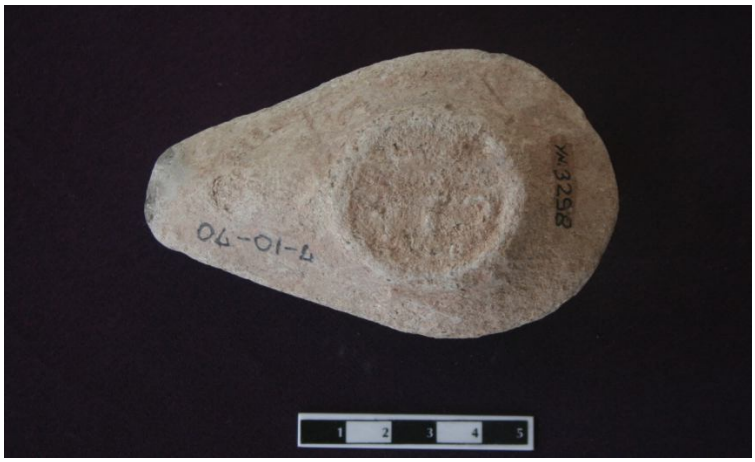

Resim 28: Kat. No. 11, alttan görünümü.

Resim 29: Kat. No. 11, yandan görünümü.

Resim 30: Kat. No. 12, üstten görünümü.

Resim 31: Kat. No. 12, yandan görünümü.

Resim 32: Kat. No. 13, üstten görünümü.

Resim 33: Kat. No. 13, yandan görünümü.

Resim 34: Kat. No. 14, üstten görünümü.

Resim 35: Kat. No. 14, yandan görünümü.

Resim 36: Kat. No. 15, üstten görünümü.

Resim 37: Kat. No. 15, alttan görünümü.

Resim 38: Kat. No. 15, yandan görünümü.

Resim 39: Kat. No. 16, üstten görünümü.

Resim 40: Kat. No. 16, yandan görünümü.

Resim 41: Kat. No. 17, üstten görünümü.

Resim 42: Kat. No. 17, yandan görünümü.

Resim 43: Kat. No. 18, üstten görünümü.

Resim 44: Kat. No. 18, yandan görünümü.

Resim 45: Kat. No. 19, üstten görünümü.

Resim 46: Kat. No. 19, yandan görünümü.

Resim 47: Kat. No. 19, alttan görünümü.

Resim 48: Kat. No. 20, üstten görünümü.

Resim 49: Kat. No. 20, yandan görünümü.

Resim 50: Kat. No. 21, üstten görünümü.

Resim 51: Kat. No. 21, yandan görünümü.

Resim 52: Kat. No. 22, üstten görünümü.

Resim 53: Kat. No. 22, yandan görünümü.

Resim 54: Kat. No. 23, üstten görünümü.

Resim 55: Kat. No. 23, yandan görünümü.

Resim 56: Kat. No. 23, alttan görünümü.

Resim 57: Kat. No. 24, üstten görünümü.

Resim 58: Kat. No. 24, alttan görünümü.

Resim 59: Kat. No. 24, yandan görünümü.

Resim 60: Kat. No. 25, üstten görünümü.

Resim 61: Kat. No. 25, yandan görünümü.

Resim 62: Kat. No. 26, üstten görünümü.

Resim 63: Kat. No. 26, yandan görünümü.

Resim 64: Kat. No. 27, üstten görünümü.

Resim 65: Kat. No. 27, alttan görünümü.

Resim 66: Kat. No. 27, yandan görünümü.

Resim 67: Kat. No. 28, üstten görünümü.

Resim 68: Kat. No. 28, yandan görünümü.

Resim 69: Kat. No. 29, üstten görünümü.

Resim 70: Kat. No. 29, yandan görünümü.

Resim 71: Kat. No. 30, üstten görünümü.

Resim 72: Kat. No. 30, alttan görünümü.

Resim 73: Kat. No. 30, yandan görünümü.

Resim 74: Kat. No. 31, üstten görünümü.

Resim 75: Kat. No. 31, yandan görünümü.

Resim 76: Kat. No. 32, üstten görünümü.

Resim 77: Kat. No. 32, alttan görünümü.

Resim 78: Kat. No. 32, yandan görünümü.

Resim 79: Kat. No. 33, üstten görünümü.

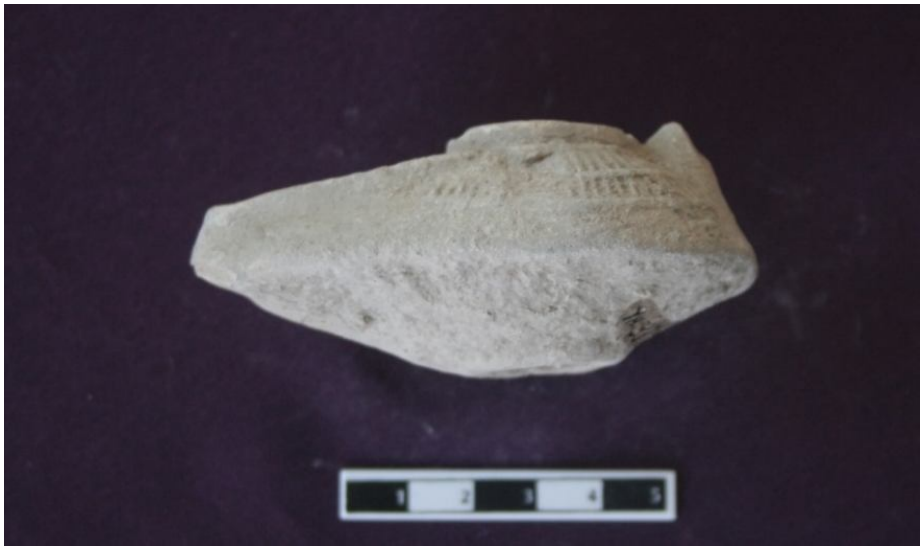

Resim 80: Kat. No. 33, yandan görünümü.

Resim 81: Kat. No. 34, üstten görünümü.

Resim 82: Kat. No. 34, yandan görünümü.

Resim 83: Kat. No. 35, üstten görünümü.

Resim 84: Kat. No. 35, yandan görünümü.

Resim 85: Kat. No. 35, alttan görünümü.

Resim 86: Kat. No. 36, üstten görünümü.

Resim 87: Kat. No. 36, yandan görünümü.

Resim 88: Kat. No. 36, alttan görünümü.

Resim 89: Kat. No. 37, üstten görünümü.

Resim 90: Kat. No. 37, yandan görünümü.

Resim 91: Kat. No. 37, alttan görünümü.

Resim 92: Kat. No. 38, üstten görünümü.

Resim 93: Kat. No. 38, yandan görünümü.

Resim 94: Kat. No. 39, üstten görünümü.

Resim 95: Kat. No. 39, yandan görünümü.

Resim 96: Kat. No. 40, üstten görünümü.

Resim 97: Kat. No. 40, yandan görünümü.

Resim 98: Kat. No. 40, alttan görünümü.

Resim 99: Kat. No. 41, üstten görünümü.

Resim 100: Kat. No. 41, yandan görünümü.

Resim 101: Kat. No. 41, alttan görünümü.

Resim 102: Kat. No. 42, üstten görünümü.

Resim 103: Kat. No. 42, yandan görünümü.

Resim 104: Kat. No. 43, üstten görünümü.

Resim 105: Kat. No. 43, yandan görünümü.

Resim 106: Kat. No. 43, alttan görünümü.

Resim 107: Kat. No. 44, üstten görünümü.

Resim 108: Kat. No. 44, yandan görünümü.

Resim 109: Kat. No. 45, üstten görünümü.

Resim 110: Kat. No. 45, yandan görünümü.

Resim 111: Kat. No. 46, üstten görünümü.

Resim 112: Kat. No. 46, yandan görünümü.

Resim 113: Kat. No. 47, üstten görünümü.

Resim 114: Kat. No. 47, yandan görünümü.

Resim 115: Kat. No. 47, alttan görünümü.

Resim 116: Kat. No. 48, üstten görünümü.

Resim 117: Kat. No. 48, yandan görünümü.

Resim 118: Kat. No. 49, üstten görünümü.

Resim 119: Kat. No. 49, yandan görünümü.

Resim 120: Kat. No. 49, alttan görünümü.

Resim 121: Kat. No. 50, üstten görünümü.

Resim 122: Kat. No. 50, yandan görünümü.

Resim 123: Kat. No. 51, üstten görünümü.

Resim 124: Kat. No. 51, yandan görünümü.

Resim 125: Kat. No. 52, üstten görünümü.

Resim 126: Kat. No. 52, yandan görünümü.

Resim 127: Kat. No. 52, alttan görünümü.

Resim 128: Kat. No. 53, üstten görünümü.

Resim 129: Kat. No. 53, yandan görünümü.

Resim 130: Kat. No. 54, üstten görünümü.

Resim 131: Kat. No. 54, yandan görünümü.

Resim 132: Kat. No. 55, üstten görünümü.

Resim 133: Kat. No. 55, yandan görünümü.

Resim 134: Kat. No. 55, alttan görünümü.

Resim 135: Kat. No. 56, üstten görünümü.

Resim 136: Kat. No. 56, yandan görünümü.

Resim 137: Kat. No. 57, üstten görünümü.

Resim 138: Kat. No. 57, yandan görünümü.

Resim 139: Kat. No. 57, alttan görünümü.

Resim 140: Kat. No. 58, üstten görünümü.

Resim 141: Kat. No. 58, yandan görünümü.

Resim 142: Kat. No. 59, üstten görünümü.

Resim 143: Kat. No. 59, yandan görünümü.

Resim 144: Kat. No. 60, üstten görünümü.

Resim 145: Kat. No. 60, yandan görünümü.

Resim 146: Kat. No. 61, üstten görünümü.

Resim 147: Kat. No. 61, yandan görünümü.

Resim 148: Kat. No. 62, üstten görünümü.

Resim 149: Kat. No. 62, yandan görünümü.

Resim 150: Kat. No. 63, üstten görünümü.

Resim 151: Kat. No. 63, yandan görünümü.

Resim 152: Kat. No. 63, alttan görünümü.

Resim 153: Kat. No. 64, üstten görünümü.

Resim 154: Kat. No. 64, yandan görünümü.

Resim 155: Kat. No. 65, üstten görünümü.

Resim 156: Kat. No. 65, yandan görünümü.

Resim 157: Kat. No. 66, üstten görünümü.

Resim 158: Kat. No. 66, yandan görünümü.

Resim 159: Kat. No. 67, üstten görünümü.

Resim 160: Kat. No. 67, yandan görünümü.

Resim 161: Kat. No. 68, üstten görünümü.

Resim 162: Kat. No. 68, yandan görünümü.

Resim 163: Kat. No. 69, üstten görünümü.

Resim 164: Kat. No. 69, yandan görünümü.

Resim 165: Kat. No. 70, üstten görünümü.

Resim 166: Kat. No. 70, yandan görünümü.

Resim 167: Kat. No. 71, üstten görünümü.

Resim 168: Kat. No. 71, yandan görünümü.

Resim 169: Kat. No. 72, üstten görünümü.

Resim 170: Kat. No. 72, yandan görünümü.

Resim 171: Kat. No. 73, üstten görünümü.

Resim 172: Kat. No. 73, yandan görünümü.

Resim 173: Kat. No. 74, üstten görünümü.

Resim 174: Kat. No. 74, üstten görünümü.

Resim 175: Kat. No. 74, alttan görünümü.

Resim 176: Kat. No. 75, üstten görünümü.

Resim 177: Kat. No. 75, yandan görünümü.

Resim 178: Kat. No. 76, üstten görünümü.

Resim 179: Kat. No. 76, yandan görünümü.

Resim 180: Kat. No. 77, üstten görünümü.

Resim 181: Kat. No. 77, yandan görünümü.

Resim 182: Kat. No. 78, üstten görünümü.

Resim 183: Kat. No. 78, yandan görünümü.

Resim 184: Kat. No. 79, üstten görünümü.

Resim 185: Kat. No. 79, yandan görünümü.

Resim 186: Kat. No. 79, alttan görünümü.

Resim 187: Kat. No. 80, üstten görünümü.

Resim 188: Kat. No. 80, yandan görünümü.

Resim 189: Kat. No. 81, üstten görünümü.

Resim 190: Kat. No. 81, yandan görünümü.

Resim 191: Kat. No. 82, üstten görünümü.

Resim 192: Kat. No. 82, yandan görünümü.

Resim 193: Kat. No. 83, üstten görünümü.

Resim 194: Kat. No. 83, yandan görünümü.

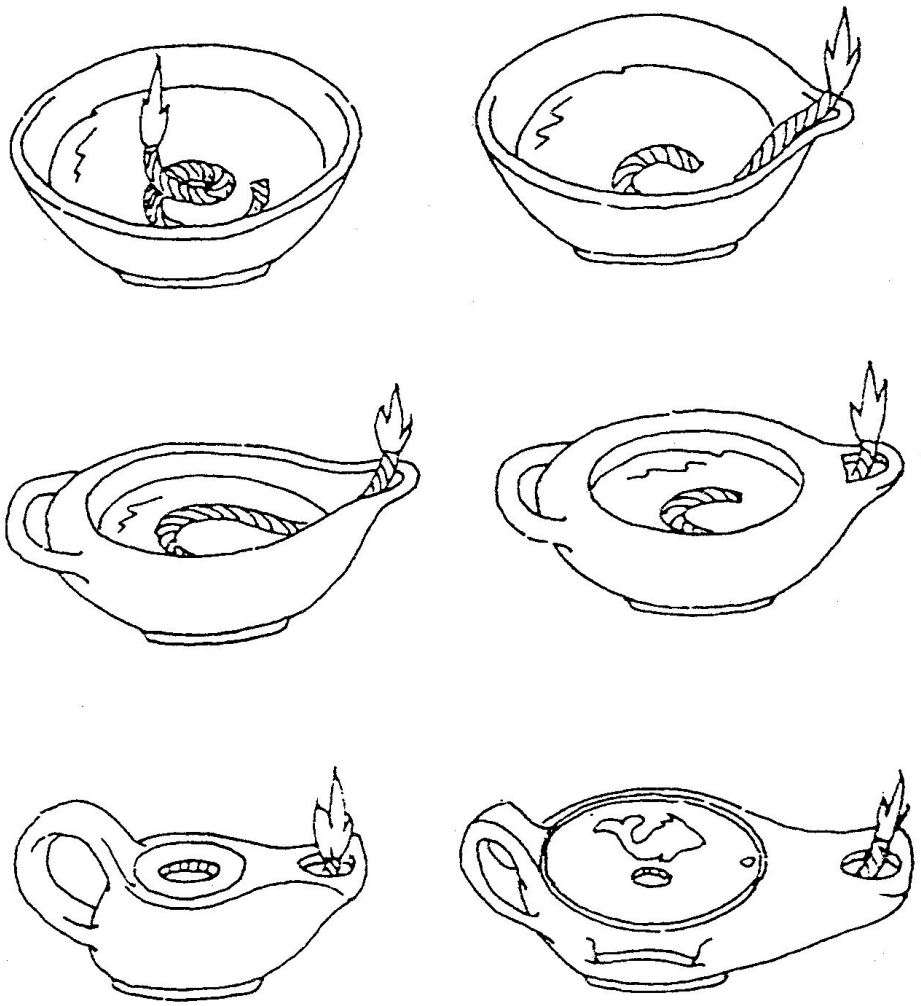

Çizim 1: Kandilin kullanım evreleri. (Cleo Rickman Fitch - Norma Wynick Goldman, *Cosa: The Lamps*, Michigan 1994, s. 6.)

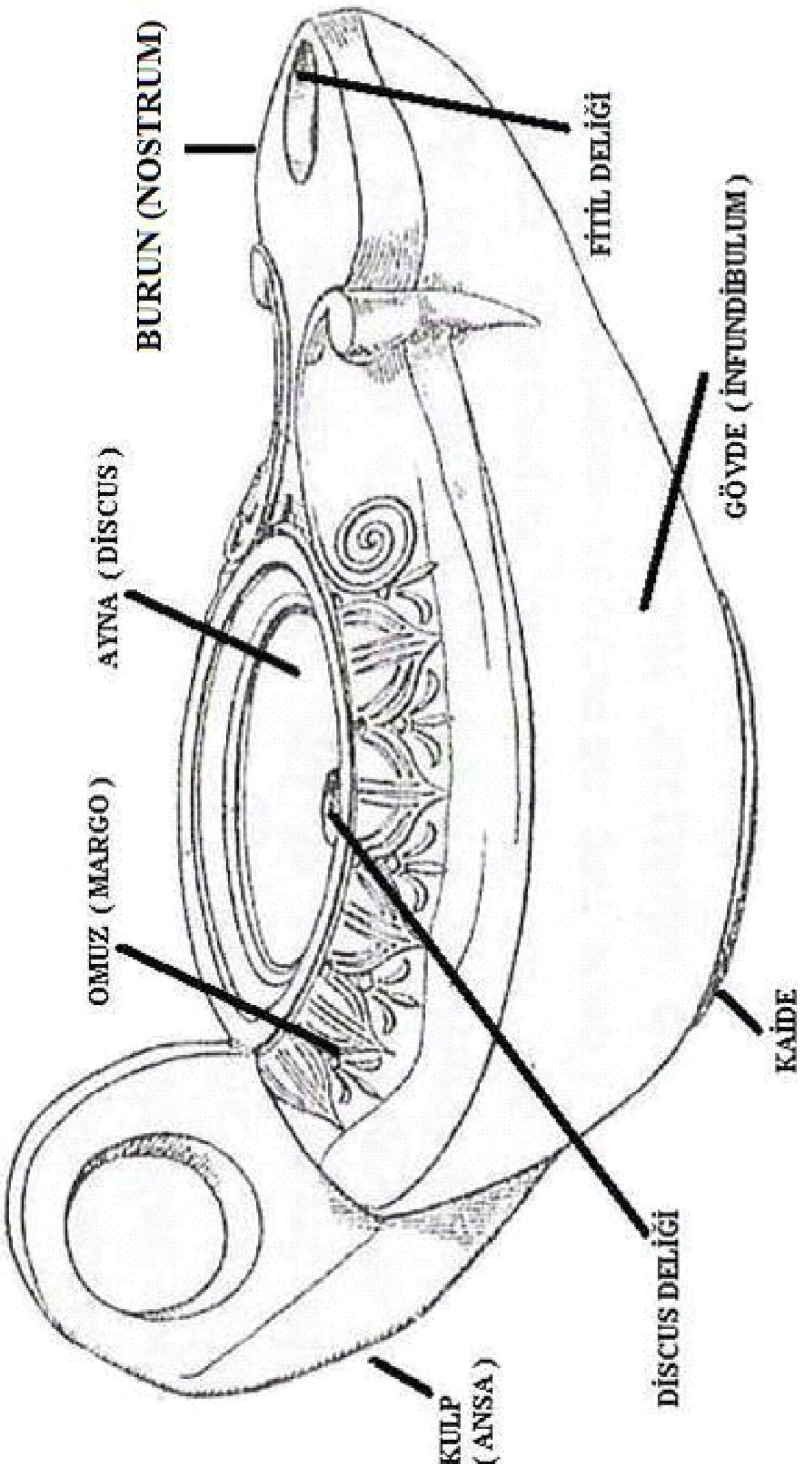

Çizim 2: Kandilin Bölümleri. (Begüm Durutürk, *İonia Bölgesinde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir 2010, s. 65, Res. 36.)

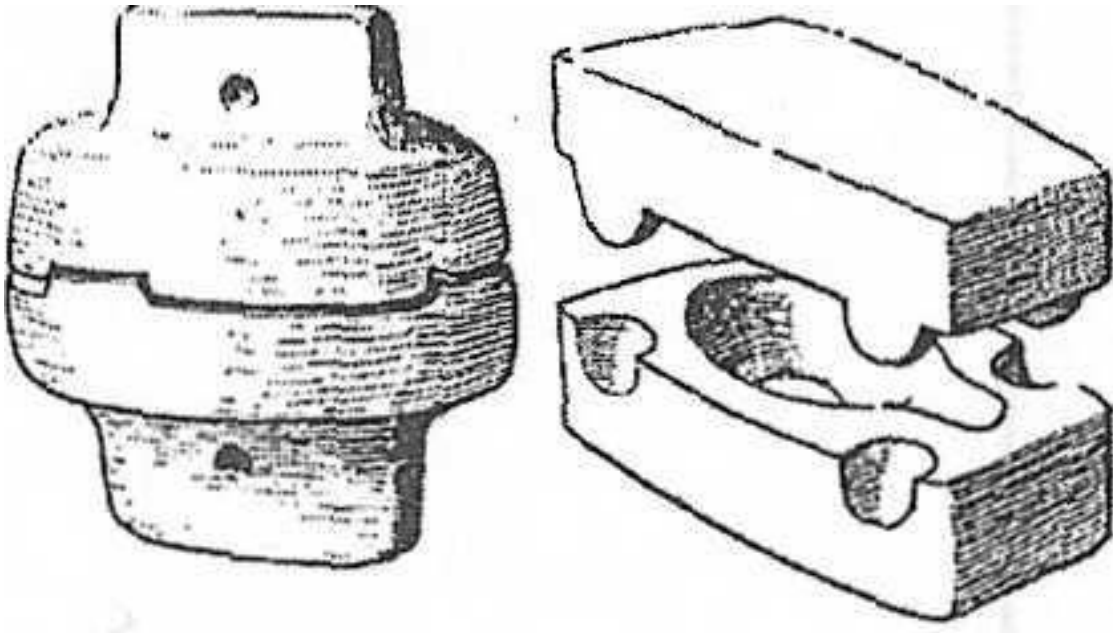

Çizim 3: Kandil Kalıpları. (Sedef Çokay, **Antikçağda Aydınlatma Araçları**, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000, s.14.)

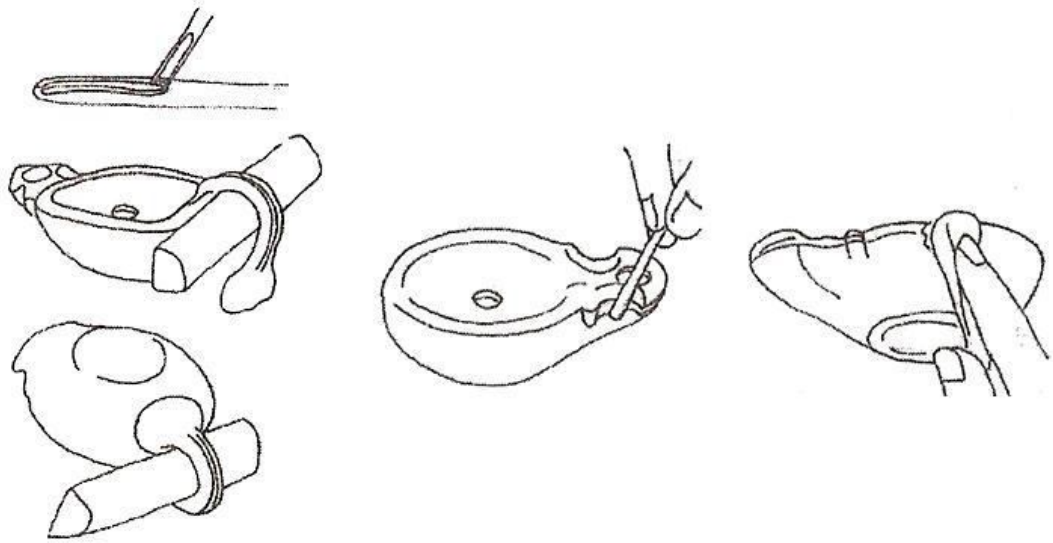

Çizim 4: Kandille ilgili düzeltmeler ve kulp ekleme tekniği. (Sedef Çokay, **Antikçağda Aydınlatma Araçları**, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000, s.14.)

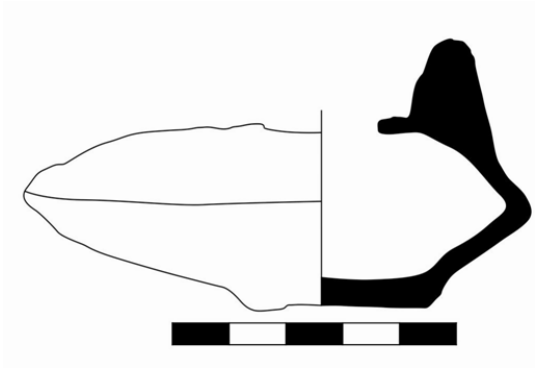

Çizim 5: Tip 1A-a'nın çizimi.

Çizim 6: Haç Sembolünün farklı yorumları. **(**Necmettin Ersoy, *Semboller ve Yorumları,* (Üçüncü basım), Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul 2007, s. 216.) :

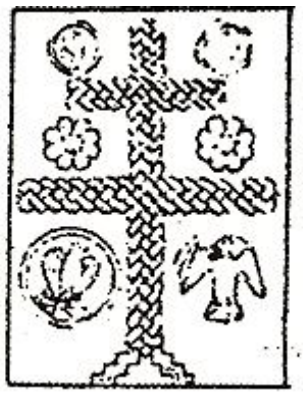

Çizim 6A: İki kollu Grek Haçı. Üzerinde Jesus Christ'in ilk harfleri ve Nike yazılıdır. Haçın ayağında kanatları sarkık durumda bir şahin ve kartal görülmektedir.

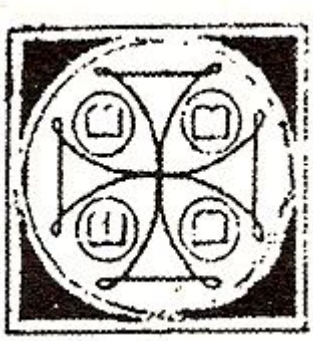

Çizim 6B: İncil yazarlarını sembolize eden bir mezar haçı. M.S. 1. yüzyıl.

Çizim 6C: Lahit üstü Grek Haçı. Alfa ve omega, İsa'nın, herşeyin başı ve sonu olduğunu ifade etmektedir. M.S. 1. yüzyıl.

Çizim 6D: Altı kollu, yıldız şeklinde Grek haçı. M.S. 4. yüzyıl.

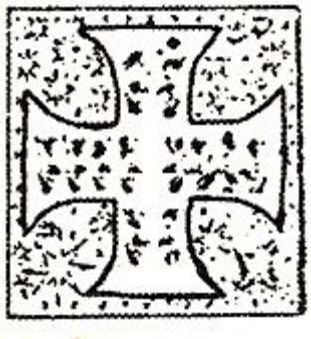

Çizim 6E: Üzerinde 12 havariyi simgeleyen Grek Haçı.

Çizim 6F: Eşit olmayan 6 kollu, yıldız şeklinde Grek Haçı. M.S. 4. yüzyıl.

Çizim 6G: "Chirist" adının Yunanca ilk harflerinden sembolize edilmiş bir haç örneği.

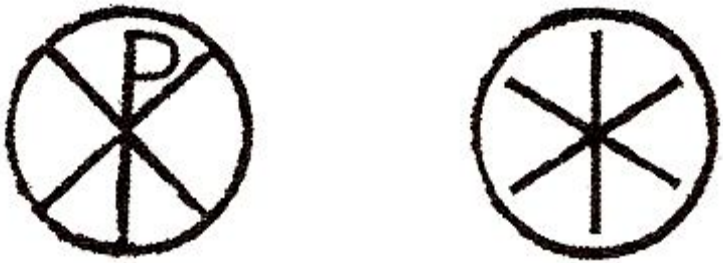

Çizim 6H: M.S. 1. yüzyıl lahitleri üzerine yapılan Grek haçları . Christos'un ilk harfleri Yunan harfleriyle "X ve P" olarak gösterilmiştir.

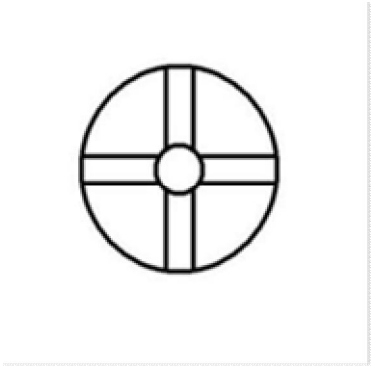

Çizim 7 : Güneş çarkı. (http://paganwiccan.about.com)

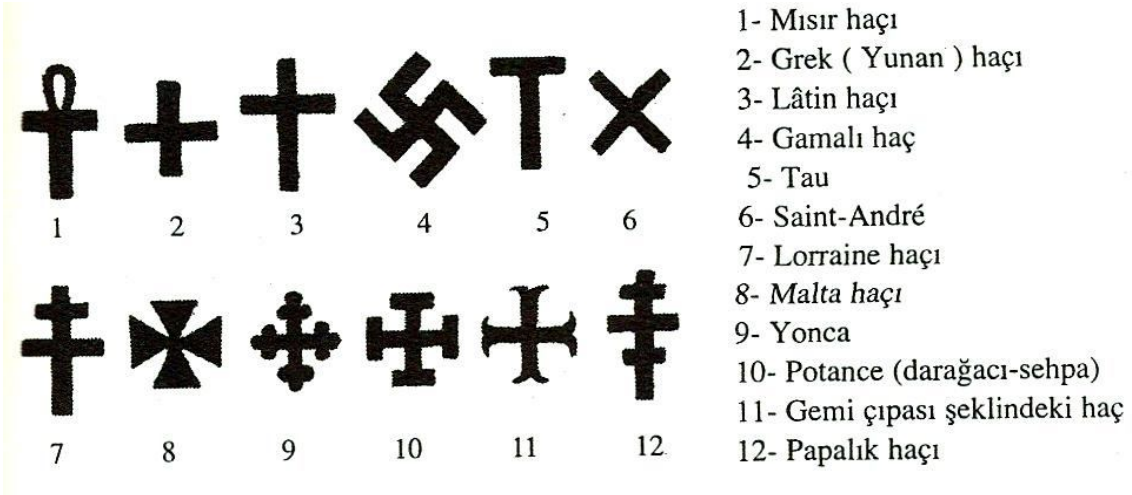

Çizim 8: Farklı kültür ve inançlarda haçlar. (Necmettin Ersoy, *Semboller ve Yorumları*, 3. Baskı, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul, 2007, s.215.)

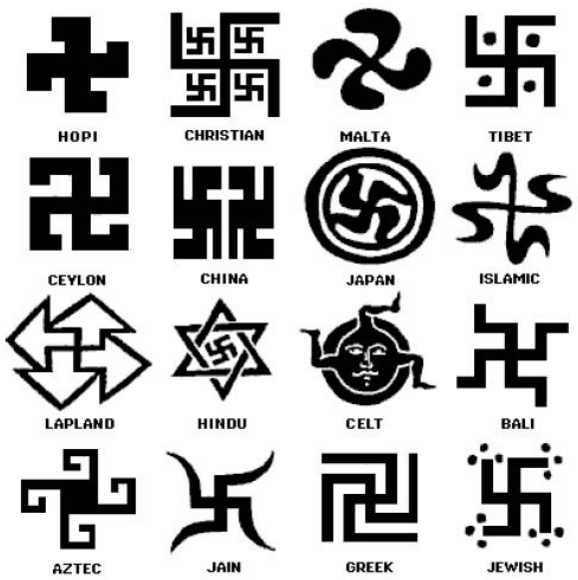

Çizim 9: Medeniyetlere göre swastika sembolleri.
(http://www.proswastika.org/e107_images/custom/swastika_overview_new.png)

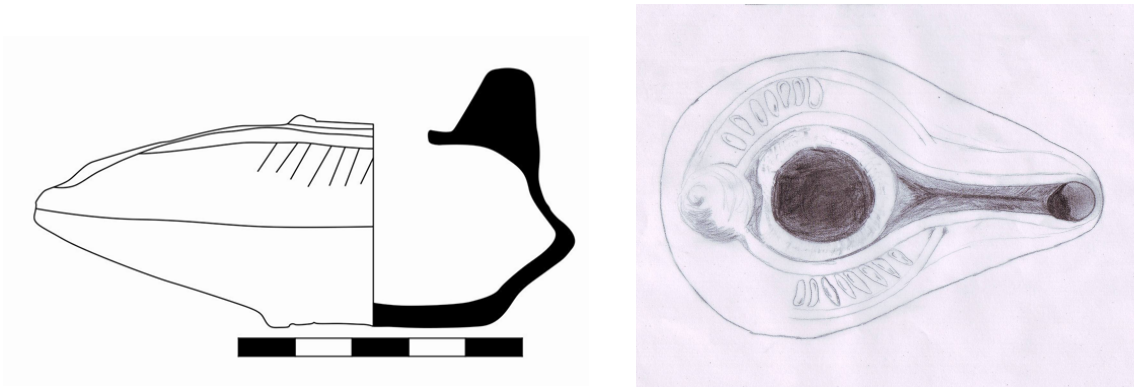

Çizim 10: Tip 1A-b'nin çizimi.

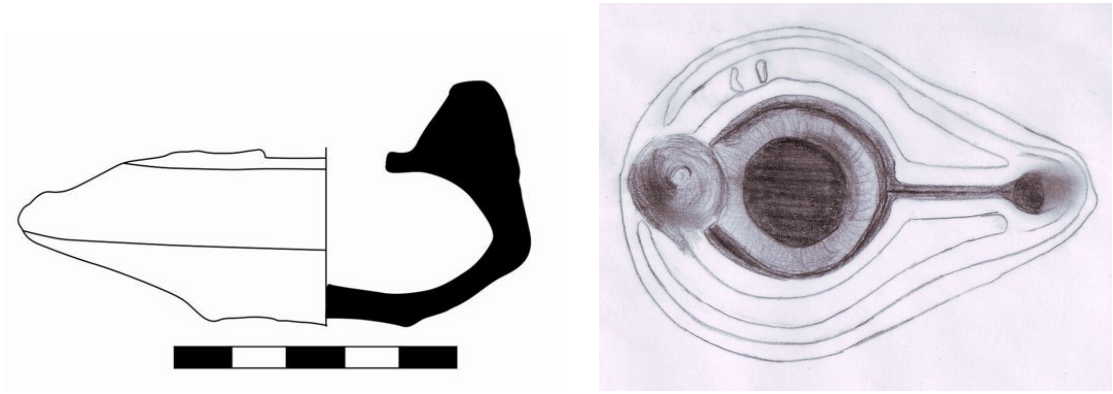

Çizim 11: Tip 1B-a'nın çizimi.

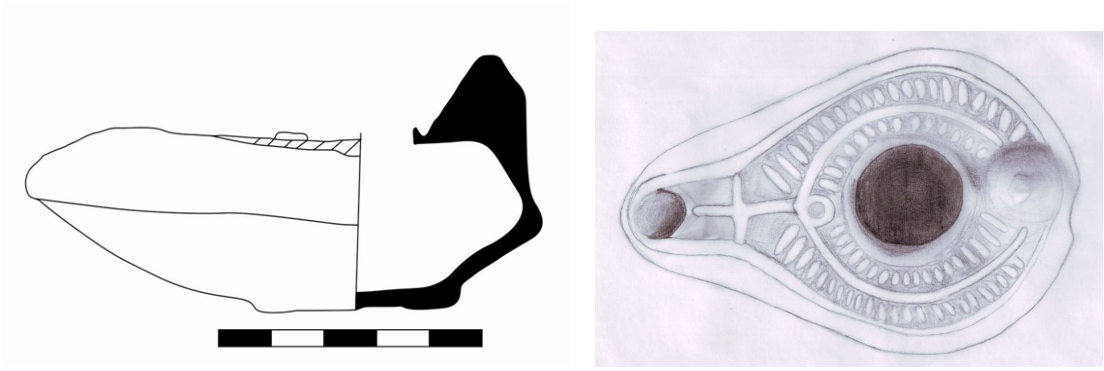

Çizim 12: Tip 1B-b'nin çizimi.

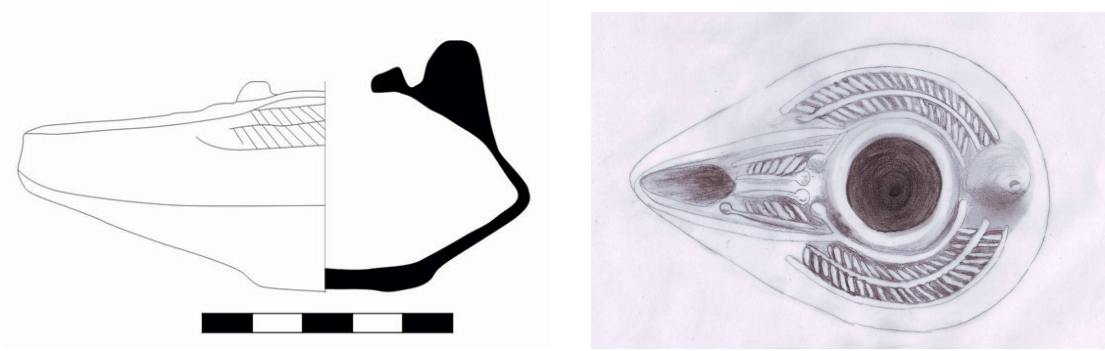

Çizim 13: Tip 1C'nin çizimi.

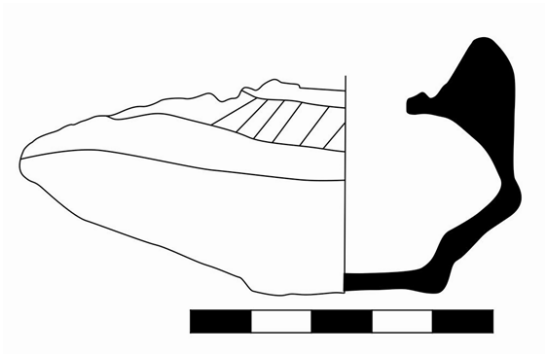

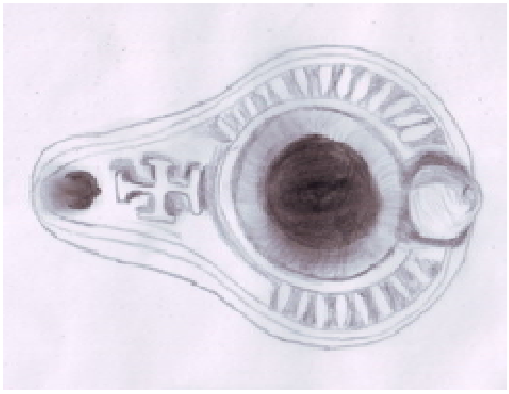

Çizim 14: Tip 2'nin çizimi.

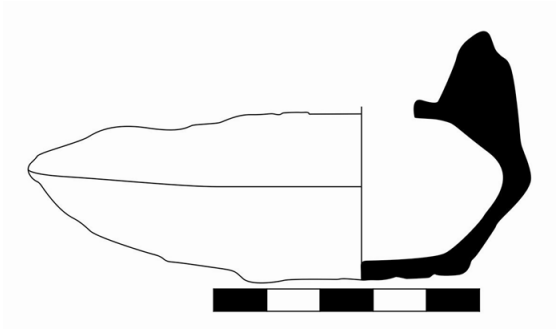

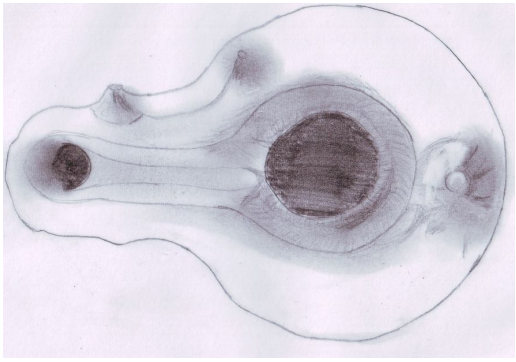

Çizim 15: Tip 3'ün çizimi.

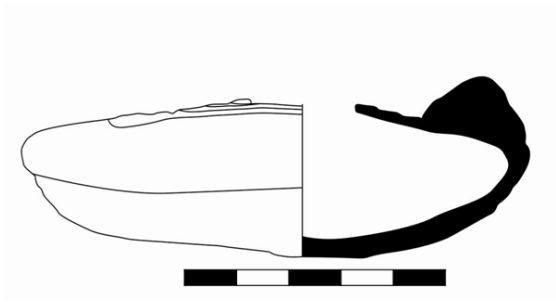

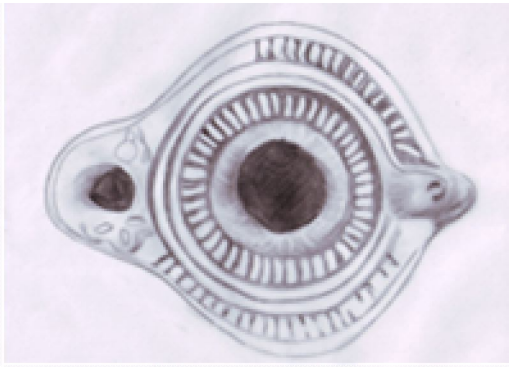

Çizim 16: Tip 4'ün çizimi.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Mehmet Özgül
Doğum Yeri ve Tarihi	Malatya- 1982
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	-
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	2005-2007 İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü 2007- 20.. Erzurum İl Emniyet Müdürlüğü
İletişim	
E-Posta Adresi	Mehmet_ozgul44@hotmail.com
Tarih	29.05.2012